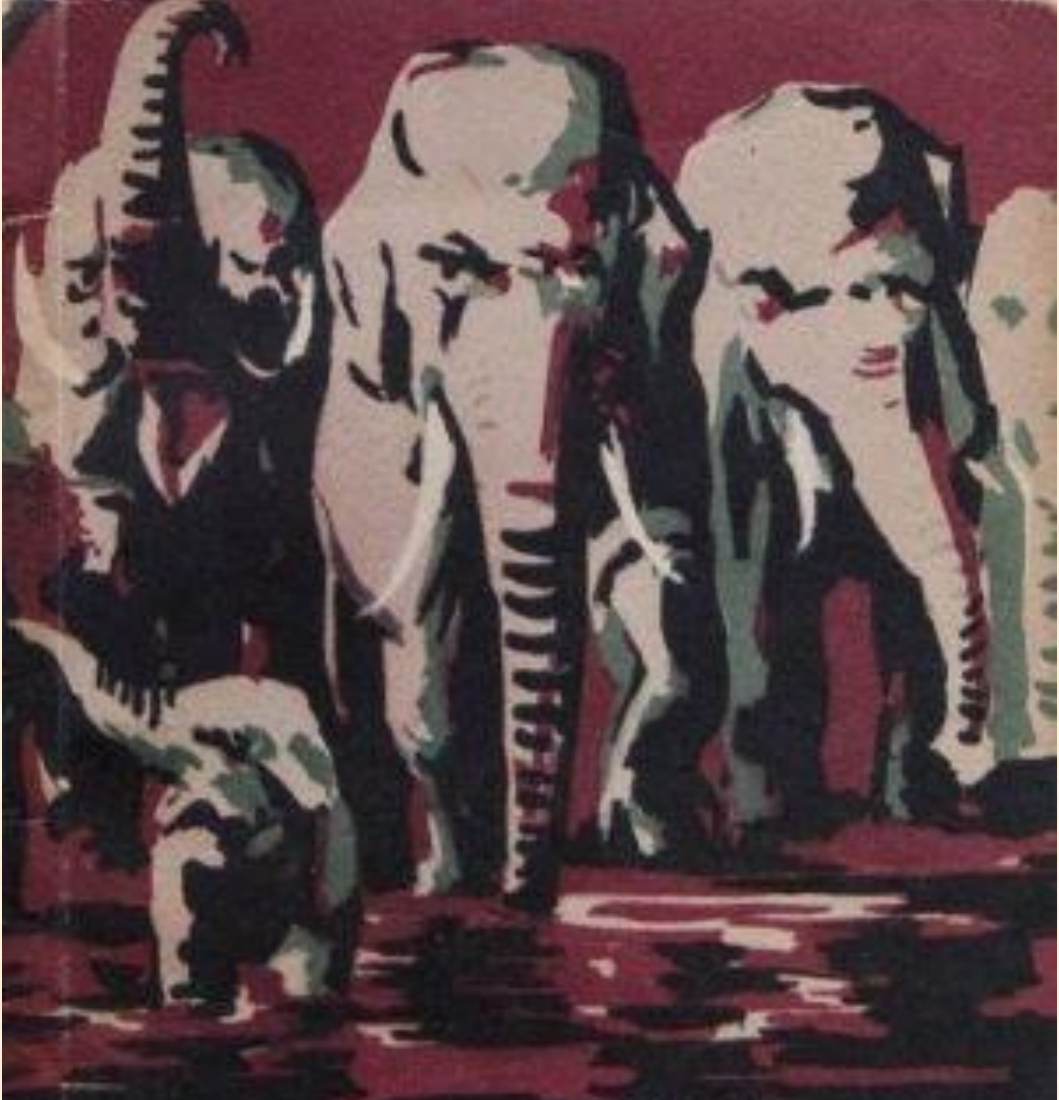

MIHAI TICAN RUMANO

LACUL CU ELEFANȚI

COLECŢIA CUTEZĂTORII

MIHAI TICAN RUMANO

LACUL CU ELEFANŢI

Versiunea digitală 1.0 – noiembrie 2022

Realizată după volumul apărut la Editura Tineretului, Bucureşti, 1957

Coperta: Aurel Stoicescu

NOTA EDITURII

*Autorul **Lacului cu elefanţi**, Mihai Tican Rumano, a fost, în tinereţe, un pasionat călător.*

Între anii 1924-1937 el a cunoscut aproape întreaga lume, străbătând Africa, zăbovind în America de Sud, în Mexic şi Canada, vizitând Arabia şi India, Insulele Filipine şi Noua Zeelandă, ajungând până-n Australia.

Între 1929-1945, Tican Rumano a publicat numeroase volume, cuprinzând însemnări de călătorie.

***Lacul cu elefanţi** a apărut pentru prima oară în 1930. Bucurându-se de succes, el a fost retipărit, în scurt timp, în alte trei ediţii. Cartea a fost tradusă în franceză, spaniolă şi portugheză.*

Noua noastră ediţie este revăzută şi adăugită de autor.

Vraja pământului african

În toamna anului 1924 mă aflam la Barcelona, marele şi frumosul port catalan de pe ţărmul Mediteranei. Revenisem în Europa după o absenţă de mulţi ani, pe care-i petrecusem în lungi călătorii prin ţările latine ale Americii de Sud şi în câteva expediţii prin ţinuturile mai puţin umblate ale Africei centrale şi occidentale.

La Barcelona trăsesem la o cunoştinţă, care şedea în apropierea Pieţii Catalane.

În corespondenţa sosită aici – căci avusesem grijă să comunic la timp prietenilor noua mea adresă – am găsit şi o lungă scrisoare de la vechiul şi bunul meu tovarăş de călătorii şi vânători aventuroase prin ţinuturile sălbatice ale Continentului Negru, belgianul Laffite. Îmi scria din localitatea Matadi din Congo belgian, unde locuia acum.

Nu ne văzusem de câţiva ani; scrisoarea mă punea la curent cu noutăţile mai însemnate din viaţa şi activitatea sa în ultimul timp şi încheia cu invitaţia îmbietoare de a petrece o vacanţă odihnitoare la factoreria sa de la Matadi.

Perspectiva unei noi călătorii în Africa era într-adevăr ispititoare: întâi, îmi satisfăcea plăcerea de a reîntâlni un vechi prieten, de care mă lega amintirea atâtor fapte de drumeţie aventuroasă, trăite împreună; apoi, această călătorie îmi oferea prilejul unui popas odihnitor, pe care l-aş fi putut folosi pentru a pune puţină rânduială în vastul şi haoticul meu bagaj de însemnări, recoltate în cursul hoinărelilor prin lume. (Prelucrate, aceste însemnări au format mai târziu materialul mai multor volume, care au apărut în primă formă în limba spaniolă).

Misiva lui Laffite îmi răscoli amintirea isprăvilor noastre africane şi îndeosebi mi-o aduse vie în memorie pe cea din urmă, întâmplată înainte de despărţirea noastră.

*

În tovărăşia lui Laffite luasem parte la o vânătoare de pantere în munţii Adamaua, al căror lanţ se întinde din Nigeria până în regiunea nord-vestică a Camerunului.

Mi-aduc aminte ca acum. A fost o întreprindere grea şi plină de primejdii, printr-un ţinut aproape inaccesibil.

Cât timp am urmat drumul caravanelor prin deşerturi, am mers mai uşor, deşi de multe ori eram ţinuţi în loc de lungi convoaie, care înaintau greoi.

Când am pătruns însă în regiunile păduroase, am început urcuşul pe stâncile de piatră şi coborâşul pe povârnişurile abrupte ale masivului

Adamaua, înaintarea noastră a devenit o luptă încăpăţânată şi parcă fără de sfârşit cu piedicile şi capcanele naturii.

Din această cauză, uneori, după 3-4 ore de mers, eram nevoiţi să schimbăm negrii care ne purtau bagajele cu cei din rezerva odihnită. Apoi, la fiecare etapă mai mare – adică după 2 sau cel mult 3 zile de umblet – trebuia să schimbăm întreaga echipă, angajând alţi oameni în drum, prin intermediul călăuzei, care cunoştea toate punctele de recrutare.

La greutăţile terenului se adăugau căldura tropicală, care ne istovea trupul şi sufletul, atacul ţânţarilor şi al nenumăratelor insecte, ameninţându-ne cu frigurile africane, fără să mai pomenim de pânda fiarelor sălbatice, mai ales în timpul nopţii.

Toate aceste suferinţe şi primejdii erau însă cu prisosinţă compensate de frumuseţea paradisiacă a peisajului, de exuberanţa şi măreţia naturii.

Nicăieri în lume n-am întâlnit o mai strălucitoare bogăţie a florei, o mai minunată diversitate a faunei, o mai neaşteptată schimbare a decorului la fiece cotitură – ca în cel mai fantastic caleidoscop.

După sălbaticul peisaj al stâncilor abrupte, decorul se îndulcea deodată.

În faţa noastră apăreau poiene şi vâlcele înverzite, care dormeau parcă, ameţite de parfumul şi străjuite de umbra mimozelor uriaşe, ce se întind ca nişte umbrele sub soarele dogorâtor.

Pe înălţimi colorate în toate tonurile albastrului, din cauza reverberaţiei razelor solare, se caţără tot felul de plante, printre care cactuşii lungi, cu braţe ţepoase şi întortochiate, se ţin parcă de mână, ca să nu se prăvălească pe lunecuşul pantei puternic înclinate a râpelor cenuşii.

Ici şi colo pata însângerată a unei flori te frige parcă cu roşul ei aprins.

Prin desişul pădurilor milenare, mii de păsări jucăuşe umpleau văzduhul cu freamătul aripilor lor neastâmpărate şi cu sunetul glasurilor lor pătrunzătoare, înveselind natura pârjolită de dogoarea unui soare nemilos.

Când crezi că ai atins culmea cea mai înaltă a masivului muntos, o nouă linie de munţi, şi mai înalţi, peste care e aşternut parcă un covor de catifea cu reflexe trandafirii, se profilează măreţ pe cerul de un albastru profund.

Într-un amurg poposeam pe un tăpşan smălţat cu flori de toate culorile.

Înaintea ochilor noştri se desfăşura un adevărat rai. Pomi fructiferi, învrâstaţi cu eucalipţi ce îmbălsămau văzduhul, păreau nişte uriaşe candelabre în lumina crepusculului, în care fructele galbene şi roşii lăsau impresia unor candele aprinse.

Marabuţii molatici erau ocupaţi cu căutarea şerpilor de hrană. Stoluri mari de vulturi împânzeau cerul, iar bibilicile sălbatice îngreunau arborii,

făcându-i din verzi, cenuşii, atât erau de multe. Cârâitul lor se amesteca cu ţipetele stridente ale maimuţelor.

Sute din aceste animale îşi trăiesc aci viaţa zglobie; în mulţimea speciilor lor se distinge interesanta *goreza*, maimuţa neagră cu coama albă ca o pelerină.

Niciuna dintre vieţuitoarele acestui paradis nu se sinchiseau de prezenţa noastră.

Din când în când, doar câte o maimuţă mai curioasă îşi oprea tumbele, privind înciudată spre noi.

Alteori ni s-a întâmplat însă să întâlnim şi maimuţe agresive, care aruncau în noi cu ce nimereau.

În această lume de basm, am văzut gazele apropiindu-se până la 20-30 metri de tabăra noastră, privind blând şi mirate, iar *zin-zinii*, un fel de căprioare mari ca nişte mânzaţi, treceau nepăsători, în timp ce *bufalii* (bivolii sălbatici) o luau la sănătoasa în cete numeroase.

Dintr-un tufiş zbugheşte fricoasă şi sprintenă o *civetă*. Este un fel de pisică sălbatică, foarte apreciată pentru că secretează o materie care răspândeşte un parfum puternic, numit *mosc*. Mirosul acestei secreţii ne ameţeşte. În unele ţinuturi, mai ales în sudul Abisiniei, există chiar crescătorii speciale. După câte mi s-a spus, o civetă bună produce între 20-30 grame de mosc pe săptămână, întrebuinţat ca bază pentru numeroase parfumuri.

În fine, după încă o etapă bună de mers, pe la ora prânzului, am ajuns la pădurea cu pantere – scopul călătoriei noastre – hotărâţi ca în cursul nopţii să începem depistarea şi urmărirea teribilelor feline.

E locul să arăt aci că vânătoarea de pantere este una din cele mai grele şi mai primejdioase. Îmi aduc aminte că amicul meu Lafitte a făcut pregătiri speciale pentru organizarea acestei vânători.

În primul rând, a avut grijă să ia din arsenalul său de arme cele mai bune puşti şi carabine. Iar pe lângă ele, a mai luat şi numeroase pumnale şi revolvere de calibru mare, neapărat trebuincioase în lupta cu această fiară, a cărei viclenie, agilitate şi cruzime nu sunt întrecute de niciunul din semenii ei.

Pantera atacă şi se apără până la ultima scânteie de viaţă. Salturile ei uluitoare pot surprinde chiar pe vânătorul cel mai vigilent, iar răcnetele puternice şi ascuţite pe care le scoate când atacă, inspiră groază chiar fiarelor mai mari şi mai puternice decât ea.

Iată de ce la vânătoarea de pantere nu iau parte decât vânători încercaţi şi cei pe care-i pasionează riscul.

După ce am trimis o ceată de hăitaşi înainte, sub comanda călăuzei, Laffite şi cu mine, cu armele în cumpănire, însoţiţi de negrii din escortă, înarmaţi cu lănci puternice, ne-am afundat în inima pădurii, sub bolta dantelată ce se forma sus de tot, deasupra capetelor noastre, din frunzişul bogat al copacilor gigantici.

Noaptea era în toi.

Printre frunze se zăreau sclipind stelele ce ciuruiau cerul de un albastru catifelat, care pe alocurea ne apărea în toată splendoarea, revărsând asupra noastră o lumină ciudată, proprie nopţilor africane.

În umbra desişurilor se ghicea prezenţa a mii de vietăţi, adormite iepureşte sau stând la pândă în mijlocul tăcerii aparente, zămislită din mii de zgomote nedefinite sau imperceptibile.

Sub picioarele noastre chiar, în iarba pe care călcam, o lume măruntă, alcătuită din tot felul de gâze şi alte gângănii, mişuna şi forfotea, trăind o viaţă intensă, în goana neobosită după hrană şi în grija de a se apăra.

Un foşnet de frunze, pârâitul unei crengi uscate călcată de un pas greoi, licărirea fugară a doi ochi fosforescenţi săgetând umbra erau de ajuns să ne facă să aţintim privirea într-acolo, să ne ascuţim auzul, cu gândul la prada după care pornisem – pantera.

Ajunşi în sfârşit în inima pădurii, aprinserăm lămpile noastre prevăzute cu reflectoare şi cu o curea, cu ajutorul, căreia le puteam fixa pe frunte sau pe piept.

Aceste lămpi constituie prima armă împotriva panterei.

Vânătorii, mergând distanţaţi, în linie de trăgători şi proiectând înaintea lor fâşiile de raze, formează un front puternic luminat, în faţa căruia fiarele se opresc uluite.

Prin simpla mişcare a corpului, conurile de lumină sunt proiectate în direcţii diverse, se încrucişează, cu singurul scop de a zăpăci animalul, oricare ar fi el – căci la început este aproape imposibil să-l deosebeşti. Prezenţa acestuia nu-i trădată decât de strălucirea ochilor, corpul lui rămânând de cele mai multe ori ascuns în umbra tufişurilor.

A te apropia prea mult de fiară este primejdios, aşa că trebuie silită să iasă din ascunzătoare.

Când lumina se mişcă, animalele mai sperioase fug, dar cele curajoase urmăresc intrigate, pas cu pas, jocul de lumină. Este momentul când vânătorul poate să tragă, dacă prada ce i se prezintă merită osteneala.

Astfel am procedat şi noi.

Frontul nostru înainta în perfectă ordine, dar făcusem un drum destul de lung, fără să întâlnim decât o varietate de veveriţe, care cădeau din arbori, orbite de lumina lămpilor noastre.

Deodată însă, la vreo 60-70 metri în faţa noastră, sectorul de lumină fu străbătut de două umbre, ale căror contururi, perfect desenate pe fondul luminos, trădau corpul a două feline.

Fiarele, surprinse la ieşirea dintr-un tufiş, voiră să fugă, dar în aceeaşi clipă o salvă de detunături zgudui văzduhul. Tovarăşul meu şi cu mine trăsesem aproape simultan, ca la o comandă.

Cele două fiare fură culcate la pământ. Nu însă pentru multă vreme, căci una se ridică după câteva secunde şi, cu un răcnet înfricoşător, făcu un salt fantastic, care o apropie de noi cu cel puţin 15 metri.

Situaţia devenea critică: gloanţele noastre n-o răzbiseră cum trebuie şi fiara, înnebunită de durere, se repezea să atace pe agresori, după cum îi este obiceiul.

Ca să i se oprească avântul, care ne-ar fi putut deveni fatal, trebuia ca un glonte trimis de o mână sigură să o nimerească în cap sau în inimă.

Împinse de acelaşi gând, mâinile noastre apăsară trăgaciul, dar în acelaşi timp se auzi în jurul nostru un zgomot ciudat, asemenea unei şuierături, şi o ploaie de suliţe trecând pe deasupra capetelor noastre se abătu asupra fiarei, doborând-o din avântul unui salt prodigios.

Indigenii noştri, mai prompţi decât noi, interveniseră la momentul potrivit cu armele lor primitive, care, însă, în mâinile lor iscusite, nu dau niciodată greş.

După câteva minute ne apropiarăm de fiară, în al cărei corp suliţele erau încă înfipte; ne încredinţarăm că ea era moartă de-a binelea.

În alte împrejurări, spre mai multă siguranţă, un ultim glonţ de revolver, tras în craniul animalului doborât, pune pe vânător la adăpostul unei eventuale surprize, totdeauna de temut, când ai de-a face cu o bestie vicleană şi răzbunătoare, cum este pantera.

Mai făcurăm câţiva paşi şi găsirăm şi trupul celeilalte pantere, care, lovită de un glonţ drept în gâtlej, căzuse ca trăsnită. Aceasta avea blana intactă, ceea ce ne mulţumi foarte mult, mai ales că pielea celuilalt animal – un superb exemplar felin – fusese ciuruită de suliţele negrilor însoţitori.

Noaptea aceea mi-a rămas adânc întipărită în minte, deoarece la bucuria unei vânători reuşite se adăugase frumuseţea negrăită a unei nopţi de vrajă.

Nu mai era mult până la ivirea zorilor.

La oarecare distanţă de locul unde ne aflam, o mulţime de luminiţe, asemenea unor becuri electrice, jucau înaintea noastră. Perechi, perechi, luminiţele, care nu erau decât ochii unei cirezi de gazele, se tot îndepărtau, pe măsură ce noi înaintam pe drumul întoarcerii acasă.

Vălul nopţii începea să se ridice uşor, dezvăluind un cer colorat parcă de un penel nevăzut de artist în nuanţe de pastel, mereu schimbate, mergând de la verde la trandafiriu.

Când începuse să se lumineze bine, ajunserăm la un platou, plin de verdeaţă şi de arbori groşi şi înalţi, pe unde trecusem de fapt în cursul nopţii, dar fără să ne fi putut da seama de frumuseţea lui.

— Să ne oprim aci – ne spuse călăuza – în franţuzeasca lui tărăgănată, dar destul de inteligibilă. Este interesant, foarte interesant de privit. Dar cu condiţia de a nu trage niciun foc de armă – adăugă el – căci în drum avem timp să împuşcăm câte animale doriţi şi de toate felurile.

Şi a avut dreptate călăuza.

Ne-am aprins pipele şi ne-am pitulat într-un loc de unde puteam vedea totul, fără să fim văzuţi. Am fost martorii unui spectacol cum poate numai în basme mai poate fi întâlnit.

În jurul nostru se perindau, ca la o defilare, parcă anume pregătită pentru noi, cele mai felurite şi mai caracteristice vieţuitoare din fauna africană.

Sus, deasupra arborilor giganţi, se vedeau rotindu-se vulturii enormi, iar printre crengi, caraghioşii *marabuţi*. Această pasăre, care pare o fiinţă moartă când se odihneşte, cu capul vârât între umeri şi cu ciocul enorm rezemat de piept, ca şi cum ar sta pe gânduri, are oarecum ca misiune „serviciul de curăţenie publică”. Totul este bun pentru stomacul ei primitor. Lăcomia ei nu cunoaşte margini: înghite toate murdăriile. Şi totuşi toată Africa o respectă, mai ales pentru motivul că urmăreşte cu îndârjire şerpii, pe care îi vânează cu o uşurinţă total disproporţionată în raport cu corpul său de raţă. Este de altfel bine cunoscută în aproape toate regiunile africane şi poate fi văzută şi în colecţiile grădinilor zoologice din celelalte continente. Francezii îi zic: *adjutant*.

Era uimitoare prezenţa în mare număr a bibilicilor sălbatice, care păreau nişte flori enorme pe crăcile copacilor, unde stăteau căţărate.

Mulţimea păsărilor cântătoare ne oferea un concert original, iar coloritul lor viu şi dulce, în cadrul verde al pădurii, ne punea în faţa unui tablou vivant de o măreţie neîntrecută.

Nu îndrăzneam să facem nicio mişcare, de teamă să nu stricăm armonia acestei splendori a naturii.

Veniţi aci cu gândul să ucidem, nu vedeam acum în acest act decât o sinistră profanare a majestăţii şi sfinţeniei naturii.

Dar tocmai în momentul acestor reflexiuni, călăuza ne face semn să tragem o salvă de armă în vânt. De ce?

Nu mai stau să gândesc. Ne găsim poate în preajma unui pericol?

Trăgaciul atins, armele iau foc şi văzduhul se umple de un vaiet prelung.

Din toate părţile, izvorând parcă din pământ, cete de animale speriate fug fără să ştie unde. Sunt delicatele şi graţioasele gazele, care sar înnebunite peste tufişuri, urmate de turme întregi de zin-zini. Aceştia au invadat toată împrejurimea şi par năuciţi. Unii s-au oprit însă locului şi, cu botul în sus, adulmecă adierile pădurii, iar cu ochii văpăi scrutează zarea, încercând să afle de unde vine primejdia.

Inocenţa lor tulburată ne-a impresionat şi a pus căluş zelului nostru vânătoresc.

Câteva clipe după viziunea acestui superb tablou, totul a reintrat în linişte. Bietele animale, asigurate, în fine, că primejdia a trecut, şi-au reluat marşul, pierzându-se în desişul pădurii.

La rându-ne, am ridicat tabăra, punându-ne în marş. Lăsând în urmă platoul pe care rulase extraordinarul film al Africei sălbatice, înaintam pe o vale acoperită de o vegetaţie luxuriantă. Ierburi înalte se aplecau greu într-o parte şi în alta la trecerea noastră şi piciorul nostru nu simţea tăria pământului. Palmieri giganţi străjuiau întregul defileu, împărtăşindu-ne cu binefacerile umbrei lor, atât de preţuită în aceste ţinuturi.

Fructe mustoase aplecau crăcile copacilor până la pământ, oferindu-se parcă, cu mărinimie, călătorului însetat...

Dărnicia acestui ţinut e chemată parcă să compenseze ariditatea şi sărăcia cumplită a atâtor alte regiuni din cuprinsul Africei.

*

Cu icoana acestor amintiri în suflet, m-am trezit într-o bună zi şi mi-am făcut bagajele spre a mă îmbarca pe primul vas de cursă lungă, cu oprire pe coasta africană a Atlanticului.

Răspundeam astfel invitaţiei amabile a prietenului Laffite, răspundeam mai ales chemării vrăjite şi irezistibile a Continentului Negru.

După o călătorie de aproape trei săptămâni – pe apă, cu trenul şi cu caravanele – am ajuns spre sfârşitul lui octombrie la factoreria prietenului Laffite. L-am găsit la biroul său de lucru. Când m-a zărit, a lăsat baltă lucrul şi mi-a sărit de gât.

— Te-ai îndurat, diavole, să apari în sfârşit la orizont! mă apostrofă Laffite, îmbrăţişându-mă de zor.

— Precum vezi; dar nu uita că am venit aci pentru odihnă şi absolută nemişcare. Să-ţi pui deci pofta-n cui, dacă ai intenţii de noi vagabondări prin nisipurile şi sălbăticiunile Africei tale. De-abia m-am adunat de pe drumuri şi simt nevoia să stau câtva timp liniştit, să pun nişică ordine în gândurile şi impresiile recoltate în pribegia ultimelor luni.

— În privinţa odihnei să n-ai nicio grijă, Ticane, căci nici mie nu-mi arde acum de vagabondaj. Nu uita că am intrat în sezonul când activitatea noastră aci se desfăşoară din plin şi nu-mi permite alte deplasări decât cele în interesul treburilor mele.

— Îmi pare bine – i-am răspuns – că odată la câţiva ani suntem şi noi de acord.

— Până una alta, du-te şi ia-ţi în primire camera, îmbăiază-te, primeneşte-te şi vino apoi să cinăm pe terasă.

— Dar – mi-am adus eu aminte – Flory, bătrâna negresă, ce mai face? Tot aşa de bine prepară peştele şi vânatul de pădure?

— Când ţi-oi spune că m-a îmbuibat cu sărmăluţe şi mămăliguţă românească, după reţeta dată de tine...

— Atunci, e în regulă. Mă duc chiar s-o sărut în cinstea sărmăluţelor şi a mămăligii, după care-mi lasă, – de pe acum, gura apă...

Şi m-am ţinut de cuvânt.

*

Ce lin şi dulce îmi treceau zilele aci, în tovărăşia bunului Laffite şi sub îngrijirile culinare şi materne ale mătuşii Flory!...

Trăiam parcă într-un sanatoriu, în care-mi făceam convalescenţa atâtor ani de zbucium şi de hoinăreală istovitoare.

Din păcate însă, liniştea mea n-a durat prea mult, căci numai după o săptămână au început să se îndesească vizitele musafirilor albi din localitate şi împrejurimi, poftiţi şi nepoftiţi, doriţi şi nedoriţi, care se întindeau la taifasuri gălăgioase şi interminabile.

În primele momente mărturisesc că nu mi-a displăcut să mă văd în societatea oamenilor rătăciţi de prin toate meleagurile lumii aci, în colţul

acesta izolat al globului, lipsit de trepidaţia marilor centre şi de orice divertismente distractive ale vieţii citadine.

Musafirii noştri albi erau sau oameni de afaceri, veniţi pe cont propriu, sau reprezentanţi ai unor firme comerciale, sau ingineri şi tehnicieni de la diferite exploatări şi şantiere, iar alţii, în fine, funcţionări trimişi de metropolă cu diverse însărcinări.

Birourile lui Laffite erau un punct preferat de întâlnire, unde se discuta, se luau gustări şi răcoritoare.

Şi cum musafirii noştri erau oameni mai mult sau mai puţin „umblaţi", discuţiile se învârteau mai ales în jurul întâmplărilor „extraordinare" din cursul călătoriilor întreprinse. Nu mai e nevoie să spun că fiecare ţinea să-şi etaleze performanţele turneelor intercontinentale întreprinse, înflorite firește cu rătăciri dramatice prin pădurile virgine, cu întâmplări emoţionante de vânătoare, cu peripeţii de groază, menite să-ţi facă părul măciucă-n cap...

Şi iarăşi fiecare ţinea să te asigure că a trecut prin situaţii incomparabil mai grele decât cele povestite de interlocutorii săi.

De la un cârd de vreme însă, repetarea acestor poveşti, insistenţa şi gravitatea oarecum teatrală cu care erau debitate, începuseră să nu mă mai amuze, ba să devină chiar supărătoare. Şi aceasta cu atât mai mult, cu cât îmi dădeam seama că pălăvrăgeala lor îl stingherea serios din lucru pe prea răbdătorul nostru amfitrion.

Într-o după amiază, intrând în biroul lui Laffite, am găsit cercul musafirilor extrem de agitat. Disputa era angajată de fapt numai între doi interlocutori, ceilalţi participând în calitate de adepţi ai primului sau secundului adversar.

Obiectul disputei începuse să mă intereseze, dar mă mulţumii – în cea mai strictă neutralitate – să-mi păstrez calmul, ca să fiu în măsură să intervin ca împăciuitor, dacă, după cum se întâmpla adesea, disputa ar fi degenerat în ceartă violentă.

*

Un medic belgian, anume Wertey, care venise de vreo două-trei luni la Matadi, pretindea că, trecând râul Congo pe aproape de Kerata, ca să dea îngrijirile sale unui funcţionar bolnav din satul Poust – aşezat nu departe de malul stâng al acelui râu – dăduse în cale peste un lac, foarte întins, format, desigur de apele aceluiaşi râu, strânse într-o depresiune de teren; iar pe malurile acestui lac descoperise urme de elefanţi.

Un neguţător, anume Herbert, şi el tot compatriot al lui Laffite, care era stabilit de un an în acel ţinut, susţinea că trecuse de zeci de ori prin acele locuri, că cunoştea tot malul stâng al râului Congo şi fusese în nenumărate rânduri la Poust, fără să fi văzut lacul şi nici cea mai mică urmă de pahiderme.

Doi sau trei dintre cei prezenţi afirmau că doctorul Wertey povestise, cu două săptămâni mai înainte, că nu el, ci oamenii din escorta sa – negrii au mare pricepere în asemenea lucruri – afirmaseră că acelea erau în adevăr urme lăsate de elefanţi în pământul umed din jurul lacului.

— Cum erau? Ce fel erau acele urme? întrebară pe medic doi din partizanii lui Herbert.

— Ce vreţi să vă spun? răspunse cel interpelat. Erau nişte găuri destul de largi şi adânci de vreo treizeci de centimetri.

— Şi erau multe?

— Nenumărate.

— Desigur că negrii doctorului s-au înşelat, spuse Herbert cu un zâmbet sceptic. Eu vă asigur, domnilor, că n-am văzut niciodată niciun lac, nici găuri pe malul lui şi niciun elefant prin regiunea aceea. Pe acolo nu e nici umbră, nici miros măcar de animale de specia asta. Credeţi-mă, dacă aş fi văzut vreunul, nu l-aş fi lăsat să-l vâneze altcineva.

Medicul se impacientă.

— Şi totuşi, crezi dumneata, credeţi dumneavoastră că eu am visat poate despre existenţa acelui lac şi de urmele de pe malurile sale? Susţin că lacul există şi urmele de asemenea, iar negrii, care cunosc atât de bine ţinutul şi fauna sa, mă asigurau că ele dovedesc trecerea pe acolo a unei întregi turme de elefanţi.

Şi, aprinzându-se din ce în ce, adăugă:

— Eu n-am văzut niciun fel de elefant în vis. Nu povestesc niciodată decât ceea ce am văzut cu ochii mei. Vreţi o dovadă de adevărul spuselor mele? Duceţi-vă acasă la mine şi întrebaţi pe servitorul meu, El-Hadj, care m-a întovărăşit la Poust şi care a văzut urmele, ca şi mine.

— Nu am încredere în omul dumitale, răspunse Herbert, zâmbind răutăcios.

Între timp, Laffite îşi terminase corespondenţa, cu toată larma care ajungea până la el din coridorul unde ne refugiasem, după ce ne gonise din biroul său; şi, amabil ca întotdeauna şi curios să afle motivul unei discuţii atât de aprinse, mă întrebă despre ce era vorba şi dacă polemiştii izbutiseră să se înţeleagă. Expunerea ce-i făcui despre cele petrecute avu darul să dezlănţuie cu mai multă furie animozităţile.

Laffite ne pofti iarăşi în birou şi, cu liniştea sa caracteristică, mulţumită căreia se impunea totdeauna, îşi exprimă părerea că doctorul putea foarte bine să aibă dreptate, fără ca Herbert să se înşele.

— Imposibil, exclamă acesta, din ce în ce mai intransigent.

— Foarte cu putinţă, afirmă Laffite. Râul Congo, din pricina recentelor ploi, care au fost atât de abundente, a putut să se reverse în acel loc şi apele sale să fi umplut vreo depresiune de teren, unde au rămas până ce se vor evapora. În felul acesta s-a format lacul.

— Dar elefanţii? Au căzut şi ei odată cu ploaia?...

— Dacă am înţeles bine, Wertey n-a spus că a văzut pahidermele, ci numai urmele paşilor lor. Nu credeţi cu putinţă ca vreo turmă din acele animale, scoborâtă de pe muntele din apropiere, să fi trecut pe acolo?

— Eu susţin că nu există în locul acela, nici n-a existat vreodată, vreun lac şi nici nu s-a văzut o trompă măcar în tot ţinutul, strigă Herbert.

Doctorul Wertey acceptă fără restricţie părerea lui Laffite, judecând-o dreaptă, înţeleaptă şi posibilă. Herbert, în schimb, susţinea punctul său de vedere cu o nestrămutată încăpăţânare, ajungând chiar să afirme că cele susţinute de adversarul său erau desigur prologul unei nuvele de aventuri. Partizanii săi aplaudară aceste cuvinte şi puţin lipsi ca discuţia să degenereze în ceartă. Spre a o evita, fu nevoie ca Laffite şi cu mine să intervenim, amintind şi unora şi altora respectul ce-şi datorau.

— Şi apoi, adăugă prietenul meu, nu înţeleg de ce atâta supărare pentru un lucru, care se poate lămuri atât de uşor.

— Cum? întrebă îmbufnat Herbert.

— Cum, nu ţi-a dat în gând?... Kerata se află la o depărtare de două zile de aci, iar la Poust se poate ajunge în trei. O excursie de plăcere şi foarte comodă. Aţi putea controla cele ce afirmă Wertey.

— Mergi şi tu?

— Aş merge cu plăcere cu voi, dar afacerile mele nu-mi îngăduie să părăsesc înainte de două-trei luni factoreria. Şi apoi pentru ce aveţi nevoie de mine? Procesul nu e nici complicat, nici obscur... Doctorul e sigur de ceea ce a văzut, iar tu, Herbert, eşti convins de contrariul. Cum niciunul din voi nu se dă învins, faceţi o prinsoare. Eu vă voi servi de *Bookkeeper*[1], primind sumele convenite, cu obligaţia de a le da în întregime aceluia care va câştiga. Ne-am învoit? Mâine dimineaţă chiar veţi pleca cu toţii spre Poust şi aşa... mă veţi lăsa să lucrez în linişte câteva săptămâni.

Ultimele cuvinte ale lui Laffite provocară un hohot de râs general. Herbert, încăpăţânat, susţinea că prietenul nostru propunea acel expedient ca să-şi asigure un răgaz mai lung de lucru la Matadi. Apoi spuse că avea şi el afaceri iminente, care îl împiedicau de a se mişca de acolo câtva timp.

— Ce nevoie e, adăugă el, să ne ducem cu toţii acolo? Oricare dintre noi poate să facă această excursie şi, spre a evita orice bănuială de părtinire, n-avem decât să-l tragem la sorţi.

— Ne-am înţeles, zise Wertey; dar fără tragere la sorţi. Avem persoana indicată. Eu încredinţez două mii de franci domnului Laffite şi dacă primeşti şi dumneata, poţi să-i dai aceeaşi sumă. Primeşti?

— S-a făcut! Dar care e persoana la care te-ai gândit?

— Domnul Tican. Atitudinea sa neutră din timpul discuţiei face dintr-însul un admirabil arbitru. Aveţi vreo obiecţiune de făcut?

Herbert nu dădu semne de prea mare entuziasm, dar nu se putea împotrivi, dată fiind atitudinea celor prezenţi, care primiră cu strigăte de bucurie propunerea făcută. El mă întrebă chiar dacă primeam delicata misiune, sperând, se vede, că voi refuza.

E drept că gândul cu care venisem la Matadi fusese de a mă odihni; totuşi, energia cu care doctorul Wertey îşi susţinuse afirmaţiile mă făcea să cred că avea dreptate şi mă ispitea grozav ocazia ce mi se ivea de a face nişte investigaţii puţin obişnuite. Pe de altă parte, mă cam jignea ezitarea lui Herbert de a primi arbitrajul meu şi-mi dădui seama că atitudinea sa nu era alta decât o chestiune de amor propriu. N-ar fi vrut să se spuie că un străin

---

[1] *Bookkeeper* = contabil în limba engleză. (n.r.)

abia sosit avusese norocul – pe care soarta nu i-l prilejuise lui – de-a găsi elefanţi într-o regiune nepotrivită pentru acest fel de animale.

Eu unul admiteam fără restricţie teoria lui Laffite. Râul, într-adevăr, putuse ieşi din albia lui şi forma acel lac. Şi dacă admiteam existenţa lacului, era foarte cu putinţă ca elefanţii să-l viziteze în căutarea apei, căci, după câte auzisem de la indigeni, la sudul satului Poust exista o pădure virgină în care se găseau elefanţi. De ce n-ar fi fost cu putinţă ca ei să se îndrepte spre acea apă stătătoare, mult mai apropiată de locul lor de refugiu decât râul Congo?

Şi apoi, după cum afirma Laffite, drumul nu era lung; putea chiar să devie o excursie de plăcere, care răscumpăra renunţarea la vacanţa mea. Şi, pe lângă că-mi îndeplineam funcţiunea de arbitru, se putea să am prilejul să vânez vreun pahiderm, în cazul că lacul exista şi elefanţii veneau cu adevărat în acel loc.

În faţa afirmaţiei mele categorice că voi explora regiunea unde se găsea presupusul lac, cu sau fără investitură de arbitru, domnul Herbert se supuse, încredinţând două mii de franci lui Laffite. Şi rămase stabilit că a doua zi de dimineaţă voi pleca spre Kerata; voi străbate Congo-ul prin locul indicat de doctorul Wertey, ca să iau drumul spre Poust, unde se presupunea că există lacul, pe care convenirăm să-l numim *lacul elefanţilor*.

Subiectul fiind epuizat, discuţia încetă şi fiecare se pregăti să se întoarcă la el acasă, când Laffite, care nu se lăsa niciodată de glume, zise:

— Am aci patru mii de franci, pe care îi va câştiga cel care se va dovedi că are dreptate cu privire la existenţa acelui fantastic lac. Dar mai rămâne şi o a treia ipoteză pe care trebuie s-o analizăm. Dacă Tican nu se mai întoarce – vreau să spun, dacă-l omoară vreun elefant sau moare de malarie, fără a-şi fi exercitat arbitrajul, ce facem?

— Ei asta-i!...

— Trebuie să ne gândim la toate, dragii mei, insistă Laffite. Eu propun ca în cazul morţii amicului nostru, cei patru mii de franci să servească pentru cheltuielile de înmormântare, care trebuie să fie fără pompă, ca să nu-i jignim modestia, iar restul... la un banchet pentru mântuirea sufletului său, ce s-ar putea – din greşeală – să meargă în paradisul negrilor. Nu-i aşa?

Gluma fu primită cu un hohot de râs general, iar doctorul Wertey zise:

— Eu ofer acele două mii de franci pentru un banchet spre a serba evenimentul şi sper că domnul Herbert va face tot aşa cu ai mei, în caz că va câştiga.

— Ne-am înţeles.

— Admirabil, admirabil! strigară toţi.

— Şi dacă Tican nu se mai înapoiază?

— Atunci, spusei eu, veţi cheltui pentru praznic cei patru mii de franci, căci nu va fi nici învingător, nici învins. În modul acesta, dacă elefanţii atentează la viaţa mea, nu va lipsi banchetul, iar pe de altă parte, nici domnul Herbert, nici domnul doctor Wertey nu vor încerca să mă asasineze. Iată o clauză de securitate pentru mine.

Ne despărţirăm în mijlocul unei mari veselii, iar eu rămăsei singur cu Laffite, care se aşeză iute la lucru, pe când eu îmi concentrai toată atenţia în lectura unui ziar, sosit în ziua aceea şi purtând data din luna trecută.

Astfel află cineva ştirile europene, când se găseşte în Congo belgian: cu treizeci de zile întârziere.

Sosesc tovarăşi neaşteptaţi

Până la ora cinci nu găsii prilejul să vorbesc cu Laffite. El îşi ţinea nasul vârât în registrele sale, iar eu în paginile unui *Petit Parisien*, în care citeam ştirile de la ultima oră... scrise cu treizeci de zile în urmă; cred că ne-am fi petrecut toată noaptea astfel, dacă un servitor al factoreriei n-ar fi venit să ne poftească în sufragerie. Doar pofta aţâţată de perspectiva unui prânz gustos fu în stare să ne smulgă din cufundarea noastră. Mâncarea fumega încă în farfuriile neatinse; prietenul meu şi cu mine abia avusesem timpul să schimbăm câteva cuvinte cu privire la discuţiile dintre Wertey şi Herbert, când un alt servitor ne anunţă că un grup de europeni dorea să vorbească domnului Laffite.

— Poftește-i, spuse acesta. Câteva clipe mai târziu cei anunţaţi îşi făcură apariţia în sufragerie. Erau patru. Unul din ei, compatriot cu Laffite, îi prezentă acestuia o scrisoare de recomandaţie din partea unui amic al său. Dintre ceilalţi trei, unul era belgian de lângă frontiera olandeză, iar ceilalţi doi – francezi, dintre care unul originar din Marsilia. Toţi erau ingineri, angajaţi de către *Société Congolaise Belge*, pentru construirea unor drumuri în colonia belgiană, iar purtătorul scrisorii de recomandaţie îi invitase să viziteze împreună factoreria lui Laffite.

Apariţia lor aducea parcă cu sine o adiere de aer european, care ne răcorea sufletele în atmosfera aceea toridă de deşert congolez. Iar cordialitatea cu care se începu conversaţia, sinceritatea ce domni între noi şi interesul cu care Laffite şi cu mine ascultam povestirile lor despre patria depărtată fură dovada că i-am fi primit cu aceeaşi bunăvoinţă, chiar şi fără o scrisoare de recomandare.

Călătorii nu prânziseră încă şi Laffite îi pofti să împartă cina cu noi, lucru pe care-l primiră fără ceremonie. Aşa că ne strânserăm în jurul mesei şase comeseni, spre spaima bucătăresei şi a servitorului care nu socotiseră decât doi; dar ca nişte buni camarazi mâncarăm cu poftă toate felurile, iar la desert eram cei mai buni prieteni din lume.

Marsiliezul ne făcu să râdem cu exaltarea sa meridională şi cu hiperbolele sale, ce aminteau pe Tartarin, sau pe nu mai puţin celebrul *Marius de Marseille*, care a inspirat atâtea anecdote vesele diferiţilor scriitori umorişti. Ceea ce marca echivocul era faptul că inginerul se numea tot Marius, aşa că numele său singur era de ajuns să ne amintească tot ceea ce citisem despre celebrul său omonim. Şi, fermecaţi de plăcuta sa limbuţie, ajunserăm aproape să uităm exilul în care trăiam. El fu eroul serii.

Abia isprăvea de spus şi exclamam cu toţii:

— Nu mai spui nimic, Borel?

Căci aşa se numea: Borel, un nume tot atât de obişnuit la Marsilia, ca şi sardelele în vechiul său port. Pronumele său era, după cum am spus, acela al renumitului Marius de Marseille; adăugând la acesta aspectul său fizic – era scund, gras, aproape sferic şi burduhănos, ceea ce îl făcea apt pentru meseria de comic de music-hall – se va înţelege uşor cât ne amuza cu flecăreala şi ţinuta sa de personaj de operetă bufă.

Tovarăşii săi erau mai puţin expansivi; dintre toţi, cel mai serios era belgianul de la graniţa Olandei, care, toată seara, nu rosti mai mult decât cinci cuvinte.

Îl chema Edgard Van Thyft şi numele său oarecum solemn, ajunge ca să dea cititorului o idee despre cumpătarea sa. Compatriotul lui Laffite era destul de vorbăreţ, iar celălalt francez, glumeţ ca orice bun parizian, zeflemisea mereu pe Marius Borel, care avea răspuns la toate. Parizianul se numea Cronville.

Totuşi sosi şi momentul în care chiar convorbirea cea mai veselă începe să-şi piardă din vioiciune şi Laffite întrebă pe noii noştri camarazi dacă aveau de gând să rămână mai multe zile la Matadi şi dacă aveau unde să petreacă noaptea. Ei nu se gândiseră la acest ultim amănunt; cât despre şederea lor în acel oraş, aşteptau instrucţiuni de la Companie, spre a porni către o destinaţie necunoscută încă. Presupuneau însă că vor merge spre interiorul ţării, în care caz aveau să găsească prilejul de a străbate pădurile virgine şi de a vâna fiare.

— Mie îmi place foarte mult vânătoarea de porumbei, zise Borel, cu un aer foarte serios.

— Această împrejurare îţi va fi de mare folos la vânarea panterelor, îl asigură Cronville.

— Cred şi eu! exclamă Borel pe acelaşi ton, pe când ceilalţi râdeau în hohote.

Mă gândii că omul acela, atât de simpatic şi cu o fire atât de deschisă, mi-ar fi un excelent tovarăş în călătoria pe care Laffite o numea o excursie de plăcere şi încercai să-i aţâţ curiozitatea, care îndeamnă pe oricare nou sosit în Africa Centrală să se transforme în explorator. Inginerii aceia, după cât spuneau ei, aşteptau să fie trimişi în interiorul ţării, fericiţi la gândul că vor avea posibilitatea, deşi destul de depărtată, de a vâna fiare şi de a pătrunde în inima pădurilor virgine. Crezui deci că nu-mi va fi greu să-i decid să mă întovărăşească, arătându-le că aveau la îndemână, imediat, ocazia mult dorită.

Cu toate că aveam pretenţia să mă conving de contrariul, nu eram prea entuziasmat de acel voiaj la Poust, spre a verifica cele spuse de doctorul Wertey. Nu mă încânta deloc perspectiva de a petrece câteva săptămâni pe

drumuri, izolat din nou de societatea prietenilor mei. Iată de ce prezenţa lui Borel în caravană începu să mi se pară o condiţie fundamentală şi neapărată.

— La ce te gândeşti, Tican? mă întrebă Laffite.

— Mă gândesc că mâine dimineaţă începe pentru mine din nou o viaţă nomadă şi că de data asta voi fi singur, fiindcă tu nu vii.

— Şi unde vă duceţi? mă întrebă Borel.

— Să vânez elefanţi. Am însărcinarea de a dovedi existenţa unui lac la depărtare de vreo trei zile de drum.

— Şi trebuie să se ducă singur – interveni Laffite – fiindcă eu nu-l pot însoţi. Va lipsi vreo câteva săptămâni. E vorba de o excursie de plăcere.

— Mă rog, şi de ce să mergeţi singur? exclamă Borel.

— Cine să mă însoţească?

— Dacă vă convine, chiar eu. Stau la dispoziţia dumneavoastră şi nu uitaţi că sunt un vânător plin de experienţă.

— În vânătoarea de porumbei?... glumi Cronville.

— Ei, da, chiar aşa. Atâta doar că de data asta, porumbeii vor fi ceva mai mari, căci doar de aceea suntem în Africa Centrală.

— O să-ţi fie cam frică, Marius, zise parizianul.

— Frica nu e oprită. Acum ştii, amice Tican; sunt dispus să te însoţesc. Astfel îţi vei face o idee la ce poate servi să fi fost campion de două ori – două! – la concursul internaţional de tir de porumbei.

Era greu să deosebeşti când glumea şi când vorbea serios Borel. Eu îl ascultasem pân-atunci zâmbitor şi neîncrezător; dar auzindu-i tonul hotărât, nu m-am sfiit să-i primesc propunerea, recunoscător şi foarte mulţumit. Şi cum cei trei tovarăşi ai marsiliezului se arătară de asemenea dispuşi să ia parte la expediţie, ramaserăm înţeleşi că a doua zi de dimineaţă vom porni, cei patru ingineri şi cu mine, cu automobilul spre Kerata şi de acolo vom pleca cu toţii în căutarea lacului elefanţilor.

Ne dădu mult de lucru, lui Laffite şi mie, pregătirea dormitoarelor pentru noii noştri amici; dar cum bunăvoinţa triumfă întotdeauna, puturăm oferi inginerilor paturi destul de comode, pe care ei le primiră cu recunoştinţă şi bucurie.

Înainte de a ne despărţi, rămase stabilit că a doua zi de dimineaţă caravana se va forma în faţa factoreriei prietenului meu, iar mie îmi reveni sarcina de a pregăti bagajele, armele, proviziile şi toate elementele necesare pentru întreprinderi de acest gen.

Despărţindu-ne, Borel ne asigură că în timpul nopţii, în vis, avea să facă exerciţii de tragere la semn, pentru a dovedi lui Cronville, lui Edgar Van Thyft şi lui Doumer (aşa se numea compatriotul lui Laffite), dar mai ales

primului, că a fi campion la tirul de porumbei valorează ceva în vânătoarea de elefanţi.

Excursia începu a doua zi de dimineaţă, sub cele mai bune auspicii. Eram cu toţii şase în expediţie, între care se număra şi călăuza, pe care o angajase Laffite. Ne grămădirăm cu toţii – nu fără oarecare greutate – într-un automobil *Citroën*. Eu mă aşezai la volan şi pusei lângă mine pe călăuză. Inginerii ocupară locurile din interior. Dar curând belgianul, Van Thyft, plictisit de glumele şi anecdotele lui Borel – neobosit flecar – mă rugă să-i cedez volanul. Mă grăbii să-i satisfac cererea, cu recunoştinţă chiar, căci terenul, foarte accidentat, nu prea oferea plăcere celui ce conducea un vehicul. Trecui deci la locul lui Van Thyft, pe când marsiliezul spuse:

— Sper că soarele african va topi încetul cu încetul ghiaţa din inima bunului nostru Van Thyft.

Cel vizat se mulţumi să întoarcă capul, auzindu-şi numele, iar noi râserăm cu poftă de această glumă nimerită.

Cu toate că soarele nu se ridicase încă mult la orizont, căldura era înăbuşitoare. Suportarăm patru ore de drum cu o viteză mijlocie de 40 de kilometri. Terenul prezenta din ce în ce mai multe obstacole şi cum, spre a le învinge, vehiculul făcea mari sforţări, voiajul era destul de obositor. Un grup de arbori gigantici, la marginea unei păduri, ne oferi o umbră răcoroasă şi un loc prielnic pentru a lua dejunul şi a ne odihni, aşteptând să treacă toiul căldurii. Ne oprirăm deci şi cum pofta de mâncare începea să ne contracteze stomacurile, ne apucarăm să pregătim dejunul pe care-l devorarăm cu o foame de lup.

Ne cufundarăm apoi într-un somn liniştit şi fiecare îl gustă la umbra arborelui ce-şi alesese, în afară de călăuză, care rămase de veghe, deoarece – pentru moment – nu dispuneam de o escortă, ceea ce ne-ar fi permis să organizăm un serviciu de santinele, după cum se obişnuieşte în asemenea ocazii. Cu dragă inimă am fi luat cu noi patruzeci-cincizeci de oameni, dar nici automobilul nostru nu i-ar fi putut transporta şi nici nu avusesem la îndemână tot materialul de drum, de care e nevoie pentru un asemenea scop. Pe de altă parte ne gândeam că, după ce vom fi străbătut Congo-ul, nu vom mai găsi drumuri spre a continua călătoria cu automobilul şi că ne vom vedea siliţi să ne folosim de singurul mijloc de locomoţie posibil prin acele locuri: „hamacurile” sau mai bine zis „expresul african”.

Pornirăm iarăşi la drum, pe la patru şi jumătate; ajunserăm la Kerata mai puţin obosiţi decât am fi crezut, căci Van Thyft, fiind un excelent şofer şi în a doua jumătate a drumului, găsi şi un teren mai bun, aşa că puturăm face, în medie, cincizeci de kilometri pe oră.

Borel, cu neistovita lui bună dispoziţie, înveseli şi această ultimă parte a zilei, când vorbind de măiestria conductorului nostru, când imitând pe Cronville în felul său de a vorbi, caracteristic francezilor din nord.

Pentru a intra în Kerata, Van Thyft trebui să aprindă farurile automobilului; se înnoptase de-a binelea.

Factoreria grecului. Podul plutitor

Kerata e un sat destul de important, format din vreo mie de locuitori şi guvernat de un delegat al guvernului belgian. Aci se găseşte o factorie comercială, analoagă cu aceea a lui Laffite din Matadi.

Din pricina orei înaintate la care sosirăm în Kerata, hotărârăm să ne ducem de-a dreptul la factoreria al cărei patron – un grec – era un cunoscut al lui Laffite şi se arăta totdeauna foarte mulţumit, când putea oferi ospitalitate vreunui european. Şi afară de asta, desigur că s-ar fi supărat, aflând că fusesem în sat şi nu venisem la dânsul, căci mă cunoştea din desele lui călătorii la Matadi. Totuşi, mă făcea să şovăi faptul că nu mă duceam singur, dar cum nu se putea să-mi las prietenii în voia soartei, în mijlocul nopţii şi într-o localitate necunoscută şi inospitalieră, ne deciserăm să luăm cu asalt factoreria grecului.

Acesta nu cinase încă la sosirea noastră în locuinţa sa şi, după obiceiul orientalilor, îşi lua tocmai aperitivul. Văzându-ne, se grăbi să ne invite şi în mijlocul atmosferei de cordialitate, ce se stabilise iute între noi, îl întrebai dacă ştia vreun han unde să ne petrecem noaptea.

— Oaspeţii grecilor – zise el – nu trebuie să doarmă sub alt acoperiş decât al aceluia care i-a poftit la masă. Şi mai ciudat încă mi se pare faptul că tocmai dumneata, un român, adică un oriental ca şi mine, să-ţi exprimi o asemenea dorinţă.

— Dar n-am crezut că avem dreptul să năvălim în casa dumitale ca într-un han, mă scuzai eu.

— Să nu mai vorbim despre asta. În Kerata nu veţi avea altă locuinţă decât aceasta.

Faptul că mă considera ca un compatriot mă obligă să iau parte cel dintâi la micile ceremonii ale grecului, dar fui iute secundat de Borel, care, fiind originar din metropola mediteranee, cunoştea de asemenea pe greci şi obiceiurile lor, căci la Marsilia sunt foarte mulţi eleni, care se îndeletnicesc cu comerţul.

În curând ne imitară şi ceilalţi şi până şi Van Thyft luă câteva păhărele de rachiu, importat direct din insula Chios de amabilul nostru amfitrion. Efectul pe care băutura îl făcu asupra belgianului fu cu adevărat fulgerător. Ca şi când i s-ar fi rupt un frâu de la limbă, deveni extraordinar de guraliv şi, îmbiat de băutura exotică, goli paharele cu o repeziciune uimitoare. După cum era de aşteptat, se ameţi în aşa fel, încât trebui să-l oprim ca să nu se ducă, după cum spunea el, să omoare singur toţi pahidermii din lacul elefanţilor şi chiar de pe continentul african.

Începu chiar să ne spuie că eram niște laşi, fiindcă vroim să ne ducem în grup şi apăraţi de către o puternică escortă de negri.

Nu fu tocmai uşor să-l potolim şi cum rachiul îşi produsese efectele stimulante în toate stomacurile, iar masa noastră de la prânz nu fusese prea abundentă, făcurăm cu toţii multă cinste mâncărurilor ce ni se serviră, cu o poftă de parcă n-am fi mâncat de patru zile. După ce sorbirăm o delicioasă cafea turcească, grecul ne puse la dispoziţie două camere pentru noi cinci, iar călăuza se duse să se culce cu ceilalţi servitori ai casei. Cât pentru amfitrionul nostru, ca să ne facă mai multă cinste, îşi aşeză şi el un pat în birou, aşa că petrecurăm noaptea aceea cu toţii în factorerie.

*

În zori furăm treziţi de călăuză. Trebuia, după cum ne spuse el, să profităm de prima cursă a podului şi de aceea era necesar să ne grăbim.

Acea *cursă a podului* avu darul să uimească pe cei patru ingineri, care, cu toată ştiinţa lor, nu ştiau că-n Africa există poduri care voiajează. Eu profitai de ocazie ca să-i zăpăcesc puţin şi-i anunţai că-n dimineaţa aceea aveau să-şi mărească patrimoniul de cunoştinţe, şi că, poate, la înapoiere în Europa, vor avea prilejul să utilizeze acest sistem de a străbate curenţii de apă, inventat de către negrii din Congo-ul belgian.

Întrebai pe călăuză dacă sosise momentul să recrutăm escorta şi negrul mă asigură că mai puteam face cu automobilul încă vreo cincizeci de kilometri pe malul stâng al râului şi că acolo vom găsi un sat, anume Aroban, de unde vom putea lua oameni spre a ne continua expediţia.

— Dar acel lac al elefanţilor unde e? îl întrebă Borel.

— Asta nu ştiu, răspunse călăuza.

Ca plan de explorare, hotărârăm să urmărim indicaţiile doctorului Wertey şi drumul pe care-l străbătuse el.

În dorinţa mea de a strânge cât mai multe informaţii, spre a-mi înlesni întreprinderea, întrebai pe grec dacă auzise vorbindu-se de acel lac şi de elefanţi prin împrejurimile satului Poust.

— Nu, n-am auzit pe nimeni, răspunse el. Dar se întâmplă adesea ca râul, ieşit din albia sa din pricina ploilor, să inunde terenurile joase. Bineînţeles în locurile acelea se formează bălţi care pot fi luate drept lacuri; totuşi acestea nu durează mult, căci pământul absoarbe apa, care se evaporează uşor din pricina căldurii. Cât priveşte elefanţii, nimeni nu mi-a pomenit vreodată că s-ar fi zărit prin acest ţinut şi gândiţi-vă că mă ştie toată regiunea, pentru că cumpăr dinţii acestor animale. Vă închipuiţi deci că dacă ar fi apărut pe aci, aş fi fost îndată vestit de căutătorii de fildeş.

— Ce păcat! exclamă Borel. Şi eu care speram să pot dovedi îndemânarea mea de trăgător...

— Nu te descuraja – îi zisei eu – căci, în orice caz, în curând vei avea ocazia să-ţi descarci puşca.

Van Thyft îşi reluă locul la volan. Odată trecute efectele rachiului, revenise la obişnuitul său mutism. Abia dacă se decise să-şi exprime recunoştinţa către amfitrionul nostru cu un „mulţumesc" foarte afonic. Borel, în schimb, vorbea pentru amândoi, sau mai bine zis pentru toţi cinci şi mulţumită lui, grecul nu se putu îndoi de recunoştinţa noastră, pe care marsiliezul se însărcină să i-o cânte pe toate tonurile.

Citröenul porni, cu avânt, luând repede o viteză destul de apreciabilă. Inginerii nu-şi ascundeau nerăbdarea de a cunoaşte acel pod călător şi nu mai încetau cu întrebările în această privinţă.

— Desigur că e atârnat, suspendat printr-un artificiu oarecare...

— Nu, nimic din toate astea.

Apropiindu-ne de mal, Cronville mă întrebă cu o vădită nedumerire cum vom trece automobilul pe celălalt mal şi când îi spusei că va trece pe pod cu aceeaşi uşurinţă ca şi noi, făcu un gest de uimire.

— Atunci, spuse el, trebuie să fie un pod ca toate podurile.

— Nu, domnule, îi spusei eu. Nu e un pod ca toate podurile. E un ingenios sistem inventat de negri. Automobilul trece pe el de la un mal la altul şi tot aşa şi acei care sunt într-însul.

— Nu înţeleg, interveni Borel. Afară doar dacă nu e ceva asemănător cu *transbordeur-ul* din Marsilia: un pod suspendat, care se transportă de la un mal la altul cu automobile, trăsuri de tot felul şi persoane, fără a atinge măcar apa. Nu e aşa?

— Nu.

Ajunserăm la malul drept al râului Congo şi în faţa podului, pe care inginerii nu şi-l putuseră măcar închipui, un aah!... general ieşi din piepturile lor. Şi în acelaşi timp, după ce-mi aruncară o privire de imputare, izbucniră într-un formidabil hohot de râs. Până şi Van Thyft, cu mutra lui de înmormântare, ne arătă dinţii de aur.

Care era acel faimos sistem inventat de negri? Pur şi simplu nişte trunchiuri de arbori, legaţi între ei şi acoperiţi de alţii mai mici, formând o suprafaţă pătrată şi mai mult sau mai puţin plană: un fel de plută grosolană, construită fără nicio artă şi pe care se urcă vehicule, oameni şi animale. Conducătorii, patru negri înarmaţi cu prăjini lungi, o fac să treacă cu toată încărcătura de la un mal la altul.

Abia se puse în mişcare „podul” şi Borel găsi că e mai comod să se coboare din automobil şi se duse de se aşeză pe un trunchi, chiar la marginea plutei.

Negrii gesticulau alarmaţi, privind spre apă în direcţia punctului pe care şi-l alesese marsiliezul.

Aproape nici n-avurăm timp să-l întrebăm prin intermediul călăuzei de motivul atitudinii sale. Un strigăt de groază ne scăpă din piept, văzând la trei sau patru metri de prietenul nostru un enorm *caiman*, care-şi deschidea gura înspăimântătoare.

— Borel! strigară toţi îngroziţi.

Strigătul nostru făcu pe Marius să tresară, dar abia putu să-şi dea seama de prezenta monstrului, căci în momentul acela privea tocmai în direcţia opusă. Caimanul se afundă în apă, dispărând sub plută, speriat poate de vocile noastre sau chiar de gesturile pe care le făcurăm, văzându-l.

Speriat, marsiliezul se sculă repede şi venind lângă noi ne întrebă:

— Ce s-a întâmplat? Un crocodil? Serios?

Dar pericolul trecuse şi după prima spaimă urmă o stare de enervare, care se tălmăcea ca întotdeauna prin glume de tot felul.

— Eu credeam – zise Cronville – că prietenul Borel va profita de ocazie ca să ne dovedească legitimitatea campionatului său la tirul de porumbei.

— Dacă l-aş fi văzut... se mărgini să spuie cel vizat, cu privirea aţintită în locul unde apăruse amfibiul şi făcând gestul de a-şi descărca puşca.

Râserăm toţi cu poftă, căci în clipa aceea ne părea cu adevărat un Tartarin; dar ilaritatea noastră fu brusc întreruptă de zgomotul unei detunături şi de strigătele lui Borel, care exclama voios:

— L-am atins! L-am atins!

— Pe cine?

— Pe crocodil. Glonţul i-a trecut prin ochi.

Râsetele noastre, gata să se dezlănţuie, ni se opriră pe buze, când văzurăm că negrii de pe plută se repeziră cu toţii în partea aceea şi că sondau râul cu lungile lor prăjini; ne duserăm şi noi după ei. Călăuza ne spuse că după afirmaţiile acelor oameni atât de pricepuţi, inginerul rănise în adevăr un caiman, pe care el îl credea un crocodil.

De altminteri, eroarea tovarăşului nostru nu era de mirare. Caimanul şi crocodilul se aseamănă atât de mult, încât de multe ori nu se deosebesc decât după mărime, primul fiind mult mai mic. Dar amândoi sunt deopotrivă de fioroşi şi cu spinarea acoperită de o chiurasă solzoasă, de o tărie care face să nu poată fi pătrunsă nici chiar de armele cele mai tăioase şi nici de proiectilele cele mai puternice. Ferocitatea sa, când e în apă, e în adevăr teribilă, dar pe uscat e mult mai puţin agresiv.

Căutările negrilor rămaseră fără rezultat. Prăjinile nu dădură de cadavrul monstrului şi toţi se reîntoarseră la posturile lor, spre a continua drumul înspre malul stâng al apei.

Dar abia scoaseră negrii prăjinile din apă şi văzurăm răsărind ca prin farmec din valurile tulburate o întreagă ceată, poate o familie de caimani mari şi mici, care deschideau, privindu-ne cu o fioroasă plăcere, formidabilele lor guri, pocnind fălcile cu un zgomot spăimântător, ca şi cum ar fi savurat mai dinainte carnea noastră, care desigur li se părea delicioasă.

Numărul scârboaselor reptile creştea mereu şi, peste două sau trei minute, descoperirăm aproape cincizeci, care într-un mod foarte puţin liniştitor dădeau târcoale podului plutitor.

Negrii ne spuseră să ne depărtăm de la marginea plutei; dar mai înainte de a fugi noi, caimanii deveniră atât de îndrăzneţi, încât mulţi din ei făceau sforţări să se urce pe bord. Greutatea automobilului părea că uşurează încercările cetei iritate, căci trunchiurile plutei erau aproape cufundate în apă.

Primejdia îmi părea serioasă. Imposibilitatea în care se găseau negrii, din pricina animalelor, de a face sforţări spre a împinge pluta spre mal, o punea pe aceasta în voia furioasei familii, care părea dispusă să răzbune dauna cauzată de Borel unuia din membrii săi.

Bunul Marius nu mai glumea, iar Cronville uitase să-şi mai zeflemisească prietenul. Toţi aveau un singur gând: să găsim mijlocul de a respinge atacul monştrilor, provocat de necugetatul gest al lui Borel.

Trebuia să-i facem să se depărteze cu orice preţ, pentru ca negrii să redevie stăpâni pe comanda plutei, care în momentul acela era, de fapt, în puterea reptilelor. Pe de altă parte, o primejdie pentru noi consta acum şi în impetuozitatea curentului, care ne putea târî spre una din vâltorile ce se găsesc în albia râului Congo – şi moartea noastră ar fi fost inevitabilă.

Îngrijorarea ne tulburase pe toţi, afară de Van Thyft, care, foarte liniştit, îşi pregătea puşca, încărcând-o şi încercându-i trăgaciul şi-şi examina cu scrupulozitate revolverul, gata să tragă când va fi necesar. De altminteri, putem fi siguri că numai în caz de neapărată nevoie belgianul va trage în caimani, căci, în ţara sa, el făcea parte din consiliul de administraţie ai unei societăţi pentru protecţia animalelor, ale cărei statute opresc categoric pe membri de a atenta la viaţa protejaţilor săi, afară de cazurile de extremă necesitate şi-ntotdeauna când e vorba de a apăra o fiinţă omenească.

Călăuza ne îndemna să tragem fără zăbavă, ca să punem pe fugă pe caimani; totuşi, eu unul, deşi din motive deosebite de acele ale lui Van Thyft, nu voiam s-o fac decât în caz extrem, fiind prevenit de consecinţele pe care

le avusese imprudentul gest al lui Borel, când trăsese asupra primului caiman.

Între timp văzurăm cu o relativă liniște pe monștri, urcându-se pe trunchiurile plutelor, de unde alunecau din pricina stratului de verdeață vâscoasă de care erau acoperite acestea, sau încercând numai să se urce, ciocnindu-și zgomotos fălcile la cea mai mică mișcare a noastră și ținându-ne astfel în respect.

Cei cinci negri priveau fiarele cu niște ochi plini de groază, ochi rotunzi, ieșiți din orbite, semn vădit al unei spaime de neînvins...

Trecură câteva clipe de şovăire şi de îngrijorare. Cu toată spaima ce-o simţeam în faţa ameninţării unui apropiat atac din partea monştrilor, încordarea noastră începea să se mai destindă. Lucrurile stăteau pe loc. Nici caimanii nu îndrăzneau să-şi desfăşoare toată agresivitatea, nici noi nu găseam că era cazul să facem un gest mai violent de apărare. Căci în realitate nu fuseserăm atacaţi. Amfibii se mărgineau să dea târcoale plutei şi din când în când îşi deschideau formidabilele lor fălci, la câţiva centimetri numai de bord. Un lucru însă era sigur. În fiecare clipă numărul lor părea că sporeşte şi nu exagerez spunând că la un moment dat ne văzurăm înconjuraţi de vreo câteva sute, care făceau un zgomot înspăimântător, ciocnindu-şi fălcile.

Van Thyft, care până atunci, după obiceiul său, nu scosese nicio vorbă, se apropie de mine şi-mi zise:

— Eu cred, amice Tican, că se impune să facem ceva.

— Crezi?

— Neapărat. N-o să ne eternizăm în situaţia asta.

— Şi ce ai face dumneata?

— Să descărcăm puştile în aer, ca să vedem dacă nu speriem astfel pe bestiile astea. Ceva mai mult chiar: să tragem cu toţii deodată, pentru ca detunăturile mai puternice să-i puie pe fugă.

Mărturisesc că nu-mi displăcea stratagema, care putea în adevăr să ne scape de acel asediu; dar nu mă credeam autorizat să iau iniţiativa unui asemenea gest; vroiam să mă consult cu Borel. Înainte însă de a fi terminat de expus planul celorlalţi tovarăşi, un strigăt al negrilor ne făcu să tresărim.

Întorsei privirea spre punctul asupra căruia se aţinteau ochii indigenilor înspăimântaţi şi văzui că un caiman izbutise aproape să se urce pe bord şi-şi mişca groaznicul cap în dreapta şi-n stânga, ca şi când şi-ar fi ales prada. Partea de sus a toracelui se rezema de trunchiul din marginea de jos a plutei, pe când coada i se zbătea cu violenţă în apă, ca şi când acea mişcare i-ar fi dat impulsul necesar.

Un nou strigăt rupse impunătoarea tăcere, care domnea pe bord. Un alt amfibiu se căznea să urce, cu mai multă şansă, după cât se părea, decât tovarăşul său, căci izbutise să se agaţe de al doilea rând de trunchiuri şi aproape tot corpul îi ieşi afară din apă. Numai coada se zbătea cu o violenţă vertiginoasă în valuri.

Acum nu mai încăpeau şovăieli. O clipă pierdută, putea fi cauza pieirii noastre. Fără a mai sta să văd ce făceau tovarăşii mei, luai arma la umăr şi ochii cu băgare de seamă. Evidenţa pericolului îmi redase tot calmul. În momentul în care bestia deschidea gura, cu intenţia vădită de a înhăţa un

braţ sau un picior, trăsei. Glonţul i se înfipse în gâtlej. Rana era mortală. Totuşi monstrul făcu o mişcare abia perceptibilă şi, ca şi când n-ar fi înghiţit acea sferă de plumb, se lăsă uşor în apă.

Aproape simultan, alte detunături se auziră în jurul meu şi îndată ce mă încredinţai că adversarul meu fusese scos din luptă, deoarece dispăruse cu repeziciune în fundul apei tulburate, mă convinsei că şi inginerii încercau să oprească cu armele lor atacul altor caimani, care urmau pe nenorocosul lor tovarăş.

Timp de câteva clipea pluta noastră nu mai fu asaltată.

Răgazul nu fu lung. În apa din jurul plutei domnea o învălmăşeală grozavă. Caimanii care încercau să se caţăre pe bord erau împiedicaţi sau scufundaţi de greutatea acelora care scăpau răniţi, sau speriaţi de detunături (căci în ceata aceea îndrăzneaţă erau şi câţiva fricoşi, ce renunţau să ne mai atace, speriaţi de detunăturile puştilor şi se afundau înfricoşaţi în apă). Îmi veni atunci în minte că ar fi fost poate preferabil să îndreptăm focurile înspre aceia ce se găseau în apă, ca să-i ucidem, sau să-i rănim înainte de a mai încerca să se urce pe bord.

Dar întreprinderea devenea din ce în ce mai dificilă, nu numai din pricina numărului animalelor, care ne asediau, dar şi din cauza nesiguranţei plutei pe care ne găseam. Mişcările amfibiilor, ce fugeau speriate, provocară o adevărată furtună în apele râului, care legănau puternic fragila noastră punte. Cu toată experienţa noastră marinărească, nu izbuteam să ne ţinem bine pe picioare. Cine putea ochi în asemenea condiţii! Şi totuşi era neapărată nevoie să susţinem un foc continuu; fără să mă gândesc, mă aşezai pe trunchi, gest pe care-l imitară şi inginerii, care nu erau nici ei prea îndemânatici echilibrişti.

Atunci se produse un fenomen care ne surprinse. Numărul caimanilor care ne înconjurau scădea considerabil, în schimb însă legănările plutei noastre deveneau din ce în ce mai alarmante. Această continuă balansare se accentuă atât de mult, încât automobilul nostru fu de mai multe ori pe punctul de a cădea în apă şi ar fi căzut desigur, dacă cei patru negri nu l-ar fi oprit cu mari sforţări.

— Ce poate fi asta? întrebă Borel, care, stând lângă mine, îşi mai descărcase încă odată puşca.

— Nu ştiu, nu înţeleg, îi răspunsei eu, fără a-mi lua ochii de la călăuză, care vorbea foarte aprins cu proprietarii plutei.

Aceştia, rezemându-se în prăjini, încercau să se apropie de posturile lor, spre a pune din nou în mişcare pluta. Din pricina curentului, pierdusem

direcţia şi ne aflam acum la o distanţă de mai bine de o milă de drumul pe care trebuia să-l luăm.

Dar intenţia lor nu putu fi îndeplinită. Nestabilitatea punţii nu le permitea să se apropie de marginile ei. Nu puteau sta decât jos, ca şi noi, şi-n poziţia asta le era imposibil să se slujească de prăjini.

Îngrijorarea noastră se înteţi din nou. Renunţarea aparentă şi repedea înfrângere a monştrilor ni se păreau foarte ciudate. Totuşi faptul se realizase. Nu mai zăream decât ici şi colo câte un cap de reptilă printre valurile răscolite, care luaseră o culoare roşietică din pricina tulburării nisipului de la fund, prin mişcările dezordonate ale amfibiilor.

Dar persista încă acea mişcare alarmantă a plutei, ca şi când nişte ciudate elice de vapor, răscolind apele, ar fi însufleţit rudimentara construcţie navală pe care ne găseam, imprimându-i acele salturi şi mişcări neobişnuite.

Întrebai pe călăuză:

— Care e pricina acestei legănări?

— Nu ştiu, domnule. Nu mă pricep în chestiuni marinăreşti.

— Dar ceilalţi, ce spun despre asta?

— Spun că şi în alte dăţi s-au văzut în asemenea situaţie şi că, după o oră, totul s-a liniştit, fără ca ei să ştie cum. E vreo minune, domnule...

Superstiţia negrului, gata întotdeauna să admită intervenţiile supranaturale, mă făcu să zâmbesc. Totuşi nu găseam nicio explicaţie pentru cele ce se petreceau.

Iar caimanii deveneau din ce în ce mai invizibili pentru noi, aşa încât, spre a nu mai cheltui în zadar pulberea şi gloanţele, făcurăm să tacă armele noastre.

Între două zguduiri mai violente, Borel îmi spuse:

— Poate că oamenii ăştia au dreptate şi ne găsim în faţa unui mister. Nu înţeleg nimic din ceea ce se petrece.

Van Thyft, care sta lângă Marius, sau mai bine-zis era culcat în spatele vecinului meu, întoarse capul spre noi şi, după ce surâse flegmatic, ne spuse:

— Sunt caimanii.

De pe buzele lui Borel scăpă un hohot de râs atât de contagios, încât fu repede secundat de ceilalţi. Până şi negrii îşi arătară dinţii, imitându-ne, deşi nu înţelegeau nimic din atitudinea noastră.

Van Thyft nu era dintre, cei care se supără iute şi, cu o flegmatică răbdare, aştepta ca râsetele noastre să se potolească.

— De ce râdeţi? întrebă el. Vă spun că sunt caimanii. Aceia pe care i-am rănit, provoacă această mişcare. Cei mai mulţi dintre noi am ţintit în ochii animalelor şi câţiva din ei, care trebuie să fi orbit, s-au refugiat sub plută, ca să scape. În afară de asta, sunt sigur că unii au rămas încurcaţi printre

trunchiuri şi fac sforţări să se elibereze. Nu uitaţi iarăşi că condiţia lor de amfibii nu e absolută şi că bronhiile lor nu le permit să respire sub apă decât un timp relativ scurt. Prinşi în această capcană şi lipsiţi de vedere, se simt asfixiaţi şi luptă cu disperare. Când vor fi murit toţi, ne vor lăsa în pace.

Rămaserăm cu toţii surprinşi. Era prima oară când ieşea de pe buzele lui Van Thyft un discurs atât de lung. Şi, puţin cam jigniţi în amorul nostru propriu de exploratori, a trebuit să recunoaştem că avea dreptate. La întărirea acestei presupuneri contribuia şi afirmaţia negrilor că se mai găsiseră în asemenea situaţie şi că ea încetase de la sine după câtva timp, care se putea foarte bine să fi coincis cu agonia caimanilor.

Odată acceptată ipoteza belgianului, nu ne mai rămânea altceva decât să aşteptăm răbdători moartea tuturor reptilelor prinse de plută; înarmându-ne cu o bună doză de filosofie, ne hotărârăm s-o facem. Ne strânserăm apoi cu toţii la un loc, proptindu-ne reciproc spre a nu fi azvârliţi în apă de vreo legănare mai bruscă sau neaşteptată.

Dar acea linişte optimistă avea să fie scurtă. Încurajaţi probabil de tăcerea armelor noastre, monştrii îşi refăcură rândurile, desigur spre a relua ofensiva. Astfel ne făcu să credem cel puţin prezenţa câtorva, al căror număr sporea cu o repeziciune îngrijorătoare şi care aveau vădita intenţie de a ne ataca din nou. Deşi în primul moment se arătau timizi, în curând dădură semne de o îndrăzneală puţin liniştitoare. Ca o avangardă a celorlalţi, doi sau trei se apropiară de plută, pe când ceilalţi, vreo sută, ale căror capete negre întunecau suprafaţa râului, se ţineau cu prudenţă la o distanţă de vreo două sute de metri.

— Pregătesc un nou atac, domnule, îmi zise călăuza. Nu mai aşteptaţi şi trageţi... aşa cel puţin nu se vor mai apropia.

Deşi, firește, eram hotărâţi să recurgem la orice mijloc pentru a ne apăra, n-aveam intenţia să stricăm degeaba pulberea şi gloanţele. Există un sentiment de pudoare comun tuturor vânătorilor. Le e ruşine să tragă în vânt, dacă sunt siguri că n-au să rănească inamicul sau victima aleasă. Această certitudine o aveam şi noi, nu numai din pricina nestabilităţii plutei pe care ne găseam, dar şi din cauza distanţei la care se ţineau caimanii.

În mijlocul şovăielilor şi a perplexităţilor noastre ne atraseră atenţia ciudatele manevre ale lui Van Thyft, care, fără să se sinchisească de noi şi stând cu nasul în jos, aplecat asupra plutei, examina cu de-amănuntul suprafaţa acesteia.

Cititorul îşi aminteşte desigur de construcţia acelei punţi: câteva trunchiuri de arbori destul de groase, legate între ele şi fixate în partea superioară prin altele mai subţiri, spre a forma o suprafaţă mai mult sau mai puţin plană. Era neîndoielnic că trunchiurile groase, care nu se atingeau

între ele, lăsau spaţii goale, capabile de a servi drept refugiu reptilelor rănite.

Acestea, în chinurile agoniei, imprimau mişcări extrem de violente cozilor, care, fiind singura parte lipsită de solzi a corpului lor, puteau exterioriza convulsiunile provocate de furia şi spaima morţii inevitabile prin asfixiere sau pierdere de sânge. Zvârcolirile monştrilor încătuşaţi se comunicau plutei noastre. Pentru toţi era deci evidentă ipoteza lui Van Thyft.

Bunul belgian îşi continua cu scrupulozitate examenul, pe care-l urmăream toţi cu o curiozitate avidă. Din când în când lipea urechea de trunchiuri, ca şi când ar fi vrut să surprindă vreun zgomot interesant.

— Te pomeneşti că ştie limba caimanilor şi încearcă să surprindă planurile pe care le fac acum ca să ne mănânce mai iute? zise încet marsiliezul.

— Eu am şi început să mă simt un Ionas modern, zise Cronville.

— Ce cauţi, Van Thyft? întrebă Doumer.

Cel interpelat se mărgini să agite mâna stângă, făcându-ne semn să tăcem. Deodată îl văzurăm sculându-se cu repeziciune şi rămânând în genunchi; apoi, fără să se grăbească, introduse ţeava puştii între două trunchiuri, trăgând două focuri unul după altul. Ca şi când forţa proiectilelor s-ar fi adăugat la aceea a presupuşilor agitatori ai plutei, mişcările acesteia deveniră mai brusce. Înţeleserăm că inginerul izbutise să rănească pe unul din caimanii refugiaţi dedesubtul nostru. Dându-şi şi ei seama de acest lucru, negrii se apropiară de locul unde trăsese Van Thyft şi, introducând prăjinile printre interstiţiile plutei, loviră cu putere cu vârfurile lor de oţel într-un obiect dur, ce le oferea rezistenţă, dar care nu era vreunul din trunchiuri.

Între timp, belgianul de la frontiera olandeză începea o nouă consultaţie în alt punct, şi trase ca şi prima dată un foc în jos, în punctul unde presupunea că se găsea un alt animal. Îl imitarăm cu toţii şi după câteva minute, zgâlţâielile plutei încetară cu totul. Fără îndoială, fusesem milostivi cu amfibii, scurtându-le agonia.

Dar rezultatul acelei comode vânători fu dublu. Ceata de caimani, ce se pregătea să ne atace din nou, speriată de zgomotul detunăturilor, se risipi şi când ridicarăm capetele spre a vedea dacă se apropiaseră, nu mai descoperirăm niciunul. Lecţia fusese exemplară.

Atunci sosi şi momentul să aducem un bine meritat omagiu eroului zilei.

— Trăiască Van Thyft! strigai eu, începând să aplaud, ceea ce deveni o salvă formidabilă, căci până şi negrii se crezură obligaţi să recunoască meritele acelui om, extraordinar de calm şi de ager la minte.

Iar conducătorii plutei îşi reluară locurile, punând-o în mişcare, aşa că după douăzeci de minute, fără alte zguduiri şi pericole, ne coborârăm pe uscat, pe malul stâng al râului Congo.

Marius Borel, debarcând, exclamă:

— Am verificat un prim fenomen natural. Soarele african a izbutit să topească în puţin timp gheaţa, care nu lăsa să funcţioneze creierul lui Van Thyft!...

Cel vizat, zâmbind pentru prima oară, ridică dispreţuitor din umeri.

Sosirea la Orkmor. Prima etapă în hamac

Marius Borel făcuse într-adevăr dovada îndemânării sale în mânuirea puştii, măcar că niciunul din tovarăşii săi nu voia s-o recunoască. Toţi aruncau asupra lui răspunderea celor întâmplate şi îi pretindeau să se abţie de a mai lua iniţiative, crezându-l în stare să ne puie în situaţii şi mai grele chiar.

Van Thyft, ca de obicei, tăcea, mulţumindu-se să aprobe imputările lui Cronville şi Doumer, care le formulau nu atât pentru a aduce tovarăşului lor o vină, cât din dorinţa de a-l vedea apărându-se cu furie. Dar nu-şi ajunseseră scopul. Bunul marsiliez râdea, drept răspuns, de ineficacitatea încercările lui Doumer şi Cronville, afirmând că de n-am fi fost noi ceilalţi, am fi servit cu toţii drept dejun crocodililor.

— Caimanilor, rectifică Cronville.

— Crocodili sau caimani... ce are a face? Oricum i-ar fi chemat, e sigur însă că te-ar fi mâncat de n-am fi fost noi. Dar mi se pare că-ţi place să pui în practică fabula cu iepurii şi câinii.

Ne urcarăm în automobil, a cărui conducere o luă tot Van Thyft şi pornirăm la drum. Terenul era atât de prost, încât pierdurăm mai bine de cinci ore ca să parcurgem cincizeci de kilometri, distanţă care ne despărţea de satul desemnat de călăuza noastră, pentru a proceda la recrutarea oamenilor de escortă.

Coborând din vehicul, belgianul ne întrebă:

— Nu e pe-aici niciun grec?

— Nu ştiu dacă e vreunul.

— Păcat.

— Îţi plac clasicii? întrebă Borel.

— Nu. Dar mi s-a părut delicios rachiul pe care mi l-a oferit ca aperitiv.

— Dumneavoastră rămâneţi aci – zisei eu inginerilor – pe când eu şi cu călăuza ne vom duce să căutăm oamenii care să ne însoţească la lacul elefanţilor.

— În ceea ce mă priveşte, mă voi distra în timpul absenţei dumitale, preparând o mâncare provansală, îmi zise Borel.

— Cum, ştii şi asta? întrebai eu.

— Ai cunoscut vreodată un fiu al Marsiliei care să nu fi fost o capacitate în arta culinară?

— Se vede că eşti campion şi în bucătărie, glumi Cronville.

Satul în care ne opriserăm se numea Orkmor şi era alcătuit din câteva colibe, grupate fără nicio ordine sau artă.

Lipsind orice factorerie europeană, ne îndreptarăm spre locuinţa şefului tribului, cu care urma să ne înţelegem. Acesta e totdeauna cel mai bun mijloc spre a-ţi procura oameni credincioşi. Şefii de triburi sunt personagii omnipotente, care, deşi se află totdeauna sub severa autoritate a funcţionarilor europeni, tratează pe indigeni de obicei cu mare cruzime, fără teama de a fi pedepsiţi.

Recrutarea de oameni pentru purtarea hamacelor şi a bagajelor este îndeobşte lesnicioasă în locurile unde sunt triburi stabile cu începuturi de organizaţie locală.

La tocmirea negrilor se ia drept bază de plată tariful local, fixat de autorităţile coloniale pentru fiecare zi de mers.

Negrii sunt bucuroşi să fie angajaţi, ispitiţi fiind de avantajele ce le oferă călătoriile în care însoţesc pe albi: mâncare suficientă şi pe gustul lor, îndeosebi „mil" – nişte seminţe asemănătoare meiului, dar mai mici – din care fac un fel de mămăligă; apoi peşte, pe care-l prind chiar ei în apele întâlnite în drum, fiind foarte iscusiţi în meşteşugul pescuitului. Carnea, de care sunt mari amatori, li se dă de asemeni la discreţie, fiind procurată din vânat.

Şi fiindcă armele de foc sunt interzise indigenilor, sarcina vânătorii revine albilor. Negrii fiind carnivori, se bucură grozav de orice ospăţ cu vânat; la cel dintâi foc de armă care nimereşte ţinta, ei sar în sus de plăcere.

Când drumul este anevoios şi poverile prea mari, echipele se schimbă din timp în timp. Întâi, pentru că, deşi negrii sunt în general voinici şi rezistenţi, condiţiile în care se fac marşurile în ţinuturile africane împing totuşi oboseala până la extenuare. În al doilea rând, băştinaşii de culoare nu ţin să se îndepărteze prea mult de sălaşul tribului lor, avântându-se în ţinuturi necunoscute.

La întoarcere li se face plata după numărul zilelor servite şi li se dă tainul de hrană pentru zilele de înapoiere.

Când se găsesc în marş sunt veseli şi se antrenează, cântând în cadenţa pasului.

Sosirea noastră în sat fu anunţată într-o formă care nu era lipsită de originalitate. Câţiva mici negri străbătură în goană uliţele şi, strigând cât îi ţinea gura, vestiră locuitorilor din Orkmor sosirea oamenilor albi. Însuşi şeful tribului, informat înainte de a fi ajuns noi la locuinţa sa, ne ieşi înainte, ca să ne salute, precedat de o călăuză dintre oamenii săi.

Ne înţeleserăm foarte bine, fiindcă vorbea o franceză aproximativă, dar care se putea pricepe cu destulă uşurinţă.

— Vreau oameni, îi zisei eu, care să transporte cu hamacurile[2] cinci oameni albi.

— Îi veţi avea.

— Vreau de asemenea să-ţi încredinţez până la întoarcerea noastră un automobil. Şi în sfârşit doresc să-mi dai câteva informaţii despre un lac, pe care l-au format nu departe de aci apele râului.

După ce-i explicai dorinţele mele, şeful negru îmi spuse:

— Nu-ţi va lipsi nimic din ceea ce doreşti, omule alb. Îţi voi da informaţiile care te interesează. Vino un moment în locuinţa mea şi pe când te vei odihni, eu mă voi ocupa de toate.

Cum toată populaţia fusese vestită de către micii soli de prezenţa noastră, în faţa locuinţei şefului ne aşteptau destui locuitori ai satului – bărbaţi, femei şi copii, curioşi să contemple fenomenul, pe care desigur îl constituiam eu pentru ei.

Lângă coliba şefului, atârnat de craca unui arbore, se afla un enorm talger de fier de formă ovală; şeful se apropie cu o gravitate plină de respect şi, luând un fel de ciocan de lemn, începu să lovească cu putere în acel soi de clopot.

Din toate părţile se adunară în grabă o mulţime de negri şi negrese, iar când şeful crezu că se strânseseră toţi administraţii săi, aruncă ciocanul şi mă invită să stau jos, alături de dânsul, chiar în faţa uşii colibei sale. Negrii, formând un cerc în jurul nostru, aşteptau în tăcere dispoziţiile căpeteniei satului.

El le vorbi în idiomul lor, un dialect bizar, cu sunete aspre, din care nu înţelesei o boabă.

Apoi, imediat, îmi tălmăci peroraţia sa în acea franţuzească sui generis, un jargon îndrăcit, format din cuvinte de o eterogenitate uluitoare.

Ceea ce le spusese, suna cam aşa:

— Acest alb şi alţi patru din rasa lui vor să se ducă la Poust şi să se întoarcă la Orkmor, cu scopul de a vâna câţiva elefanţi, care ar fi apărut, după cât li s-a spus, pe malul unui lac, la vreo două zile de drum de aci. Ei au nevoie de o sută de oameni curajoşi şi credincioşi şi vă poruncesc să vă puneţi la dispoziţia lor.

Împrejurimile colibei şefului se goliră în câteva clipe, iar noi, împreună cu călăuza, intrarăm un moment în casă, spre a ne odihni şi a răspunde amabilităţii acelui om; căci printre negri refuzul unui om civilizat de a intra în casa aceluia care-l invită şi îi face onoruri, se consideră o gravă ofensă.

---

[2] *Hamacuri* = un fel de tărgi – brancarde pentru transportul călătorilor, purtate, fiecare, de câte patru negri. (n.a.)

Căzurăm uşor de acord. Automobilul avea să fie aşezat între coliba şefului şi arborele de care era atârnat talgerul-clopot, acesta fiind locul cel mai respectat de către indigeni, respect care mergea până acolo, încât acela care îndrăznea să se atingă de un obiect pus acolo, se făcea vinovat de delict de profanare.

— Aşa cum îl laşi, aşa îl vei găsi la înapoierea ta.

— Cât trebuie să plătesc oamenilor?

— Stabileşte tu singur preţul.

Şi, mulţumită perfectei sale cunoaşteri a împrejurimilor, căpătai preţioase informaţii asupra obiectului expediţiei noastre, care – odată ce scăpasem de îngrijorarea ce ne-o cauzaseră caimanii – nu putea începe într-un mod mai promiţător.

Iată informaţiile pe care ni le dădu: unul din oamenii săi, vânând antilope pe drumul care duce la Poust, văzuse într-adevăr un lac şi afirma că descoperise acolo urme de trecere a elefanţilor, care, fără îndoială, fuseseră împinşi de nevoia de a găsi apă.

Şeful adăugă:

— Când elefanţii întâlnesc apă stătătoare şi puţin adâncă, după cum trebuie să fie aceea, nu părăsesc împrejurimile, până ce soarele, evaporând-o, o preface într-o mlaştină. Fără îndoială că acei elefanţi au ajuns din întâmplare prin locurile acelea; dar e mai mult ca sigur că au rămas acolo până ce lacul improvizat va fi secat.

Exploratorul german Franz Wolf spune că apa e unicul element care atrage pe elefanţi şi că rareori se întâmplă să nu găseşti aceste pahiderme pe malurile oricărui lac din Africa occidentală.

Doctorul Wertey avea deci dreptate, când afirma că văzuse urmele acelor animale în jurul lacului, a cărui existenţă mi-o confirmase şeful tribului. Aceasta îmi arăta posibilitatea – în caz că soarele n-ar fi secat încă apele revărsate – de a surprinde vreun frumos exemplar şi de-a-l vâna fără mare greutate.

O jumătate de oră fu de ajuns pentru a pregăti totul. În tovărăşia şefului şi urmaţi de întreaga escortă, ne îndreptarăm spre locul în care poposiseră inginerii, spre a transporta automobilul la garajul improvizat şi mai ales spre a mânca ceva, căci în mai puţin de o jumătate de ceas trebuia să pornim. Aşadar, începurăm să savurăm cu poftă prodigiile culinare ale lui Borel.

Având în vedere mica distanţă la care se găsea lacul spre care ne îndreptam, recunoscurăm că o sută de oameni erau prea mulţi pentru escortă, căci numai cu şaizeci se puteau rândui trei schimburi de purtători de hamacuri.

După ce terminarăm dejunul, dusei automobilul la locul indicat, pe când călăuza se însărcină să aleagă din cei o sută şi mai bine de negri, ce se prezentaseră, pe cei şaizeci de care aveam nevoie, având grijă, conform indicaţiilor mele, ca între aceştia să se afle şi cel care văzuse elefanţii, pe când vâna antilope.

Luarăm loc cu toţii în hamacurile pe care ni le pregătiseră negrii şi caravana trecu prin faţa şefului tribului, care ţinu ca prin prezenţa sa să dea actului cât mai multă solemnitate.

Adevărul e că acel mod de a voiaja nu e întru nimic mai puţin distractiv decât cu automobilul, mai ales când expediţia numără un vorbăreţ neobosit ca Borel. Astfel se făcu că primele ore ale zilei trecură în mijlocul râsetelor frenetice, provocate de prima impresie produsă asupra inginerilor de acel mod de locomoţie, care le era necunoscut.

Borel spunea că se simte uimitor de bine în hamac şi că la înapoierea sa la Marsilia va întrebuinţa acest comod vehicul. Şi întrebă pe Van Thyft ce formalităţi ar trebui să îndeplinească spre a patenta sistemul, ca nu cumva să-l exploateze altul în locul lui.

Apoi adăugă:

— Sunt sigur că marsiliezii ar renunţa la taxiuri, pentru hamacurile mele.

Belgianul, care-l ascultase la început cu seriozitate, crezând că era vorba de ceva important, nu-şi putu opri o strâmbătură de dispreţ.

Astfel trecură orele, fără să ne dăm seama şi pe la şase după-amiază caravana se opri în mijlocul unei păduri, pentru a poposi aci. Lagărul fu format într-o clipă şi înconjurat de indispensabilele focuri, pentru a evita surprizele neplăcute din timpul nopţii. Apoi fură trase la sorţi santinelele, care trebuiau să formeze paza, pe când ni se pregătea cina, iar călăuza noastră supraveghea instalarea corturilor în locurile potrivite.

Noaptea era foarte caldă, dar încântătoare; noaptea africană plină de zgomote vagi şi de mistere care te uimesc şi te farmecă.

— Ce păcat – îmi zise Borel, care împărţea cortul cu mine – că n-am putut atrage cu noi pe Van Thyft. El e cel mai bun remediu contra acestei călduri de cuptor. Căci omul ăsta e într-adevăr îngheţat. De aceea m-am mirat grozav, văzând cum asudă negrii, care îi duceau hamacul. Ia gândeşte-ie cum trebuie să se fi lichefiat cei care-l duceau pe al meu, cu focul care mă consumă şi cu greutatea mea respectabilă.

Îl vestii că trebuie să se culce cu revolverul la brâu şi cu puşca la îndemână; după ce făcu câteva observaţii comico-tragice, povesti câteva glume din ţara sa şi-mi expuse un sistem inventat de dânsul, spre a încălzi pe îngheţatul belgian, amuzantul marsiliez îşi pierdu încetul cu încetul vioiciunea, până ce un sforăit formidabil mă vesti că trecuse graniţele

conştientului. Îl imitai şi eu imediat, îmbiat de tăcerea impresionantă şi învins de oboseală.

Laffite numea întreprinderea noastră o „excursie de plăcere”, dar, pentru un moment cel puţin, mi se părea că-i lipsea mult ca să fie recreativă. Bilanţul zilei cuprindea de toate, afară de petrecere. În ce priveşte activitatea, nu lăsa nimic de dorit, căci lupta cu caimanii supusese nervii noştri la vibraţii cam prea intense chiar. Apoi, pe lângă plictisitoarea monotonie a peisajului, dădusem peste un drum anevoios şi un automobil săltăreţ; toate acestea îmi istoviseră puterile, puse la contribuţie şi de nesiguranţa dacă se va realiza sau nu speranţa care mă făcuse să primesc arbitrajul în diferendul dintre încăpăţânaţii prieteni ai lui Laffite.

Şi între îndoială şi încredere în steaua mea cea bună, simţii că ochii mi se închid.

În lungile mele voiaje am avut prilejul să observ un fenomen constant şi anume: piedica pe care o opune repaosului o oboseală prea mare. Când aveam mai multă nevoie de a-mi cufunda corpul în moliciunea unui pat bun, atunci creierul meu se arăta mai rebel somnului. Nu cunosc cauza ştiinţifică a acestui fenomen, dar afirm că la mine cel puţin se repetă în mod invariabil. Când mă culc prea obosit, mă deştept şi petrec ceasuri întregi plin de neastâmpăr şi îngrijorare, ca şi când mi-ar fi intrat în sânge un element de neînfrânată rebeliune. Câteodată veghea mea se prelungeşte până-n zori şi adesea starea aceasta devine aproape dureroasă. Am constatat apoi că sugestia influenţează considerabil aceste accese de insomnie. E de-ajuns să mă culc cu teama că nu voi putea dormi, pentru ca somnul să fugă de mine.

În noaptea aceea totuşi, când mă îndreptam spre cort, aveam convingerea că după câteva minute mă voi găsi în braţele lui Morfeu. Tovarăşii mei, dornici desigur să guste farmecul neasemuit al nopţilor africane, atât de dulci ca temperatură şi atât de pline de arome şi de şoapte, rămaseră întinşi pe iarbă, cu vădita intenţie de a face o veghe mai lungă. Şi cum zgomotul convorbirilor lor continua, ajungând până la urechile mele mărit de liniştea nopţii, insomnia puse în mod firesc stăpânire pe mine. Îmi dădui seama de aceasta înainte de a mă culca, totuşi mă întinsei sub hamac.

Există credinţa, eronată desigur, că închizând strâns pleoapele şi dând respiraţiei un ritm regulat şi profund, cu ferma voinţă de a dormi, izbuteşti să învingi încordarea ce te ţine treaz. E cât se poate de fals. Eu unul am încercat, fără alt rezultat decât acela de a-mi spori nervozitatea. Şi când, izbutind să mă autosugestionez, căzui în acea amorţeală care precede somnul, vocea călăuzei mă smulse brusc din acest început de adormire. Deschisei ochii, convins că orice încăpăţânare ar fi fost zadarnică. Fără îndoială, aveam să petrec o noapte albă. Şi blestemai pe palavragiii europeni, călăuza, murmurele pădurii şi până şi adierea vântului printre frunze.

Dar în curând îmi dădui seama că ghidul – în jargonul său destul de inteligibil – povestea camarazilor mei unul din acele stranii episoade, pe care cu atâta plăcere le istorisesc călăuzele africane-şi care nu sunt adesea decât produse ale fertilei şi pitoreştii lor fantezii: ceea ce face ca voiajorii să le asculte cu plăcere, nu atât pentru subiectul lor, care nu e întotdeauna interesant, cât pentru forma în care sunt redate.

Atenţia destul de puţină pe care o dădui discursului negrului mă trezi totuşi de-a binelea şi cum aceste povestiri au totdeauna în ele ceva atrăgător, iar căldura din interiorul cortului devenea din ce în ce mai insuportabilă, mă hotărâi să consider terminată odihna mea din noaptea

aceea. Ieşii deci transpirat şi fără chef, dispus să contrazic pe călăuză, ştiind cât de mult îl înfurie pe un african să fie pusă la îndoială o afirmaţie de a sa.

Apariţia mea fu salutată cu tot felul de strigăte de albi şi de negri.

— Cum, ţi-ai schimbat ideea? mă întrebă belgianul ieşind din letargia lui.

— N-ai putut dormi? mă întrebă Doumer.

— Omul acesta ne spune o poveste foarte interesantă, îmi spuse Borel, care se sculase şi el. Stai colea, amice.

Mă întinsei alene pe iarbă, sorbind deliciile unei atmosfere încărcate de miresme.

Călăuza, crezând că povestea sa îmi va face plăcere, ceru voie s-o reînceapă şi, la un gest aprobator al lui Van Thyft, vorbi în cuvinte trunchiate şi încălecate, rostite tărăgănat.

— Aveam treisprezece ani, când se petrecu faptul pe care vreau să vi-l povestesc. Tatăl meu, care e acum în rai – toţi îl iertară când muri şi recunoscură că fusese un om cinstit şi bun – era călăuză.

Eu, copil pe atunci, dar hotărât să urmez şi eu acea carieră care se potrivea de minune cu înclinările mele de neobosit pribeag, mergeam totdeauna alături de dânsul în excursiile sale cu străinii. Experienţa sa era mare şi ei îi datorez multe învăţături, care mi-au fost de folos mai târziu.

Era prima dată când, împreună cu tatăl meu, veneam în satul Orkmor, întovărăşind pe nişte oameni albi. Acei oameni erau funcţionari ai guvernului belgian şi misiunea lor nu era alta decât de a verifica numărul locuitorilor fiecărui sat, spre a forma nişte liste lungi, nu ştiu cu ce scop.

Şeful satului Orkmor se numea Obmac şi era un om curajos şi bine cunoscut pentru inteligenţa şi cinstea sa, nu numai printre administraţii săi, dar chiar şi în tot ţinutul, până la o depărtare de trei zile de drum. Tatăl meu îl cunoştea, fiindcă odată servise sub ordinele sale ca soldat, în timpul unui război pe care-l susţinuse şeful împotriva tribului Falicilbup. Putu deci să informeze pe reprezentanţii fiscului asupra lui Obmac şi-i sfătui să se arate cu el foarte curtenitori, dacă voiau să ducă la bun sfârşit misiunea lor în acel ţinut.

Sosiţi la Okmor, tatăl meu trimise să vestească pe şef – amicul său – că doi albi doreau să-l vadă şi Obmac, aflând că erau în tovărăşia tatălui meu, trimise pe soţia sa Aynulatac şi pe fiica sa Uev să-i primească la intrarea satului, împreună cu câţiva războinici înarmaţi, spre a da mai multă solemnitate primirii.

După ce se schimbară obişnuitele saluturi, se formă un cortegiu. Tatăl meu, alături de Aynulatac, mergea în frunte, urmat de cei doi străini. În urmă veneam Uev şi cu mine, iar după noi, închizând convoiul, oamenii din

escorta noastră. Un grup de soldaţi ai şefului Obmac ne da onorurile. Astfel ajunserăm la casa şefului, care ne primi în uşă, cu vădite demonstraţii de bucurie şi de mulţumire. Considera că i se face mare cinste cu acea vizită.

Îmbrăţişă pe tatăl meu, se aplecă, atingând pământul cu mâinile în faţa celor doi albi şi după ce mă sărută, ne invită să intrăm în colibă.

Am spus că tatăl meu făcuse cunoscut celor doi străini situaţia lui Obmac, sigur fiind că acesta nu se va opune cererilor celor dintâi, bineînţeles cu condiţia ca aceştia să nu se arate cumva necurtenitori sau dispreţuitori.

Eu nu ştiu cum erau acei europeni şi nici ceea ce erau în realitate, dar mi-amintesc foarte bine că abia intrasem în locuinţa şefului şi înainte ca acesta să ne fi făcut onorurile de bună venire şi, conform obiceiului, să ne fi oferit mâncare şi băutură – albii desfăcură nişte hârtii mari şi porunciră tatălui meu să întrebe pe cel ce-i primea cu atâta consideraţie de numele şi vârsta sa, de numărul soţiilor, al fiilor, şi fiicelor sale, de numele acestora şi al soţiilor şi soţilor lor, dacă trăiau tatăl sau mama sa, de când era şef al tribului, până unde se întindea autoritatea sa, câţi locuitori trăiau sub administraţia sa, specificând numărul bărbaţilor şi al femeilor... şi mai ştiu eu câte lucruri de felul ăsta?

Tatăl meu îi făcu pe străini să înţeleagă că el nu credea momentul potrivit pentru a formula un interogatoriu atât de lung; deşi în aparenţă se conformară acelei păreri, un gest de contrarietate şi de mândrie dispreţuitoare din partea lor făcu pe congolez să înţeleagă că era vorba de ceva puţin plăcut pentru dânsul. Şi cum nu cunoştea limba franceză, era de două ori intrigat.

— Vreau să-mi spui ce zic cei doi albi, exclamă şeful cu vădită iritare.

Tatăl meu era un bun fiu al lui Allah, un om cinstit, care nu ştia să mintă, care nu minţise niciodată. Din cauza asta s-a dus în rai când a murit. Tatăl meu deci, incapabil de a minţi, spuse şefului Obmac ce-i cereau străinii.

Obmac, după ce ascultă cu multă atenţie cuvintele tatălui meu, nu scoase nicio vorbă.

Acesta îşi dădu seama că prietenul său se supărase, dar se abţinu s-o spună celor doi albi şi fără a le da vreun răspuns, aşteptă să ni se servească ceva de băut şi de mâncat, după obicei, făcându-se că n-aude, când albii îl întrebară de ce nu răspunde şeful la interogatoriul lor.

Obmac ridică cupa exclamând:

— Fiţi bineveniţi în casa mea!

— Suntem foarte fericiţi că ne faci o asemenea primire! zise tatăl meu, ridicând pe a sa.

— Ce spune? întrebă unul din albi.

— Ne urează bun venit.

— Noi n-avem nevoie de asta!

În fiecare clipă supărarea şefului devenea mai vădită, deşi nu înţelegea nimic din ceea ce vorbea tatăl meu cu europenii.

Nepoliticoasa şi imprudenta observaţie a funcţionarului fiscului rămase fără răspuns, dar în faţa atitudinii acelor oameni, şeful Obmac deveni gânditor. Nici atitudinea tatălui meu nu era liniştitoare, căci nici el nu ştia cum se va termina acea situaţie neplăcută.

După o clipă de tăcere, congolezul, adresându-se tatălui meu pe un ton solemn, îi spuse:

— Ascultă, prietene! Spune acestor străini că n-am nicio obligaţie de a-i informa asupra celor ce vor să afle. Aş putea să-i zvârl afară de aci fără nicio consideraţie, dar sunt oaspeţii mei şi voi face ca oamenii mei să-i respecte, după cum cer legile ospitalităţii. Dar vreau să ştie că mi-au ofensat casa, întrebându-mă şi cercetându-mă înainte de a fi răspuns darurilor şi bunăvoinţei mele. Nu voi lua în contra lor alte măsuri decât pe aceea de a răspunde întrebărilor lor cu tăcere. Tăcând, vom fi chit. Cu toate astea, pot rămâne în casa şi în satul meu, dacă vor să se odihnească; pot să culeagă informaţiile pe care le doresc în forma care le place. Sunt oaspeţii mei şi pot să-şi permită orice. Aşa cer legile noastre de ospitalitate. De la mine însă nu vor obţine niciun cuvânt măcar, ca răspuns la nesăbuitele lor întrebări. Vreau să le tălmăceşti întocmai cele ce ţi-am spus: gura mea nu le va da nicio lămurire asupra celor ce vor să afle. Pentru orice altceva, în afară de aceasta, sunt la dispoziţia lor.

Chestiunea lua o întorsătură urâtă. Tatăl meu nu găsea o formă mai blândă pentru a repeta în franţuzeşte europenilor asprele cuvinte ale lui Obmac; nu ştia să mintă, nici măcar să denatureze adevărul şi chiar prietenul său îl rugase să repete exact propriile sale cuvinte. Se supuse, aşadar, fără a îndulci câtuşi de puţin cele spuse.

— Nu ştie omul ăsta – întrebă pe tatăl meu unul dintre străini – că-l putem deposeda de demnitatea sa oricând ne-ar place? Spune-i că luăm act de atitudinea sa nesupusă, spre a o comunica superiorilor noştri.

— Păstrarea unei puteri pe care n-am cerut-o şi nici n-o cer – zise şeful când îi fură tălmăcite cuvintele străinilor – nu mă va face să consimt la ceea ce consider ca o ofensă pentru demnitatea mea de om. Această ameninţare nu schimbă hotărârea mea de a tăcea. Dacă îi interesează atâta ceea ce-mi aparţine şi dacă găsesc cine să-i informeze, n-au decât să întrebe, cu atât mai bine pentru ei.

Şi cu un gest de mare energie, dispăru după o perdea de lână, care acoperea uşa unei încăperi interioare.

— Să mergem atunci! exclamă acela dintre cei doi albi care părea că are mai multă autoritate.

Aceste cuvinte făcură pe Obmac să se întoarcă şi să ne ureze multă fericire şi noroc, întovărăşindu-ne până la uşă, unde repetă urările şi ploconelile sale cu demnitatea aceluia care ştie că are dreptate.

Totuşi, funcţionarii guvernului belgian socoteau că nu bătuseră drumul până la Orkmor ca să primească lecţii de politeţe, nici ca să potolească toanele unui mic şef îndărătnic. Ei trebuiau să adune informaţiile pe care le reclamau superiorii lor şi sub niciun cuvânt nu se puteau înapoia cu listele în alb sau prost întocmite.

Toţi locuitorii satului se strânseră în jurul casei şefului, ca să ne vadă. Curiozitatea africanilor din centrul continentului faţă de oamenii albi e o slăbiciune incurabilă.

Străinii se gândiră că în mulţimea aceea de oameni se va găsi vreunul sau mai mulţi chiar, care să cunoască amănuntele ce li se refuzaseră şi că – în mod indirect – ar putea, întrebându-i, să-şi îndeplinească misiunea.

Porunciră deci tatălui meu să le puie întrebările necesare şi cum acesta nu putea refuza, se execută. Niciunul din oamenii aceia nu se gândi să răspundă. Pretindeau că nu ştiu nici măcar numele şefului şi cu atât mai puţin numărul soţiilor şi copiilor săi, căci astfel de lucruri, ziceau ei, nu sunt cunoscute de toţi în acele ţinuturi.

Dar niciodată nu lipseşte Iuda, care se lasă ispitit de daruri sau intimidat de teamă, aşa că unul din negrii chemaţi de tatăl meu spuse numele câtorva din soţiile şefului său. Abia începuseră însă să ia note, când pe neaşteptate se prezentară câţiva soldaţi înarmaţi, ce puseră mâna pe indiscret şi-l duseră în piaţa pe care o cunoaşteţi, unde, din ordinul lui Obmac, i se aplicară mai multe lovituri de bici, fiindcă vorbise despre lucruri care nu-l priveau.

Şeful soldaţilor se apropie de tatăl meu şi-i spuse pe un ton răstit:

— Vesteşte pe albii ăştia că pot întreba pe fiecare dintre noi câte soţii şi câţi copii are, dar pe niciunul despre soţiile şi copiii celorlalţi.

Tatăl meu se temea, cu drept cuvânt, că Obmac îşi va pierde răbdarea şi că se va întâmpla ceva neplăcut oamenilor pe care-i conducea în calitate de călăuză, meserie care-i un adevărat sacerdoţiu.

— Să plecăm – le spunea el – nu veţi putea face nicio anchetă în satul ăsta.

Dar încăpăţânaţii europeni continuară cercetările lor, cu un rezultat absolut negativ, de altfel, după pedepsirea exemplară a indiscretului. Toţi care erau supuşi interogatoriului, răspundeau cu o descurajantă uniformitate:

— Nu ştiu. Nu ştiu...

Locuitorii din Orkmor se adunaseră între timp în jurul casei şefului şi în curând nu se mai văzu niciunul pe potecile dintre colibele, satului.

În faţa neizbândei, albii, iritaţi, dădură ordin tatălui meu să-i conducă din nou la casa lui Obmac, spre a-i spune că era absolut obligat să dea informaţiile ce i se cereau, dar ne găsirăm în faţa unei bariere de negri înarmaţi, care ne închideau calea, încrucişând lăncile.

Şeful strigă din uşa casei sale tatălui meu:

— Vesteşte pe oamenii aceştia că e zadarnic să mai stăruie. Nu le voi spune nimic. Şi îi poftesc să ia împotriva mea măsurile cele mai potrivite – după criteriul lor – cu nesupunerea mea. Dar spune-le, de asemenea, că dacă vor trimite soldaţi albi, vor putea să mă aresteze, dar nu mă vor face să spun ceea ce nu vreau; pot chiar să mă omoare şi atunci voi vorbi cu atât mai puţin. Acesta e ultimul meu răspuns.

Albii nu mai insistară şi ne depărtarăm din piaţă, escortaţi de soldaţii lui Obmac, pe când locuitorii neînarmaţi stăteau nemişcaţi, aşteptând ieşirea noastră din sat.

Odată în lagăr, străinii, cu o nestrămutată tenacitate, spuseră tatălui meu că nu se vor depărta, căci se putea ca şeful să-şi schimbe hotărârea.

Cum călăuza n-are altă misiune decât de a se supune, după ce se aşeză tabăra, tatăl meu se întoarse singur la locuinţa lui Obmac spre a-i spune intenţiile europenilor şi a-i arăta primejdia la care se expune pe sine şi tribul său prin atitudinea sa semeaţă şi provocătoare. În numele vechii prietenii, care-i unea, el – tatăl meu – avea să înduplece pe funcţionari în favoarea încăpăţânatului şef, dacă acesta consimţea să le dea informaţiile ce-i interesau; avea să-i angajeze să nu ia nicio măsură împotriva siguranţei şi a libertăţii sale, diferendul rămânând astfel închis pentru totdeauna.

Însoţii pe tatăl meu în vizita sa la Obmac şi când ne aflarăm singuri între negri, tatăl meu vorbi pe larg.

Spuse şefului că, după cum chiar el ştie foarte bine, oamenii aceia, fiind funcţionari ai guvernului, puteau să-i facă multe neplăceri şi să-i cauzeze prejudicii morale şi materiale. Ştia, de asemenea, că întorcându-se în capitala coloniei, reşedinţa reprezentantului guvernului, vor face să se decreteze arestarea sa şi vor trimite agenţi spre a executa sentinţa. E vădit că el nu va opune nicio rezistenţă, spre a nu cauza neplăceri tribului său, tatăl meu era sigur de asta – dar ce se va întâmpla cu dânsul?

— Gândeşte-te – spuse el – că se poate să fii aspru pedepsit, să te condamne pentru împotrivire şi insultă adusă autorităţilor, cu toate că ţi-e

conştiinţa împăcată, căci nu te-ai împotrivit şi n-ai insultat pe nimeni, dar ei sunt cei mai tari, au în mână puterea şi nu poţi face nimic împotriva lor.

Când tatăl meu îi aminti toate primejdiile la care-l expunea purtarea sa intransigentă şi demnă, şeful rămase un moment pe gânduri şi, trecându-şi mâna peste frunte, ca şi când ar fi căutat să gonească un gând neplăcut, zise cu un accent hotărât:

— Peste puţin timp, prietene, ne vom revedea desigur la Matadi şi dacă te vei întoarce la Orkmor, însoţind alţi străini, vei găsi alt şef. Demnitatea mea nu-mi îngăduie să răspund albilor, în urma insultei, chiar involuntare, pe care mi-au făcut-o, după cum nu pot face nimic împotriva hotărârilor ce le vor lua în contra mea.

Tăcu un moment, privi cu drag pe fiica sa Uev şi adăugă:

— Vii să-mi spui că albii nu se vor depărta de aci în dimineaţa aceasta, sperând că-mi voi schimba gândul şi că le voi trimite poate pe cineva ca să-i vestească. S-au gândit că noaptea e bun sfătuitor. Spune-le că nu voi schimba nimic din atitudinea mea şi că-i sfătuiesc să plece chiar acum, căci şi eu mă tem că-mi voi schimba gândul, deşi nu în felul cum cred ei. E mai bine ca mâine în zori să fie cât mai departe de aci, căci astfel nu voi fi silit să mă gândesc la dânşii în noaptea aceasta şi ar fi mai bine pentru toţi... Mă înţelegi?.

— Înţeleg şi cred, ca şi tine, că e mult mai bine să plecăm chiar acum.

— Da, chiar aşa. Să plece – să plece cât mai curând...

Însoţiţi de Obmac şi de fiica sa, ieşirăm din sat, despărţindu-ne la vreo cinci sute de metri de locul unde se găseau corturile străinilor, pe care tatăl meu îi puse în curent cu rezultatul întrevederii sale, fără a izbuti să-i facă să renunţe la intenţiile lor. Erau nestrămutaţi în hotărârea lor de a rămâne acolo, aşteptând răspunsul definitiv până a doua zi de dimineaţă.

Între timp, oamenii din escortă pregăteau cina şi îngrijeau de cele necesare, pentru ca tabăra să prezinte deplină siguranţă în timpul nopţii.

Eu mă dusei în sat ca să mă joc cu copiii de vârsta mea, printre care întâlnii pe Uev, fiica lui Obmac şi aceasta, după ce se jucă puţin cu noi, mă luă la o parte şi-mi spuse:

— E adevărat că cei doi oameni albi au destulă putere ca să-l ia pe tatăl meu şi să-l ducă departe? E adevărat că-l pot arunca în închisoare, măcar că e şeful satului Orkmor? E adevărat că dacă vor ei, va veni aci un alt şef în locul tatălui meu? E adevărat că soldaţii albi vor putea să-l omoare dacă se împotriveşte?

— Da, spusei eu. Toate sunt adevărate. Albii pe care îi însoţim în călătoria lor prin ţinut, sunt stăpânii, sau mai bine zis servesc pe stăpânii întregii ţări,

după cum spune tatăl meu, pe când al tău nu comandă decât un mic sat. Ei au puterea; ei pot mai mult decât noi şi spun, că după ce vor sosi la Matadi...

Nu terminai fraza, văzând că în frumoşii ochi ai fetiţei, una din cele mai graţioase din rasa ei, străluceau două lacrimi, provocate de teama primejdiei care ameninţa pe tatăl său, din pricina atitudinii sale intransigente.

Ea nu înţelegea – şi nici eu, de altfel, pentru ce se încăpăţâna Obmac în acea atitudine nestrămutată, când i-ar fi fost atât de uşor să evite incidentul.

O consolai cum putui, întorcându-mă iute în tabără, spre a evita vreo surpriză neplăcută şi ca să spun tatălui meu cele ce vorbisem cu Uev.

— Semn bun, zise el, după ce mă ascultă cu atenţie. Dacă vrea fiica, vrea şi tatăl. Aşa spune proverbul.

Nu-i răspunsei nimic, fiindcă nu înţelegeam nimic din acel conflict; dar îmi dădui uşor seama că tatăl meu părea foarte mulţumit, după ce auzise cele ce-i spusesem eu.

În timpul cinei, care fu lungă şi abundentă, domni cea mai sinceră veselie în tabăra noastră. După cât se părea, nimeni, nici chiar alţii, nu-şi aminteau de neplăcutul incident de după amiază. Iar tatăl meu, după ce inspectă cu de-amănuntul serviciul de pază şi recomandă santinelelor să fie cu cea mai mare băgare de seamă, spre a evita acele teribile surprize pe care le rezervă Africa Centrală exploratorului puţin prudent, se îndreptă spre cortul său, unde eu îl aşteptam cu nerăbdare.

Dar amintindu-şi fără îndoială adevărata cauză a poposirii noastre în acel loc, el însărcină pe şeful paznicilor să-l vestească fără întârziere, dacă cineva din sat s-ar fi apropiat de tabără.

Somnul ne cuprinse pe toţi şi, timp de două ore, nu s-ar fi putut auzi decât trosniturile lemnelor, care ardeau pe foc şi uşorul pârâit al frunzelor uscate, strivite de picioarele descălţate ale santinelelor.

Când în satul Orkmor se stinseră toate focurile, o santinelă veni cu precauţiune la cortul nostru, ca să vestească pe tatăl meu că o umbră omenească se târa pe furiş în direcţia noastră.

— Spui că se târăşte?

— Da.

— Ciudat!

— Poruncești ceva?

— Nu. Pândeşte acea formă omenească şi las-o să se apropie, dacă vine singură.

— Vine singură.

— Prefă-te că n-ai văzut-o, ca să nu se sperie şi să fugă.

Fără îndoială că tatăl meu avu aceeaşi idee ca şi mine. Cum era cu putinţă ca şeful Obmac sau vreun trimis al său să se furişeze astfel, cu vădita intenţie de-a surprinde tabăra? Nu; fără îndoială era vorba de vreun hoţ din sat, care voia să profite de umbra nopţii şi de vreo eventuală neglijenţă, ca să încerce să fure...

Cu toate că se prefăcea nepăsător, tatăl meu se sculă şi, făcând astfel ca să nu fie văzut de-afară, se aşeză lângă bariera de ramuri şi de spini, care se ridica totdeauna spre a împiedica fiarele şi, cu băţul ridicat, aştepta, gata să-l lase să cadă asupra pungaşului, dacă acesta ar fi fost atât de îndrăzneţ să pătrundă în incinta împrejmuită. Eu eram lângă dânsul şi putui vedea că în adevăr ceva se mişca şi înainta spre punctul în care ne aflam noi. Frica făcea să-mi tremure fălcile, clănţănindu-mi dinţii.

În jurul nostru, înăuntrul cercului de focuri, se găsea un arbore ale cărui ramuri inferioare erau la o înălţime de doi metri.

— Urcă-te aci sus şi observă, îmi spuse tatăl meu şi el însuşi, ţinându-mă cu mâna dreaptă, mă ajută să mă urc.

De acolo se vedea perfect toată valea, care înconjura bivuacul nostru. Şi distinsei foarte lămurit o formă omenească, târându-se pe pământ şi înaintând cu precauţiune.

O santinelă mişca buturugile de pe unul din focuri şi licărirea flăcării mai vii lumină presupusul hoţ, care continua să înainteze, fără şovăire.

— Nu e un bărbat, zisei eu încet tatălui meu.

— Dar atunci ce e?

— Un copil.

— Un copil? Nu se poate. Poate că n-ai văzut bine!

Totuşi flacăra mă ajută înc-odată şi mă încredinţai că era un copil cam de statura mea, care încerca, după cât se părea, să ne atace...

*

— Dar, în sfârşit, cine era? întrebă Borel, întrerupând pe călăuză, care avea o vădită înclinare de a da povestirii sale un ton misterios.

Aproape toţi, bineînţeles în afară de Van Thyft, epuizasem până la ultimele rezerve răbdarea noastră şi cerurăm ca în două cuvinte să ne spuie deznodământul aventurii, atât de prolix descrisă; dar el nu era dispus să omită nicio iotă măcar din cele ce-şi propusese să spuie şi refuză să rezume evenimentele. Ridică apoi capul cu un aer indignat şi exclamă:

— Aşteptaţi puţin, vă voi spune cine era, când va sosi momentul, pe care nu-l pot anticipa... N-aş mai şti să continui atunci...

— Spuneam deci – continuă el – că forma care se apropia era un copil. Prin urmare, nu putea fi un hoţ. Totuşi cine putea să fie acel copil? Pentru

cine venea? La ce? Vreun trimis de-al lui Obmac?... Nu era cu putinţă. Şeful ar fi trimis un bărbat, nu un copil... Cine să fie?

Fără îndoială, vântul îi aduse zgomotul cuvintelor noastre şi temându-se că nu va fi primit tocmai bine se opri la vreo sută de metri de barieră. Câteva momente nici nu înaintă, nici nu se dădu înapoi. Tatăl meu vru să lămurească acel mister şi, poruncind unei santinele să-l însoţească, se îndreptă hotărât spre locul unde ciudatul vizitator sta ghemuit. Dar cei doi oameni şi cu mine abia făcurăm câţiva paşi, când misteriosul personaj se sculă în picioare şi ridicând braţele spre cer, rămase nemişcat.

Am avut totdeauna o vedere foarte bună şi acum, distanţa dintre forma aceea şi noi devenind destul de mică, recunoscui, nu fără uimire, că persoana care se furişase târându-se spre tabără, era... cine credeţi? Fiica şefului Obmac!

— Uev! Uev! strigai eu, chemând-o pe nume. Ea se apropie de noi şi se înclină în faţa tatălui meu, atât de bun prieten cu al său.

— Ce cauţi aci? Ce i s-a întâmplat tatălui tău? o întrebă al meu cu îngrijorare...

O puternică emoţie împiedică pe fetiţă să răspundă. Se aşeză tremurând pe pământ şi numai după câteva momente de tăcere putu spune în cuvinte întretăiate:

— Nu vreau ca albii aceia să facă vreun rău tatălui meu şi viu să le spun cele ce vor să afle.

— Te-a trimis pentru asta Obmac?

— Nu, viu fără să ştie cineva.

— Tatăl tău te va pedepsi cum a pedepsit pe acela care a vorbit azi despre soţiile sale.

— Nu va şti niciodată că am venit, dacă tu nu mă dai de gol.

Fetiţa avea dreptate. Cine avea să ştie că ea fusese aceea care spusese totul? Ar fi fost de ajuns ca tatăl meu să se ducă a doua zi de dimineaţă la Obmac şi să-i spuie că albii îşi schimbaseră pretenţia şi că nu vor face nimic contra lui.

— Şi dacă va observa că lipseşti acum de acasă? o întrebă.

— Nu va şti. Doarme.

Fetiţa ne urmă în tabără şi după ce ne explică cum putuse obţine chiar de la mama sa Aynulatac datele exacte pentru a răspunde la interogatoriul albilor, tatăl meu se gândi că, pentru a da mai multă importanţă actului îndeplinit de Uev, trebuia fără întârziere să informeze pe agenţii guvernului belgian şi să-i puie în prezenţa copilei.

Astfel se făcu că acea fetiţă de paisprezece ani fu primită fără nicio teamă, ca ambasadoare a susceptibilului şef din Orkmor; iar europenii, pe deplin

mulţumiţi de informaţiile complete date de dânsa, o autorizară să asigure pe tatăl său că n-avea să se teamă de nimic.

Întovărăşirăm pe copilă până la jumătatea drumului, nebănuind întorsătura neaşteptată pe care aveau s-o ia evenimentele.

Intrând în cort, fui uimit, văzând pe tatăl meu foarte preocupat.

— Poate că am făcut rău – îmi zise el – primind declaraţiile acelei copile.

— De ce?

— Pentru că nu mă voi putea duce mâine de dimineaţă la Obmac să-i spun minciuni.

Problema era într-adevăr foarte gravă pentru un om aşa de cinstit ca autorul zilelor mele. Cum putea s-o rezolve fără să-şi pângărească buzele cu un ultragiu adus adevărului? Dacă mărturisea, compromitea pe Uev, care, era vădit, făcuse totul pentru a-şi salva tatăl. Totuşi, acesta ar fi pedepsit-o cu cea mai mare asprime... Ce era de făcut?

În satul Orkmor, între timp, se petrecea ceva teribil; Obmac prinse de veste că fiica sa lipsea de acasă şi, pătrunzător din fire, ghicise motivul unei isprăvi atât de neaşteptate. Pândi deci întoarcerea ei şi văzând-o, porunci să fie legată de un arbore şi păzită de aproape, până dimineaţa.

Încă nu se făcuse bine ziuă şi, înainte ca tatăl meu să se fi hotărât dacă trebuia sau nu să se ducă să-şi ia adio de la prietenul său, santinela îi spuse că mai mulţi soldaţi ai lui Obmac înaintau spre tabără. În fruntea lor mergea chiar Obmac, iar ultimii doi duceau legată şi aproape târând-o pe nenorocita Uev.

— Du-mă în faţa albilor, ordonă el tatălui meu.

— Ce vrei să faci? Gândeşte-te, obiectă acesta.

— Fă-ţi datoria, sclavule.

Autorul zilelor mele, cu lacrimi în ochi, îl introduse în cortul europenilor, cărora le tălmăci, tremurând, discursul acesta:

— Cu ameninţările şi neruşinatele voastre viclenii, aţi ispitit pe o tânără fată, o copilă abia – propria mea fiică, făcând din ea, care fusese totdeauna sinceră, supusă şi nobilă, o trădătoare şi o spioană. Fără să-i pese de voinţa tatălui său, a venit aci în timpul nopţii ca o femeie fără ruşine, nu ca să vă dea fecioria ei, care, în definitiv, îi aparţine, ci lămuririle pe care mi le-aţi cerut şi pe care eu am refuzat să vi le dau. A furat şi a delapidat ceea, ce nu era al ei şi pentru asta merită o pedeapsă exemplară, pe care eu, tatăl său şi şeful tribului – până în ziua în care tirania albilor mă va despuia, de orice autoritate – sunt acela care trebuie să i-o aplice. Îndoită e trădarea sa, ca fiică şi ca cetăţeană şi trădarea, după legile noastre, e un delict foarte grav. Voi fi fără milă cu dânsa şi voi însemna pe trupul său toate ofensele primite de la voi. Pregătiţi-vă deci să asistaţi la supliciul la care o condamn şi de care

n-o va scăpa toată autoritatea ce v-o atribuiţi şi care acum devine neputincioasă în faţa lăncilor soldaţilor mei.

Discursul negrului impresionă puternic pe străini, care, privind afară, văzură pe Uev legată de mâini şi de picioare şi ţinută strâns de doi soldaţi. Fetiţa aştepta cu linişte şi resemnare pedeapsa la care fusese condamnată de tatăl său, convinsă de gravitatea delictului ce comisese împotriva autorităţii părinteşti, ale cărei decizii sunt în acele triburi mai definitive decât sentinţele celui mai auster tribunal.

Albii fură mişcaţi de atitudinea blândă a copilei şi poate şi de lacrimile abundente ce curgeau din ochii tatălui meu şi unul din ei îi spuse acestuia:

— Întreabă pe Obmac ce vrea de la noi în schimbul iertării fiicei sale?

— Un singur lucru, răspunse el inflexibil. Cer să consideraţi atitudinea mea ca o nesupunere şi să raportaţi superiorilor voştri să mă pedepsească după barbarele voastre legi. Veţi anula ca şi când n-ar fi fost spuse informaţiile pe care vi le-a dat Uev, uitându-şi datoria. Numai cu acest preţ va fi pusă în libertate; vă cer apoi să luaţi împotriva mea măsurile conforme cu ceea ce desigur voi consideraţi o rebeliune, dar care nu e după mine decât respectul faţă de tradiţiile rasei mele. Cu alte cuvinte, fiindcă există aci un delict, trebuie şi o sancţiune. Sau eu trebuie să fiu pedepsit de voi, sau fiica mea va fi pedepsită de mine. Alegeţi.

Străinii încercară în zadar să-l convingă că toate acelea erau nişte absurdităţi şi că trebuia să redea libertatea fiicei sale, spunându-i că se vor opune la executarea acelei pedepse, cel puţin în prezenţa lor. Tatăl meu, la rândul său, îi adresă rugăminţile cele mai elocvente, fără să izbutească să facă să cedeze acel caracter de fier.

— Voi pune pe copilă în libertate, zise el, dacă acceptaţi să vă însoţesc în calitate de arestat, spre a mă preda autorităţilor, care vor trebui să judece cazul meu. Acesta e ultimul meu cuvânt, încheie el cu ton solemn.

Albii schimbară între dânşii câteva cuvinte pe care nici eu, nici tatăl meu nu le înţeleserăm şi unul din ei, luând o atitudine plină de demnitate, zise:

— În numele regelui meu, domn şi stăpân al întregului pământ, te declar arestat pentru insultă la adresa funcţionarilor statului. Având în vedere delictul pe care l-ai comis, decretez libertatea ta provizorie şi-ţi ordon în numele M.S., să te reîntorci în satul tău, Orkmor, care nu poate şi nu trebuie să rămână fără şef, până ce guvernul va numi pe succesorul tău. Regele meu vrea de asemenea să se deschidă proces împotriva ta, pentru a se stabili delictul de care te-ai făcut vinovat prin ultragiul adus agenţilor săi în timpul exerciţiului funcţiunii şi spre a ţi se aplica pedeapsa cuvenită. Justiţia regelui meu te va judeca atunci când îi va place şi te obligă să rămâi în fruntea

satului tău ca şi până acum, fără ca situaţia ta de inculpat să micşoreze întru nimic autoritatea ta! Şi acum, pleacă!

Obmac rămase nedumerit. După cât se părea se aşteptase la orice, afară de întorsătura pe care o dăduse situaţiei omul acela alb.

Fără a scoate o vorbă se plecă în faţa europenilor, în semn de supunere şi imediat dădu ordin soldaţilor săi să dezlege pe Uev, apoi, luând-o de mână, se înclinară amândoi, lovindu-se aproape cu fruntea de pământ. Pe urmă, tăcuţi, fără a ridica privirile din pământ, ne întoarseră spatele, îndreptându-se spre sat, urmaţi de soldaţii lor.

Albii abia îşi puteau ţine râsul. Nu dăduseră nicio importanţă unui episod, care putea degenera în tragedie şi aceasta din pricină că oamenii cu feţele palide nu atribuiau celor de culoare sentimente delicate.

Când şeful şi fiica sa dispărură, europeanul, care asistase mut la scenă, zise camaradului său:

— Nu credeam că vei avea atâta succes.

— Am înţeles că omul acesta e leal şi cinstit. Niciun expedient nu l-ar fi făcut să-şi schimbe atitudinea în faţa a ceea ce, pentru el, era o insultă. Acum pleacă mulţumit şi va trăi, exercitându-şi autoritatea cu echitate ca şi până acum, aşteptând totuşi mereu să fie pedepsit. După ce va trece câtva timp, îl vom vesti că a fost achitat de tribunal. Măcar de-am găsi şefi tot atât de demni şi cinstiţi ca Obmac în toate triburile Protectoratului.

Tatăl lui Uev muri câţiva ani mai târziu, crezându-se încă inculpat în stare de libertate provizorie, căci oamenii albi uitară să-i comunice graţierea. Cum nu avea fii vârstnici fu ales şef ginerele său, soţul lui Uev, acela care guvernează acum la Orkmor.

— Dar Uev trăieşte? întrebă Borel.

— A murit. Făcu fericit pe soţul său timp de câţiva ani, dându-i trei fii. Iar el, rămânând văduv, se însură cu alte femei, căci nu vroise niciodată să dea rivale primei sale soţii. În guvernarea tribului său a urmat aceleaşi principii ca Obmac şi toţi îl respectă şi-l iubesc. Voi l-aţi cunoscut. E acel simpatic om, care ne-a primit cu atâta amabilitate; e depozitarul automobilului vostru şi ne-a procurat oameni pentru escortă. Aţi observat deci că toţi îl venerează ca pe un tată.

*

Călăuza îşi termină povestirea, pe care am transcris-o într-o limbă corectă, pentru a scuti pe cititor de încâlcitul său jargon. Tovarăşii mei îl ascultaseră cu o atenţie încordată, gustând nuanţa exotică a istorioarei.

Pe mine personal însă, m-a întristat povestea călăuzei. Incidentul dintre albi şi căpetenia băştinaşilor de culoare din satul Orkmor nu putea să mă

bine-dispună. Ea nu era decât o confirmare a lipsei de înţelegere şi de bunăcuviinţă din partea unora dintre reprezentanţii lumii civilizate faţă de populaţiile din ţinuturile colonizate.

De aci surpriza şi nedumerirea celor doi delegaţi ai fiscalităţii belgiene, când s-au izbit de dârzenia şi demna împotrivire a curajosului şi cinstitului Obmac.

Oamenii de ştiinţă şi călătorii de bună credinţă, care au străbătut şi cercetat ţinuturile Continentului Negru, au putut constata că, dintre toate populaţiile socotite primitive, băştinaşii africani constituie cea mai robustă rasă, care, pusă în condiţiuni prielnice de dezvoltare, poate urca treptele culturii şi civilizaţiei.

Chiar la ei acasă, în ciuda izolării şi a împrejurărilor în care au trăit, am întâlnit de multe ori – mai ales în ţinuturile Africei Occidentale – comunităţi de negri organizate şi conduse pe baza unor principii de justiţie, morală şi ordine, bine stabilite.

Puterea obiceiurilor şi a tradiţiilor moştenite este sfântă la ei, fixând reguli de viaţă şi de conduită în relaţiile cu ceilalţi membri ai comunităţii, precum şi în relaţiile cu străinii.

Individul este, aci, complet integrat în comunitate, cu care se simte perfect solidar. Tot astfel şi comunitatea este solidară cu oricare dintre membrii ei.

Astfel – chiar în triburile mai puţin evoluate – ofensa, prejudiciul fizic sau moral, suferite de un membru, provoacă mişcarea de reacţiune a întregului trib împotriva ofensatorului şi a tribului din care face parte acesta.

Jignirea adusă celui ofensat este socotită drept jignire adusă onoarei şi intereselor întregii comunităţii.

Tineretul acestor populaţii este crescut în tradiţiile onoarei şi onestităţii, în care „tabu”-urile – prin interdicţiile severe pe care le cuprind – joacă un rol hotărâtor. Practicele lor morale sunt demne de remarcat. Astfel sunt: tradiţia ospitalităţii şi a ajutorării aproapelui, apoi nedeprinderea de a minţi, lipsa spiritului de înşelăciune.

În multe aşezări de negri întâlneşti interesante tradiţii de artă şi cultură, mai ales în Africa de vest, unde legendele, maximele şi proverbele constituie adevărate tezaure de simţire, imaginaţie şi experienţă umană.

Iată de ce, tolănit în aşternut, mi-am simţit sufletul frământat de toate problemele pe care incidentul relatat de călăuză, cu tot substratul lui moral atât de cuprinzător, le ridica în faţa conştiinţei mele de alb.

*

Noaptea înaintase mult şi somnul nu venea. M-am ridicat în capul oaselor, am ieşit afară şi o plimbare de o jumătate de oră în jurul corturilor mi-a potolit năvala gândurilor înfierbântate.

Călăuza, uitându-se spre cortul său, deschise o gură grozavă într-un formidabil căscat.

— E ora să ne culcăm, spuse belgianul cu conciziunea sa obişnuită.

— Haidem dar, răspunserăm cu toţii.

Câteva minute mai târziu, simţii că mă cuprinde o dulce amorţeală şi, înainte de a mă lăsa cu totul în voia somnului, trimisei călăuzei, în gând, un mesaj de recunoştinţă, pentru că reuşise cu lunga sa povestire să-mi învingă chinuitoarea insomnie.

Să fie elefanţi? O noapte de îngrijorare

Liniştea taberei fu deodată tulburată de strigătele de alarmă ale santinelelor noastre. Mă deşteptai dintr-o săritură.

— Ce e? Ce s-a întâmplat? întrebă Borel, buimac încă de somn, întorcându-se pe partea cealaltă în hamacul său, în care sforăise liniştit, dormind atât de adânc, încât trebui să-l zgudui, ca să-l trezesc.

— Nu ştiu ce e, răspunsei eu. Ia-ţi puşca şi revolverul şi să mergem să cercetăm.

În tabără domnea o tăcere absolută şi cu glasul tremurător Borel încercă să mă întrebe ce motiv aveam să fiu îngrijorat?

— N-auzi santinelele? îi răspunsei nerăbdător, căci negrii începuseră iar să strige.

— La dracu'. Ce li s-o mai fi năzărit şi ăstora? Lasă-mă să dorm!

— Repede, repede! Ia-ţi armele şi să ieşim. Se poate ca timpul pe care ne faci să-l pierdem cu pălăvrăgeala asta inutilă să fie pieirea noastră.

Se sculă agale, simulând nepăsarea, întinzându-se, ca şi când s-ar fi amuzat să-mi sporească nerăbdarea cu încetineala sa, îşi luă puşca şi mă urmă, bombănind.

Ceilalţi trei tovarăşi ieşiseră din corturi şi veneau spre noi, ca să le spun ce se întâmplase, crezându-mă informat.

— Ştiu tot atât cât şi dumneavoastră. M-au trezit strigătele paznicilor.

— Trebuie să fie ceva foarte grav, dacă nişte oameni atât de obişnuiţi să trăiască în pădure s-au speriat în felul ăsta, zise Doumer.

— Aşa cred şi eu, zise Cronville.

Călăuza ne explică ce se petrecea. Oamenii de pază auziseră în tăcerea nopţii zgomote ciudate, ca acelea care se produc când se rup ramurile unui arbore, fapt care nu putea fi produs decât de fiare de oarecare mărime. Şi mai observaseră că zgomotele încetaseră brusc la primele lor strigăte de alarmă.

Care putea fi cauza celor întâmplate? Ce anume provoca această îngrijorare în puterea nopţii? În zadar făcurăm tot felul de presupuneri, spre a deduce originea fenomenului. Şi când ne pregăteam să ne înapoiem în corturi, dinspre unul din fronturile taberii, acela care dădea spre interiorul pădurii, veni un zgomot atât de ciudat, încât pentru moment ne fu imposibil să-i precizăm cauza. Intensitatea sa era foarte variabilă; ba lua proporţii înspăimântătoare, ba părea un fâşâit slab, ca acela pe care îl produc ramurile arborilor, când sunt târâte pe pământ. Aci auzeam trosnituri puternice, ca de lemn care ar fi fost frânt, apoi ni se părea că distingem zgomotul ce-l face o ramură căzând cu frunzele în jos pe pământ.

Era evident pentru noi că ne găseam la o distanţă foarte mică de nişte animale, care produceau acele zgomote neliniştitoare.

— Dar ce animale să fie? mă întrebă Borel.

— Nu ştiu. Nu înţeleg nimic...

Eram într-adevăr plictisit de acea nesiguranţă.

În unele clipe, zgomotele răsunau chiar în faţa corturilor, deasupra capetelor noastre şi cu toate că ochii noştri scrutau cu aviditate întunericul, nu descopeream nimic. Trunchiurile arborilor din jur, înroşiţi de flăcările focurilor, nu trădau prin nimic prezenţa unor fiinţe vii. Dar fenomenul se repeta la intervale neregulate, sporind îngrijorarea noastră până la frică şi silindu-ne să ne ţinem respiraţia ca să-l auzim mai bine şi să putem înţelege de unde provenea.

De data asta nu numai Van Thyft tăcea. Borel amuţise şi chiar eu, mai obişnuit decât inginerii cu surprizele pădurilor virgine în timpul nopţii, tăceam, concentrându-mi toată atenţia asupra celui mai mic murmur, cu speranţa de a descoperi prin vreun amănunt adevărata pricină.

Negrii ieşiră şi ei de sub corturi, iar călăuza îi întrebă dacă în acele împrejurimi există vreun trib de sălbatici, a căror lăcomie să fi fost trezită de prezenţa noastră, hotărându-i să ne atace în timpul somnului. Dar şi această ipoteză se dovedi greşită, deşi ea ar fi explicat perfect incidentul. Oamenii din escorta noastră, locuitori ai acelui ţinut şi până şi vânătorul de antilope, care descoperise lacul elefanţilor şi cunoşteau fiecare petec de pământ din împrejurimi pe o distanţă de mai multe leghe, ne asigurară că prin acele locuri nu există niciun trib sălbatic şi nici vreunul relativ civilizat. Misterul devenea deci din ce în ce mai îngrijorător.

În clipele de tăcere, în care discuţia noastră era curmată de dorinţa de a asculta mai bine, observarăm că zgomotele acelea care ne tulburau liniştea deveneau din ce în ce mai intense.

— Or fi poate elefanţi? zise deodată Van Thyft.

— Se prea poate, zise Borel, fiind pentru prima oară de aceeaşi părere cu belgianul.

Dar niciunul dintre ei n-ar fi putut aduce un argument serios în favoarea afirmaţiei. Amândoi erau absolut necunoscători în tot ce se leagă de pădurea africană şi vorbeau de elefanţi tot aşa, după cum ar fi putut atribui acel fenomen oricărei alte cauze.

Totuşi eu mă gândii că s-ar fi putut să ne găsim în prezenţa unei familii de elefanţi, căci aceste animale, când trec prin locuri acoperite de ierburi sau arbuşti şi chiar arbori destul de mari, curăţă drumul cu trompa, ca să-şi croiască o cale mai uşoară spre locul lor de refugiu sau de adăpare. De ce oare n-ar fi fost ei autorii acelor zgomote! Totuşi, mă intriga apropierea de

tabără a acestor animale, căci se ştie că focurile fac să fugă fiarele sălbatice şi ale noastre ardeau cu putere. Cum se putea explica asta? Foc şi fiare?... Nedumerirea mea sporea din ce în ce.

Van Thyft ne dete pentru a doua oară o idee nemeritată.

— Dacă am trage o salvă în aer, ca să vedem dacă misterul se lămureşte? zise el.

Avea dreptate. Dacă era vorba de oameni din vreun trib vecin, sau de o ceată de bandiţi nomazi, împuşcăturile noastre i-ar fi făcut să ne atace, pe când dacă erau animale, acestea ar fi fugit la zgomotul detunăturilor.

Într-un mod sau într-altul, îndoielile noastre ar fi încetat.

Primind propunerea, ne strânserăm toţi cinci în partea cea mai apropiată de locul de unde venea zgomotul şi la comanda: foc! dată de mine, răsună o salvă.

În mod instantaneu se produse în întunericul din jur o tăcere de mormânt şi aceasta ne făcu să credem că era în adevăr vorba de animale, elefanţi sau nu, pe care îi pusesem pe fugă, trăgând.

Vreo jumătate de oră continuarăm să ascultăm în liniştea nopţii, fără ca cel mai mic murmur s-o tulbure. Belgianul avusese înc-o dată dreptate şi după ce-l felicitarăm, ne înapoiarăm în corturile noastre.

Borel adormi iute, ca omul fără datorii, pe când eu, deşi nici eu n-aveam aşa ceva, nu putui închide ochii, obsedat de gândul acelui zgomot atât de ciudat şi inexplicabil. Cu cât mă sileam să gonesc din minte acel gând, cu atât izbuteam mai puţin. Şi făceam următoarele reflecţii:

— Fiarele cele mai feroce, leii, panterele, şacalii nu rup crăcile în trecerea lor prin mijlocul pădurilor virgine.

Flexibilitatea corpurilor lor le permite să se strecoare prin tufişurile cele mai dese. Elefanţii, da, trebuie să-şi deschidă calea şi trecerea lor produce zgomote. De ce această tăcere? Au rămas nemişcaţi în locul unde i-au surprins detunăturile? Dacă au fugit, de ce n-am auzit paşii lor în tăcerea nopţii... Să fi fost oare elefanţi?

Reflecţiile mele fură curmate de un zgomot asemănător cu cele dintâi, dar cum nu mă încredeam în auzul meu, deşteptai pe Borel, ca să-mi risipească el îndoielile.

— Da, da, e iarăşi acelaşi zgomot, afirmă marsiliezul, după ce ascultă câteva momente.

Şi în acelaşi timp ajunseră până la noi strigătele de alarmă ale santinelelor şi glasurile negrilor, care ieşeau de prin corturile lor.

În ceea ce priveşte securitatea noastră, n-aveam motive să fim prea îngrijoraţi. Tabăra noastră, după cum se obişnuieşte totdeauna în asemenea

împrejurări, fusese înconjurată de un fel de barieră, construită de negri din ramuri şi spini, înainte de a se ridica corturile.

Aceasta e o precauţiune foarte bună, fiindcă opreşte fiarele în caz când se sting focurile, fără de care nu se poate sta nicio jumătate de oră noaptea în pădurile africane. Puteam deci să ne considerăm la adăpost de orice surpriză neplăcută şi chiar să ne apropiem de locul acela, spre a recunoaşte împrejurimile taberii, fără primejdia de a fi atacaţi de vreun animal răufăcător.

Procedarăm la acea explorare, dar fără niciun rezultat, căci pădurea era atât de întunecoasă, încât nu ne îngăduia să deosebim nimic precis la o distanţă mai mare de patru sau cinci metri; la aceasta mai contribuia şi bariera, care, fiind ridicată dincolo de cercul de focuri, stăvilea lumina flăcărilor.

Noaptea înainta încet, fără să dea răgaz îngrijorării noastre. Căci în mintea noastră îşi făcuse drum gândul că eram ameninţaţi de o turmă de elefanţi, care dintr-un moment într-altul puteau năvăli în lagărul nostru şi distruge totul.

Pe lângă îngrijorare, sporea şi nedumerirea noastră: de ce nu se decideau să ne atace? De ce nu se apropiau? De ce acele zgomote ciudate se auzeau mereu la aceeaşi distanţă şi din aceeaşi direcţie? Nu înaintau deci, dar nici nu se dădeau înapoi. De ce?

Deodată, printre frunzişul care se împletea deasupra noastră, descoperirăm o slabă licărire. Se lumina de ziuă. Nicicând nu s-ar fi putut spune cu mai multă dreptate ca atunci, că primele licăriri ale astrului aprinseră în sufletele îngrijorate o scânteie de speranţă. Primejdia e mai puţin spăimântătoare când e cunoscută, după cum faptul că poţi vedea pe un inamic îţi uşurează considerabil izbânda asupra lui.

— Ura! strigă Van Thyft.

— Ura! repetarăm cu toţii.

Şi dorinţa noastră febrilă de a dezlega ceea ce fusese pentru noi o îngrijorătoare enigmă ne făcu să ne mişcăm cu nervozitate în toate părţile.

Era vreo patru sau cinci de dimineaţă, ora aceea nehotărâtă în care obiectele încep să se contureze în întunericul nopţii învinse. Totuşi ne era încă imposibil să distingem în inima pădurii, înspre partea în care ochii noştri se aţintiseră atâtea ore, silueta animalului, sau animalelor, care ne supuseseră acelei curiozităţi chinuitoare.

Dar zgomotul continua, deşi ceva mai atenuat; se putea să fie o simplă părere a noastră, căci, cu ivirea zorilor, ne impresiona mult mai puţin.

— Am o poftă nebună să ştiu ce soi de animal îşi bate joc de noi, zisei eu lui Borel, care abia-şi mai putea ţine capul sus, atât era de somnoros.

— Şi eu tot aşa, îmi spuse el, deschizând un ochi.

Între timp, Van Thyft, adevăratul pricinuitor al grozavei noastre nopţi de insomnie, căci el fusese acela care pomenise de elefanţi – cauza neliniştei noastre – se plimba indiferent, în aparenţă, la cele ce-l înconjurau, îndărătul barierei de spini, cu puşca la braţ... Cu privirea insistentă, fixa fundul desişului, învăluit încă în umbră, încercând, după câte se părea, să descopere ceva, care să-i dea cheia misterului. Văzuse ceva? Era vorba numai de-o presimţire sau de o intuiţie a pătrunzătorului belgian?

Nimeni nu căuta să se lămurească. Printr-o înţelegere tacită aşteptam ca lumina să se înteţească, spre a începe o cercetare în toată regula. Voiam să punem capăt unei situaţii, ce se apropia mult de ridicol, mai ales pentru mine, care cu tot prestigiul meu de explorator intrepid – căpătat în nenumăratele mele călătorii – mă găseam acum în aceeaşi situaţie ca şi ceilalţi.

Deodată Van Thyft, care-şi continuase, imperturbabil, plimbarea, dădu brusc la o parte ramurile care formau bariera. Făcu câţiva paşi spre interiorul pădurii şi se opri. Ochii săi proiectau priviri cercetătoare în acel abis de umbre şi deodată izbucni într-un formidabil hohot de râs.

— Ce l-a apucat? întrebă Borel. A înnebunit?

Aşa se părea, cel puţin.

După acel neînţeles hohot de râs, glacialul şi flegmaticul inginer, fără să se sinchisească de noi, continuă să înainteze în pădure. Aceasta era prea mult. Imprudenţa putea să-l coste scump, iar noi eram oarecum răspunzători de ea, fiindcă nu-l împiedicasem de la o astfel de nebunie. Primejdiile pădurii, în împrejurări normale, sunt continue şi teribile; oricine îşi închipuie deci ce se poate întâmpla când – ca atuncea – s-a semnalat prezenţa unor elemente misterioase!

Cronville, Doumer, Borel şi eu, urmaţi de călăuză, ne luarăm după nesocotitul acela, spre a-l opri. Chiar în clipa aceea ajunse la urechile noastre un zgomot asurzitor de strigăte şi de trosnituri de ramuri rupte.

Graba cu care înainta Van Thyft puse iute între dânsul şi noi o distanţă destul de mare şi ca să nu fim nevoiţi să fugim, începurăm să strigăm:

— Opreşte-te, Van Thyft! Opreşte-te!

Un râs zgomotos răspunse îndemnurilor noastre. Belgianul, care se oprise, ridică ochii spre frunzişul ce se mişca deasupra capetelor noastre – agitat fără îndoială de adierile dimineţii – şi ţinându-se cu amândouă mâinile de pântece, continua să râdă într-un mod scandalos.

Ne simţirăm cuprinşi de uimire şi curiozitate; dar deodată observarăm că şi ghidul nostru se oprise şi râdea cu aceeaşi violenţă.

Borel, iritat, era gata să spuie una de ale lui, dar nu-i dădui răgaz, căci şi eu izbucnii, râzând din toată inima.

— Dar, în sfârşit, ce v-a apucat? Ce e? se înfurie aproape marsiliezul.

Nu-i putui răspunde, din pricina râsului, căci văzusem în sfârşit, ca şi Van Thyft, fiarele grozave pe care le pândisem toată noaptea şi pe care imaginaţia noastră, sporită de teamă, le transformase în cele mai feroce bestii.

Doumer şi Cronville nu înţelegeau nici ei ce se întâmplase, iar eu mă mărginii să le spun că puteau să se culce liniştiţi, căci elefanţii plecaseră.

Ce anume văzusem, Van Thyft, călăuza şi cu mine? Toţi arborii din jurul taberei fuseseră literalmente despuiaţi de ramurile lor, care acum acopereau pământul. Şi cu un gest arătai celor trei ingineri urmele distrugerii, zicându-le:

— Pe aci au trecut elefanţii.

— Vasăzică au fost într-adevăr elefanţi? mă întrebară câteşitrei foarte surprinşi.

— Da, elefanţi, dar din aceia care se caţără sprinteni pe arbori, dintre aceia pe care noi în Europa îi numim... maimuţe!

Râsul deveni atunci general şi toţi înconjurarăm pe bunul belgian, care încă odată fusese primul ce ghicise un lucru enigmatic. Îl văzurăm stând în faţa unei mari grămezi de ramuri rupte de curând, indiciu evident că maimuţele încercaseră să construiască o barieră asemenea aceleia care înconjura tabăra noastră.

Fără îndoială, maimuţele văzuseră pe negri rupând ramuri din pomi şi împletindu-le cu spini, spre a construi bariera şi, cum la aceste animale simţul imitaţiei e extrem de dezvoltat, în noaptea aceea se îndeletniciseră cu despuierea arborilor de ramuri şi frunze, producând acele zgomote misterioase care ne speriaseră atâta.

Şi, cu toate că nu voiam s-o mărturisesc, mă simţii cam ruşinat că o aventură ca aceasta, în genul lui Tartarin, să mi se fi întâmplat mie, explorator încercat!...

*

Dar păţania aceasta mi-aduce aminte de o altă întâmplare comică, ce puţin a lipsit să ia o întorsătură tragică şi pe care am s-o povestesc.

Mă aflam în Guineea franceză, în drum spre Congo belgian. La Konakri – mic port pe ţărmul golfului Guineei şi cap de linie ferată, cu punctul terminus la Kankan – făcusem cunoştinţă, la cazinoul europenilor, cu un grec, dacă-i reţin bine numele – Vramachi. Aflând că sunt român, mi-a spus că are nişte rude mai îndepărtate în România, într-unul din porturile

noastre dunărene: Brăila sau Galaţi. Sosise de curând în localitate şi călătorea pentru întâia oară în aceste ţinuturi, venind din Casablanca, port la Atlantic în Rio de Oro (Râul de Aur), nume care se potriveşte azi ţinutului tot aşa de bine ca şi tichia de mărgăritar pe capul chelului. Căci – în treacăt fie zis – aurul în această ţară nu mai există decât cu numele.

Auzind că mă interesez de perspectivele unei partide de vânătoare în munţii Fouta-Djalin, grecul nostru mă întrebă dacă aş accepta să mă întovărăşească... L-am întrebat dacă a mai participat la astfel de întreprinderi şi dacă este echipat în consecinţă. Nici pomeneală de aşa ceva.

I-am pus atunci în vedere primejdiile şi riscurile legate de astfel de vânători în ţinuturile africane. Mi-a răspuns, aproape jignit, că ia asupră-şi orice risc, degajându-mă de orice răspundere.

— Dar ştii măcar să tragi cu puşca, măi omule? l-am iscodit eu, ca minimă măsură de prevedere.

Şi ca şi cum abia aştepta să-i pun această chestiune, omul nostru deodată se împieptoşă în faţa mea, luând o poziţie marţială, pentru a-mi răspunde pe un ton grav:

— Am luptat în războiul balcanic împotriva turcilor şi sunt decorat. Iar despre calităţile mele de vânător, sălbăticiunile din munţii Tessaliei ar putea răspunde în locul meu.

M-am înclinat atunci în faţa lui cu un exagerat respect. Şi, bucuros, pe de o parte, că voi avea un tovarăş cu care să mă întreţin, dar îngrijorat, pe de altă parte, că mai degrabă mă va încurca şi-mi va crea neplăceri, am primit să mă însoţească. Ba, l-am şi ajutat să-şi improvizeze echipamentul. Între altele, i-am împrumutat din rezervele mele o carabină cu două ţevi şi muniţia respectivă.

În două zile am luat toate informaţiile necesare în legătură cu organizarea vânătorii; ne-am aprovizionat cu de-ale gurii şi, când toate pregătirile au fost terminate, am luat trenul pentru Kindia, staţia care domină intrarea în sistemul munţilor Fouta-Djalin, înzestrată cu o bogată faună felină şi îndeosebi pantere.

Coborând la Kindia, potrivit indicaţiilor luate de la locuitorii din Konakri, cunoscători ai situaţiei locale, am intrat în legătură cu călăuza recomandată, rămânând înţeleşi ca până a doua zi să recruteze zece băştinaşi, cunoscători ai itinerariului stabilit şi pricepuţi în meşteşugul vânătoarei de feline.

Aveam de parcurs un drum greu, de cel puţin trei zile, cu urcuşuri şi coborâşuri abrupte, în mijlocul pădurilor tropicale. Am mers întins două zile, fără niciun incident de seamă, organizând popasurile de noapte după regulile cunoscute.

Grecul nostru avea un spor la vorbă, pe care nu-l domoleau nici greutăţile drumului, nici căldurile caniculare. Nu vedea înaintea ochilor decât grămezi de pantere răpuse de tirul împuşcăturilor sale experte, iar pe el însuşi, tronând deasupra hecatombelor[3] ca un Hercule legendar deasupra Centaurului.

Era într-un amurg, când, obosiţi, abia aşteptam să găsim un loc bun de popas pentru noaptea care-şi aşternea umbrele. Doi însoţitori trimişi în cercetare ne aduseră vestea că la trei-patru sute de metri înaintea noastră se deschidea un vast luminiş, tocmai bun de instalat lagărul de noapte. Călăuza ne prevenise de altfel de existenta acestei poiene şi era intrigat că n-am ajuns mai devreme la ea.

Când am păşit pe pajişte, grecul nostru a lansat chiote de bucurie. Zburda şi alerga ca o ciută tânără. Şi deodată se opri. Se întoarse apoi către noi, arătând cu degetul spre fundul poienii:

— Ce să însemne oare movila aceea din faţa noastră?

Îmi îndreptai privirea în direcţia arătată. Distanţa ce ne despărţea de moviliţa grecului era de aproape două sute de metri. Mă uitai cu atenţie încordată şi, stăpânit de un gând, mă întorsei spre călăuză:

— Mi-e teamă că ce vedem acolo e o moviliţă vie! spusei eu cu vocea pe jumătate.

Privirea semnificativă, cu care-mi răspunse călăuză, îmi întări bănuiala.

Dar grecul, foarte sigur de sine, spuse în gura mare:

— Am găsit. Ştiţi ce e? O căpiţă de fân...

O căpiţă de fân? Ce să caute aci asemenea trăznae? Dracu-a mai văzut căpiţe de fân prin pustiurile africane!

— Ei bine – mă adresai eu grecului – dacă e căpiţă de fân, du-te şi tolăneşte-te în ea...

Grecul n-a aşteptat mai mult şi a rupt-o la fugă spre căpiţa lui de fân.

În zadar am strigat după el. Nebunul nu s-a oprit decât la cincizeci de metri depărtare de presupusa căpiţă.

În acest timp, eu, cu carabina *Wiceston* în cumpănire, urmat de călăuză şi de cei zece negri, înarmaţi cu lănci, ne-am repezit pe urmele grecului. I-am strigat să se dea în lături din faţa noastră şi, de la o distanţă de aproximativ o sută de metri, am dat drumul la două descărcături consecutive de cartuşe explozive în capul dihaniei, care începuse să se agite.

Fără a pierde un minut, cei zece negri s-au apropiat curajoşi de căpiţa mişcătoare şi de la circa treizeci de metri distanţă şi-au trimis lăncile cu o

---

[3] *Hecatombă* = în antichitate, jertfă solemnă a o sută de animale. (*Hecaton* – sută, în limba greacă). Sens figurat = uciderea unui număr mare de persoane. (n.r.)

preciziune impecabilă în capul şi trupul dihaniei. După o scurtă zvârcolire, urmată de o plesnitură teribilă a cozii în vânt, monstrul şi-a dat duhul. Orice pericol fiind înlăturat, ne-am apropiat de animalul răpus, făcând brâu în jurul lui.

Era un exemplar rarisim de *Python* – *Python constructor* – regele reptilelor.

Pythonul este într-adevăr cea mai mare şi cea mai puternică reptilă. Forţa muşchilor lui inelari este fenomenală. Nu-i rezistă nici bivolul sălbatic – *bufalo* – nici leul, nici tigrul, când apucă să-l încolăcească. Tot atât de periculoasă este şi izbitura cozii.

Când e sătul e mai puţin periculos, stă în amorţire până-şi digeră victima. Un python poate înghiţi animale mai mari decât el: boi, cerbi, antilope. Când se întâmplă ca doi să atace în acelaşi timp aceeaşi pradă, nu arareori cel mai puternic dintre ei înghite odată cu prada şi pe competitor.

Cum se explică fenomenul? Prin conformaţia specială a fălcii de jos, care se poate căsca enorm de mult, cum şi prin elasticitatea cerului gurii, laringelui şi esofagului, care de asemenea au proprietatea de a se dilata după necesităţi.

Altă caracteristică organică a acestei spete de reptile este lungimea dinţilor şi modul cum sunt dispuşi. Ei ating o lungime de circa jumătate de decimetru şi sunt îndreptaţi din afară spre gât, în aşa fel, încât prada, odată prinsă, nu mai poate ieşi, fiind reţinută tocmai prin această dispoziţie a dinţilor.

Expunând grecului cele de mai sus, o sudoare rece i-a încins ceafa şi fruntea.

— Ei, aşa-i că în momentul acesta te-ai fi tolănit de-a mai mare dragul, în burta căpiţei, dacă nu interveneam noi la timp? îl întrebarăm.

— Da, ca şi Ionas din biblie în pântecele chitului[4]. Numai că, la drept vorbind, nici lui nu i-a mers prea rău...

— Aşa o fi, dar nu uita că pythonul nostru nu era de fel o simplă creaţie biblică, după cum nici viaţa dumitale n-o fi ea chiar atât de sfântă, încât să-i confere harul de a fi salvată prin miracole biblice.

Am reluat mai târziu, în timpul cinei şi în tot parcursul drumului făcut împreună, şirul glumelor pe tema debutului glorios al eroicului fiu al Eladei în vânătoarea africană. Pentru moment, am cerut călăuzei să pună oamenii să spintece în lung uriaşa reptilă, să-i jupoaie cu îngrijire pielea şi s-o puie la

[4] *Chit* = numele popular al balenei. (n.r.)

uscat, iar carnea, atât de râvnită de oamenii negri, să se împartă între cei zece însoţitori de sub comanda sa.

Nu e lipsit de interes să adaug că pielea pythonului vânat în pădurile Guinee avea o lungime de 11 metri şi 71 cm, iar lăţimea de 1 metru şi 26 cm, dimensiuni excepţionale faţă de lungimea maximă cunoscută la această familie de reptile, care nu depăşeşte 10 m şi faţă de lăţimea înregistrată până acum, de maximum 0,80 m. Dinţii măsurau între 5-6 centimetri.

Trebuie să menţionez de asemenea că pielea acestui superb exemplar, după ce a fost adusă de mine în ţară şi expusă întâi în vitrina unei mari librării de pe actualul Bulevard al Republicii şi apoi în vitrina unui magazin de încălţăminte de pe Calea Victoriei – şi de care cititorii mai în vârstă cred că-şi aduc aminte – a fost dată în primire profesorului Dr. Gr. Antipa, ca dar din partea mea Muzeului Zoologic, din Şoseaua Kiseleff, al cărui director era.

Nu ne fu cu putinţă să continuăm drumul în dimineaţa aceea, din pricină că atât noi, cât şi negrii care purtau hamacurile eram obosiţi după o noapte de veghe. Aşa că, îndată ce fu lămurit misterul, ne întoarserăm în corturi cu gândul să căutăm un somn reparator şi cu hotărârea de a porni din nou la drum, după amiază.

Nu e nevoie să mai spun că acei care primiră cu mai multă bucurie planul acesta fură negrii din escortă.

După un dejun preparat cu intervenţia lui Borel, care – după cum spunea el – ţinea să nu merite imputări din partea respectabilei sale burţi, caravana porni la drum.

Mersul fu foarte anevoios în primele ore. Căldura înăbuşitoare, care domneşte după-amiaza în acele regiuni, ne chinuia grozav.

Borel îşi mai permitea, din când în când, câte o frază de spirit la adresa purtătorilor săi sau a noastră a celorlalţi, dar imediat recădea în acea somnolenţă amorţitoare, care ne stăpânea pe toţi.

Pasul negrilor se făcea tot mai încet, dar când călăuza ne asigură că numai cu puţină sforţare vom ajunge în noaptea aceea la capătul călătoriei noastre, iar eu promisei un repaos de câteva zile în împrejurimile lacului elefanţilor, oamenii îşi adunară puterile; nu ca să meargă mai repede, ci ca să fugă, în dorinţa lor de a ajunge mai curând.

La o mică distanţă de punctul de unde plecasem în ziua aceea, terenul începu să coboare şi aceasta mă făcu să gândesc că dacă râul Congo inundase câmpia, nu era deloc de mirare ca apele să se fi strâns la un loc, pe o suprafaţă mai mult sau mai puţin mare, care putea fi luată drept lac. Dar mă gândii de asemenea că apa aceea se evaporase poate din pricina căldurii şi în cazul acesta, elefanţii desigur că emigraseră în alte locuri, în căutarea altui bazin pentru făcut baie.

Reflecţiile mele fură întrerupte de un hohot de râs, de a cărui provenienţă nu mă puteam îndoi. Şi vocea marsiliezului, când îi fu cu putinţă să articuleze câteva cuvinte, mă întrebă:

— Ia spune-mi, domnule Tican, cum sunt elefanţii?

Nu mă aşteptam la această întrebare, făcută pe un ton relativ serios şi nu înţelegeam de ce fusese precedată de acel râs.

— Nu înţeleg ce vrei să spui, îi răspunsei eu.

— Căldura africană a influenţat în mod miraculos creierul prietenului nostru Van Thyft!

Nu înţelegeam ce legătură avea afirmaţia aceasta cu întrebarea anterioară.

Şi cum poteca prin care mergeam era destul de largă spre a permite ca două hamacuri să fie aduse alături unul de altul, spusei purtătorilor să aştepte până ce Borel, care ocupa al treilea loc în convoi, să fie lângă mine.

— Nu înţeleg o vorbă din cele ce-mi spui, amice, zisei eu.

— Îţi voi explica – e foarte simplu. Se vede că unul din purtătorii lui Van Thyft e acela care a văzut lacul elefanţilor. Pe de altă parte, se pare că amicul belgian n-a văzut în viaţa lui elefanţi, nici măcar în pictură. Eu unul pot spune, cel puţin, că i-am văzut în grădina zoologică din Marsilia. Ce-i drept, aceia sunt foarte civilizaţi şi buni băieţi, mai ales cu guvernantele şi doicile copiilor, care le dau zaharicale. Te asigur însă că dacă aceia pe care mergem să-i căutăm ar fi ca aceştia, nu voi fi eu acela care să privez pădurea de unul din ei. Dar nu asta vroiam să spun. Domnul Van Thyft deci n-a văzut, după cât se pare, elefanţi şi-şi imaginează că sunt cine ştie ce lighioane mititele, sau aşa ceva... În sfârşit, are aerul că nu ştie absolut deloc ce fel arată şi când aude vorbindu-se de trompă, crede că e vorba de vreun instrument muzical. Şi, ca să nu se facă de râs, întreabă pe purtătorii săi cum sunt elefanţii!... Înţelegi? Vrea să-l recunoască, dacă s-o întâlni cu vreunul faţă-n faţă. Şi bunul Marius râdea ca un nebun.

Înserarea începea să coboare şi din locul în care ne aflam se părea că avem în faţă o câmpie imensă, aproape lipsită de vegetaţie, căci era acoperită numai de arbuşti şi arbori de mică înălţime. Călăuza se oprise şi cerceta cu atenţie orizontul. Apoi se apropie de negrul care purta pe Van Thyft şi-i spuse câteva cuvinte în idiomul său, pe care bineînţeles nu le pricepui, dar al căror sens îl prinsei prin intuiţie. Înţelesei că-l întreba dacă de aici văzuse lacul.

Caravana se oprise şi călăuza, după ce primi răspunsul negrului, se apropie de mine şi mă întrebă dacă voiam să scoborâm spre lac, sau dacă preferam să poposim chiar în acel loc. Părerea mea era să rămânem ceva mai departe de meleagurile în care bănuiam existenţa elefanţilor, căci într-un teren lipsit de vegetaţie înaltă e imposibil să surprinzi pahidermele, care, în trecerea lor, culcă totul la pământ.

Răspunsei că lăsăm la aprecierea sa alegerea locului de poposit, dar că doream să ne apropiem cât mai mult posibil de regiunea unde presupuneam că se găsea lacul, ca să ne convingem odată de existenţa lui.

Pornirăm din nou şi, o oră după aceea, puturăm în sfârşit constata că lacul nu fusese o invenţie a doctorului Wertey, ci că exista într-adevăr şi că se întindea liniştit şi sclipitor la o distanţă de câţiva kilometri numai.

Dar ziua era foarte înaintată şi umbrele unei nopţi apropiate începeau să se îngrămădească înspre răsărit. Consimţii dar ca negrii să ridice tabăra, lăsând pe a doua zi dimineaţă recunoaşterea malurilor, pentru verificarea

părţii a doua a celor afirmate de medic şi anume: existenţa urmelor elefanţilor.

Pe când negrii căutau un loc potrivit pentru a ridica corturile – căci în contra pahidermelor trebuie luate precauţiuni excepţionale – cei patru ingineri şi cu mine formarăm un grup.

— Mi-amintesc, domnilor – le zisei eu – că am citit într-o carte a unui cunoscut explorator german amănunte foarte curioase relativ la animalele pe care le căutăm. Acest neobosit călător, numit Franz Wolf, rezident în Camerun, pe când aceasta era colonie germană, a călătorit prin toată Africa, până-n Egipt, şi pretinde că nu e atât de greu după cum se crede să te pui la adăpost de ferocitatea lor. El afirmă de asemenea că elefanţii nu atacă decât atunci când sunt siguri că pot doborî totul în calea lor. În schimb ei fug din faţa unui inamic evident superior, sau când obstacolele sunt de neînvins pentru dânşii.

— Cu atât mai bine, zise Borel. Asta mă linişteşte, căci desigur îşi vor da numaidecât seama că Van Thyft e un duşman extrem de serios şi vor şterge-o în altă parte.

— Acelaşi autor pretinde – continuai eu, fără să mă sinchisesc de gluma lui Marius – că cel mai bun mijloc spre a ne pune la adăpost de atacurile lor e să ne înconjurăm cu arbori groşi, pe care ei să nu-i poată nici sfărâma, nici smulge cu trompa.

— Şi asta mă linişteşte – afirmă fiul Marsiliei – căci flora africană are unele exemplare enorme. Ia priviţi numai.

Într-adevăr, călăuza noastră împreună cu negrii aşezau tabăra într-un loc excelent. Foarte aproape de lac, a cărui întindere era considerabilă şi a cărui adâncime nu era desigur mică – judecând după albastrul închis al apei – ei găsiră un loc întru totul conform cu sfaturile exploratorului german. Era o mică pădurice, formată de un grup nu prea numeros de arbori gigantici, şi de trunchiuri enorme, atât de apropiaţi unul de altul, încât păreau un adevărat zid. Frontul opus era constituit de un desiş de arbuşti spinoşi, care formau un fel de barieră de doi metri înălţime şi evident de nepătruns.

N-aveam de ce să ne temem; dar recunoscurăm toţi nevoia de a organiza un serviciu de pază nocturnă mai complet decât cel din noaptea trecută. Lipsa adevăratei păduri în împrejurimi ne punea la adăpost de şotiile maimuţelor. Dar, cu toate că recunoşteam admirabilele condiţii defensive ale bivuacului, nu tăgăduiam posibilitatea unui brusc atac al pahidermelor, fie în ceată, fie individual şi furăm de părere ca fiecare din noi să stea pe rând de veghe, spre a trage în caz de nevoie.

Călăuza ne asigură că nu era nevoie de această oboseală, căci avea să ia precauţiuni suficiente spre a împiedica orice surpriză, chiar dacă s-ar fi concentrat în acea regiune toate pahidermele din continentul negru.

— Acum – ne spuse el – oamenii din Orkmor sapă în jurul taberii, pentru a face tranşee împotriva elefanţilor. Ceea ce faceţi dumneavoastră în timpul războiului a fost folosit de noi de-a lungul veacurilor împotriva tuturor fiarelor, inamicii noştri naturali. Ingeniozitatea a înlocuit lipsa armelor de foc şi vă asigur, domnule, că nu ne scapă niciunul şi că, vânându-le, nu ne ameninţă nicio primejdie.

Ştiam că ghidul luase parte la marele război din 1914 şi nu mă mirai auzindu-l vorbind despre fortificaţiile din timpul campaniei; totuşi nu-mi închipuiam ce aplicaţie se poate da unei tranşei la vânătoarea de elefanţi, care sar şi doboară toate obstacolele din calea lor. Şi nu-mi putui reprima un surâs, gândindu-mă la disproporţia dintre un şanţ de dimensiuni mici şi un animal de talie impunătoare.

Călăuza ne invită să asistăm la lucrările de întărire. Primul lucru de care ne dădurăm seama fu nepotrivirea numelui pe care-l dau oamenii aceia operii lor. Aceea nu era o tranşee propriu-zisă, ci o cavitate mai mult sau mai puţin rotundă, cu un diametru de vreo trei metri şi jumătate şi o egală adâncime.

Terminaseră de făcut prima şi puturăm asista la preparative, care erau destul de complicate. Era ceea ce în fortificaţia militară se numeşte groapă de lup, deşi de dimensiuni cu mult superioare. În fundul cavităţii, negrii înfipseră repede vreo douăzeci de pari groşi, ascuţiţi la partea superioară şi cu vârfurile trecute prin foc ca să se întărească. Între timp alţii strânseseră în jurul groapei o mare cantitate de ramuri şi frunze, pe care le aşezară cu o deosebită atenţie pe gura ei, acoperind-o perfect. Peste această şubredă construcţie, azvârliră un strat subţire de pământ, dând acelei suprafeţe un aspect cât mai asemănător cu solul din jur. „Tranşeea” era gata.

Nimeni nu şi-ar fi putut închipui că sub acea suprafaţă compactă exista o capcană rudimentară, dar de o eficacitate defensivă fără greş.

Cu toate că nu era nevoie, călăuza ne explică funcţionarea a ceea ce în arta fortificaţiei se numeşte mijloc de apărare accesoriu şi care aci era principalul sau mai bine zis unicul.

El ne spuse: când elefantul vine şi calcă pe aşternutul tranşeei, ramurile se rup sub greutatea animalului, care cade cu ele, rămânând înfipt în pari; şi cu cât se mişcă mai mult ca să scape, cu atât se răneşte mai mult, din pricina greutăţii corpului său. În clipa aceea, câţiva oameni sunt de-ajuns pentru a-l ucide cu lovituri de lance.

Cu toate că sistemul nu era original, era totuşi extrem de eficace şi, fără şovăire, aş putea zice chiar cu o adevărată bucurie, recunoscurăm că ghidul avea dreptate, sfătuindu-ne să ne ducem să dormim liniştiţi, chiar dacă întreaga regiune ar fi fost bântuită de elefanţi.

Ne întoarserăm deci în centrul bivuacului şi după ce făcurăm o deosebită cinste excelentei cine ce ni se servi, ne duserăm să ne odihnim, tovarăşul meu de cort fiind, ca şi data trecută, Marius Borel.

Cu toate că somnul mă dobora, înainte de a mă lăsa în voia lui reflectai la rudimentarul sistem de capcane, folosit de negrii congolezi, pentru a se apăra împotriva oricărui fel de animale; căci, bineînţeles, acele gropi înşelătoare sunt eficace împotriva oricărui soi de animale mari şi mă gândii că noi îl puteam întrebuinţa în vânătoarea de elefanţi, obiectiv principal al excursiei noastre, cel puţin pentru mine. Într-adevăr, fără imboldul perspectivei de a prinde vreun elefant, n-aş fi întreprins această expediţie. Nicio clipă măcar nu mă interesase arbitrajul polemiştilor din Matadi şi nici dorinţa lui Laffite de a fi lăsat în pace câteva zile. Bazat pe afirmaţia lui Franz Wolf că aceste animale vin întotdeauna în locurile unde e apă, mai ales dacă aceasta e liniştită şi puţin adâncă, hotărâi să dau ordin călăuzei a doua zi de dimineaţă să construiască mai multe „tranşee” – de vreme ce aşa le numea el – chiar pe marginea lacului. Şi adormii liniştit, cu gândul la succesul expediţiei mele.

O vânătoare emoţionantă. Groaznică nenorocire

A doua zi ne deşteptarăm aproape în zori. Eram ferm hotărâţi să construim tranşee – repet denumirea pe care le-o dădeau negrii – pe malurile lacului, odată ce vom fi cercetat împrejurimile cu de-amănuntul şi ne vom fi convins de existenta pahidermelor în acea regiune.

Nu se luminase încă bine când, în tovărăşia călăuzei şi a câtorva negri, porniram spre lac şi o simplă ochire ne fu de-ajuns spre a ne convinge că în adevăr erau acolo urme neîndoioase şi foarte recente de paşi de elefanţi. Pământul umed din jurul apei era presărat cu găuri, care nu putuseră fi făcute decât de acele animale şi de greutatea corpurilor lor, dată fiind consistenţa nisipoasă a acelui teren muiat de ploi. Nu mai încăpea nicio îndoială. Dr. Wertey avusese dreptate. Erau într-adevăr urmele acestor mamifere, pe care le văzuse în trecerea sa spre Poust. Mi-ar fi fost deci foarte uşor să mă documentez, spre a mă pronunţa în procesul în care eram arbitru. Dar nu mă mulţumea un mod atât de simplu de a-mi îndeplini mandatul acelor domni – pentru mine, nişte simple cunoştinţe, dar, evident, prietenii lui Laffite. Trebuia să le aduc vreun trofeu, care să întărească spusele mele şi pe acesta trebuia să-l cuceresc. Cum? Vânând un elefant. Nu-mi ascundeam primejdia şi greutăţile întreprinderii, căci elefantul din Africa, brav şi agresiv, nu cade fără o luptă dusă cu o stranie îndârjire şi rareori se întâmplă să nu întoarcă cu prisos răul ce i se face. Şi cum hotărâsem mai dinainte să recurgem la sistemul gropilor de lupi şi asta fără multă zăbavă, căci inamicii se puteau ivi dintr-un moment într-altul, dădui ordin călăuzei, care nu-şi putea ascunde mulţumirea, văzând că oamenii albi întrebuinţează sistemul strămoşilor săi, cu toate că aveam la noi excelente arme de foc. Nu găsirăm de cuviinţă să-i spunem că preferinţa noastră pentru capcane era dictată de convingerea noastră că cele mai bune carabine nu sunt prea eficace împotriva pahidermilor.

Negrii se puseră la lucru cu un vădit entuziasm. Unii se duseră repede în tabără ca să aducă uneltele necesare, pe când ceilalţi intrară în pădurice, ca să taie cu toporaşele – unicele arme de care dispuneau – ramurile şi parii de care aveau nevoie pentru a acoperi groapa.

În timpul acesta, noi făcurăm o recunoaştere în jurul lacului, care era foarte întins şi avea întru totul înfăţişarea unui lac natural. Aceasta din pricină că în regiunile ecuatoriale ploile cad atât de violente şi de abundente, încât după ce straturile de pământ superficiale au fost saturate de apa aceasta, ea se opreşte în straturile impermeabile, care nu sunt la o prea mare adâncime. Şi cu toate că terenurile sunt nisipoase, sub straturile mişcătoare există o coajă dură, care împiedică infiltraţiile repezi, proprii

pământurilor silicoase, aşa că lagunele seacă numai prin evaporare – după cum am mai spus – trecând, înainte de-a reveni la starea anterioară inundaţiilor, prin toate fazele mlaştinii şi mocirlei.

Ne surprinse deodată un zgomot infernal, ca de arbori rupţi de o putere formidabilă. Şi înainte ca să ne fi întors spre locul de unde provenea, văzduhul tremură de nişte şuierături ascuţite, foarte asemănătoare cu acele ale sirenelor. Nu încăpea îndoială. Elefanţii veneau spre noi, în sunete războinice.

Situaţia era gravă. Pahidermele ne surprindeau în câmp deschis, foarte prielnic ca să-şi desfăşoare acea uimitoare agilitate ofensivă, atât de incompatibilă cu corpolenţa lor. Câteva secunde ne stăpâni acea încremenire, pe care o produce prima alarmă a unui pericol iminent. Toată tăria noastră de oameni obişnuiţi cu primejdiile nu putu împiedica paralizia momentană a facultăţilor noastre. Totuşi reacţionarăm fără multă zăbavă, gata să înfruntăm situaţia cu tot curajul necesar.

Negrii, care împreună cu călăuza se îndreptau tocmai spre pădure, ca să taie ramuri şi pari, se întoarseră în goană, cu toată iuţeala pe care o imprimă fugii o spaimă grozavă.

Paloarea negrilor e înspăimântătoare. Pielea lor pierde parcă pigmentul care o colorează şi capătă o nuanţă cenuşie, înfricoşătoare ca aspect.

Spaima lor fu o clipă contagioasă, căci toţi rămaseră nemişcaţi pe malul lacului, fără ca nici unuia să-i dea în gând să puie în practică singurul mijloc ce ni se oferea pentru salvarea noastră şi anume: să ne refugiem în tabăra destul de bine apărată, dintr-o parte de arborii seculari, de cealaltă de tufişurile de spini şi din toate părţile de acele tranşee, peste care nu se putea trece şi în care orice îndrăzneţ şi-ar fi aflat îndată moartea. Şi aceasta din pricină că în nici unii dintre noi – fie albi, fie negri – n-avusese timp să se producă acea mişcare de reacţie pe care o zămisleşte instinctul de conservare.

Ca şi când atitudinea noastră şovăitoare le-ar fi încurajat, şuierăturile deveneau din ce în ce mai ascuţite şi mai apropiate. Totuşi înaintea ochilor noştri nu apăruseră încă cei ce cauzau zgomotul. Dar negrii, care soseau în fugă, ne confirmară primejdia, strigând:

— Elefanţii! Vin elefanţii!

*

În desişul pădurii apropiate se simţi o mişcare neobişnuită şi în acelaşi timp, ca şi când ar fi fost rânduiţi în formaţie de luptă, apărură opt sau zece elefanţi, dintre care doi mici, şi se îndreptară în fugă spre lac. Era oare vreo stratagemă, ca să ne înşele şi să se repeadă asupra noastră, când nu vom mai

avea timp să ne apărăm? Veneau să ne atace sau să-şi facă baia cotidiană? Era imposibil să afli intenţia acelor animale atât de înfuriate după aparenţă şi cea mai elementară prudenţă ne sfătuia – având în vedere mişcările puţin liniştitoare ale trompelor şi zbieretele stridente să ne refugiem cât mai repede în corturi, dacă mai era cu putinţă, bineînţeles; dar toţi ne pierdurăm capul şi aşa se făcu că nu mai găsirăm altă soluţie decât să ne servim de carabinele noastre.

Acela care venea în frunte, ajuns la o distanţă de vreo trei sute de metri, se opri ca şi când ar fi căutat punctul vulnerabil al acelui mic grup de jivine neînsemnate – aşa trebuie să ne fi calificat impunătorul pahiderm – care îndrăzneau să aştepte liniştite atacul său. Profitai de acea clipă de oprire, ca să ochesc şi să trag. Tovarăşii mei mă imitară şi elefanţii, speriaţi de zgomot, sau uimiţi de îndrăzneala noastră, se opriră.

Atunci, asistarăm la un fapt ciudat: unul din aceia care fusese mai aproape de noi se apropie de cei doi pui şi, mângâindu-i cu trompa, îi împinse spre pădure. Fără îndoială, presimţind primejdia, animalul acela îndepărta pe acei care, fiind încă prea mici, n-aveau bravura necesară pentru a lupta. Mititeii, ascultători şi nesimţind veleităţi de îndrăzneală, se lăsară să fie duşi de acolo. În timpul acesta, cel care fusese ţinta agresiunii noastre şi în corpul căruia trebuia să se fi înfipt proiectilele noastre, scosese un muget teribil, contractându-şi muşchii cu intenţia vădită de a se repezi. Dar în loc de a veni direct spre noi, o luă la dreapta, fugind spre lac. Un altul o luă spre stânga, tot în spre lac, iar ceilalţi, împărţindu-se în grupuri, îi urmară, dar niciunul nu făcu vreo mişcare spre a ne ataca.

Odată focul dezlănţuit, armele noastre se descărcau fără răgaz, căci ne dam seama că situaţia noastră era din ce în ce mai gravă. Înţeleserăm că pierdusem un timp preţios pentru salvarea noastră. Dacă la apariţia primejdiei ne-am fi refugiat în grabă în tabăra întărită, am fi avut acum siguranţa absolută că vom ieşi cu bine din teribila situaţie. Dar acea stupidă şovăire putea să ne fie fatală.

— Trebuie să ne deschidem calea spre corturi, strigă călăuza.

Pân-atunci pahidermii, cu toată atitudinea lor neliniştitoare, nu manifestară nicio intenţie duşmănoasă împotriva noastră; faptul acesta mă surprindea, fiind vorba de elefantul african, în general feroce şi agresiv, spre deosebire de cel asiatic, uşor de domesticit şi fricos în faţa omului.

Continuam deci să tragem şi după câteva minute ni se păru – spre fireasca noastră bucurie – că doi dintre elefanţi se hotărâseră să ne lase drumul liber.

Tot aşa trebuie să fi gândit şi călăuza, căci împinse pe negri, zicându-le că trebuiau să profite de acel răgaz, ca să se pună la adăpost, pe când noi le acopeream retragerea cu focurile noastre.

Înţeleserăm şi secundarăm planul călăuzei întocmai.

Profitând deci de concentrarea elefanţilor în apropierea lacului, negrii se puseră în mişcare. Cei mai fricoşi o luară la fugă înspre tabără, pe când alţii, judecând prea riscată acea mişcare, preferară să fie sub protecţia imediată a armelor de foc.

Pahidermii, în timpul acesta, se depărtară şi mai mult de noi, intrând liniştiţi în apă.

Unul dintre negrii care fugeau alergă cuprins de o teamă nebună, crezând, desigur, că astfel va ajunge mai iute la tabăra salvatoare. Pentru el nu mai exista nimic: nici tovarăşi, nici apărători, poate că nici elefanţi.

Mi-ar fi imposibil să precizez cât dură scena aceea. Câteva secunde? O oră?... Mai mult poate, judecând după efectul deprimant pe care-l avu asupra noastră.

Negrul fugea abia suflând, urmat la o scurtă distanţă de un elefant cu trompa ridicată şi care sărea cu uşurinţa unui cal sprinten. Groaza noastră ajunse la paroxism, sporită fiind de siguranţa că ne era imposibil să alergăm în ajutorul acelui nefericit. Tot ajutorul nostru se reducea la focurile continue pe care le trăgeam asupra animalului, care câştiga vădit teren asupra imprudentului indigen.

Crezând că vor distrage atenţia bestiei, făcând-o să se oprească, negrii începură să strige cu putere. Dar totul fu în zadar. Fugarul fu ajuns şi înhăţat de teribila trompă. Îl văzurăm în aer, mişcând cu disperare braţele şi picioarele, balansat de două sau trei ori şi azvârlit în sfârşit în spaţiu la o înălţime de şapte sau opt metri.

Emoţia ne încremeni. Pentru toţi era vădit că negrul, căzând de la înălţimea aceea, rămăsese mort. Aşa părea chiar. Nenorocitul sta nemişcat la picioarele animalului, care mişca trompa ameninţător. Şi, apucându-l a doua oară, îl azvârli la o distanţă şi mai mare. Corpul căzu greoi, fără a mai da vreun semn de viaţă. Şi, ca şi când am fi vrut să-i răzbunăm moartea, cu un sincronism la care rareori se ajunge în exerciţiile de tragere, răsună în văzduh o formidabilă detunătură. Cele cinci carabine trăseseră toate deodată, înfigând gloanţele în corpul elefantului.

Acesta se simţi rănit fără îndoială şi începu să-şi mişte trompa la dreapta şi la stânga, ca şi când ar fi cerut ajutorul tovarăşilor săi. Spre a-l împiedica să-şi mai atace victima, înteţirăm focurile. Toate mişcările animalului ne

făceau să credem că era rănit serios, căci altfel nu ne puteam explica de ce nu se repezise asupra noastră.

Totuşi primejdia sporea în fiece moment. Ceilalţi elefanţi, care au o admirabilă preciziune, executaseră o mişcare de împresurare, desigur spre a termina cu noi: înaintară spre cel rănit, micşorând împreună cu el distanţa ce-i despărţea de noi. Pieirea noastră era inevitabilă, dacă-i lăsam să se apropie. Era neapărată nevoie să-i ţinem la distanţă şi chiar să-i punem cu orice preţ pe fugă. Şi cu toată repeziciunea pe care ne-o permitea starea de nervozitate în care ne găseam, începurăm să tragem asupra acelora care, desigur, se pregăteau să ne atace. Trei din ei, judecând lupta primejdioasă pentru viaţa lor, se întoarseră din drum şi, intrând iarăşi în lac, îl traversară, iar când fură pe malul opus, o luară la goană. Zbieretele lor erau înspăimântătoare. Un al patrulea, urmând exemplul celorlalţi, o luă în grabă spre pădure, mişcându-şi enormele urechi, ca şi când ar fi vrut să gonească insectele acelea supărătoare, care ieşeau din ţevile puştilor noastre. Mai rămaseră doi, mai curajoşi, sau mai sălbatici, pe care îi atrăgea primejdia în care se afla tovarăşul lor. Cu toate că îndreptarăm spre el focurile noastre, nu izbutirăm să-l oprim. Zbieretele rănitului, care nu se clintea cu un pas de lângă corpul negrului, se înteţeau din ce în ce. Şi tovarăşii săi veniră în grabă lângă dânsul.

Lupta intră într-o nouă fază. Inamicii erau numai trei, unul din ei – vădit pus în imposibilitatea de a mai lupta, dar cei doi, care abia sosiseră, dădeau semne de o furie puţin liniştitoare pentru cei care, ca noi, n-aveau altă scăpare decât în armele de foc, a căror eficacitate asupra elefanţilor e foarte relativă. Totuşi ne recăpătasem într-o bună măsură sângele rece, căci nu e acelaşi lucru să lupţi contra doi sau să te vezi atacat de zece.

Toată atenţia noastră rămase concentrată asupra celor doi noi adversari şi împotriva lor îndreptarăm toată acţiunea noastră defensivă. Mica distanţă, care-i despărţea de noi, ne uşura în mod vădit apărarea. Pot afirma că în perioada aceea a aventurii, niciun glonţ n-a dat greş. Trebuie de asemenea să relev că acela care dovedea cel mai mult calm era Marius Borel. Carabina lui era aceea care trăgea mai rar, fiindcă bunul marsiliez ochea bine înainte de a trage, ţintind drept în ochi. Lui îi datorăm salvarea noastră. Unul din acei monştri, ruşinat de a se vedea ţinut în loc de un adversar atât de neînsemnat, se hotărî să puie capăt unei situaţii umilitoare pentru calitatea sa de fiară periculoasă şi, dispreţuind gloanţele care i se înfigeau în corp sau îi şuierau în jur; ridică trompa în semn de ameninţare şi, înteţindu-şi mugetele, se repezi cu violenţă la atac.

După ce alergă vreo cincizeci de metri, îl văzurăm oprindu-se brusc şi clătinându-se. Se întoarse o clipă şi mai furios, bătând aerul cu trompa; scoase un muget strident.

— Ura! exclamă voios călăuza, alergând la Borel şi sărutându-i mâna.

— Ura! repetarăm cu toţii, îmbrăţişând pe bravul nostru camarad.

Datorită pulsului său liniştit şi ochiului său sigur, izbutise să înfigă un glonţ în ochiul stâng al animalului.

— Iată unul căruia i-am venit de hac... zise el cu obişnuita lui fanfaronadă, care atunci ni se păru foarte potrivită.

Dar cu mare uimire, văzurăm că pahidermul nu căzu mort în mod fulgerător, ci după ce se clătină o clipă – de care profitarăm spre a ne înteţi tragerea – se dădu încet înapoi, apropiindu-se de tovarăşii săi, dintre care unul era grav rănit. Şi atunci asistarăm la cel mai înspăimântător episod al luptei. Elefantul rănit de Borel în ochi fu cuprins de o furie grozavă. Ca şi când toată energia sa ar fi reacţionat, simţind că se apropie moartea, se răzvrăti înfuriat, şi neavând altceva mai bun pe care să-şi verse necazul, se înverşună asupra cadavrului bietului negru. Îl călcă în mod îngrozitor cu picioarele şi, ridicând cu trompa grămada aceea fără formă, o azvârli din nou în aer. De mai multe ori, repetă înfricoşătoarea ispravă, până ce omul şi fiara rămaseră inerţi. Monstrul îşi dete în sfârşit ultima suflare. Triumful lui Borel era absolut.

În timpul numeroaselor peripeţii ale luptei, văzurăm nu fără surprindere că celălalt pahiderm se ţinea oarecum departe de ea. Dar ne dădurăm seama curând că era vorba de o femelă – desigur soaţa fidelă a omorâtorului negrului – care rămăsese să împartă primejdia cu soţul ei, deşi calitatea sa de femeie sensibilă şi debilă nu-i permitea să ia parte la luptă.

Moartea pahidermului decise lupta în favoarea noastră. Cei doi supravieţuitori, unul din ei foarte grav rănit, părăsiră terenul, afundându-se în pădure cu toată graba ce le-o îngăduiau forţele micşorate ale celui rănit.

Un strigăt de victorie ieşi zgomotos din piepturile, noastre. Atât de mare fu bucuria care ne cuprinse, încât pentru un moment uitarăm aproape pe nenorocitul congolez, victima oarbei sale laşităţi şi nici nu ne gândirăm să urmărim pe elefanţii fugari. Eram mândri, căci ne salvaserăm viaţa, care fusese serios ameninţată şi ucisesem un superb exemplar de pahiderm, ce sta acum întins la câţiva paşi de noi.

Ne apropiarăm să-l vedem. Era un enorm mascul, cu doi colţi colosali şi intacţi, lucru de care nu se putea făli cel scăpat, căci unul din dinţii săi fusese rupt, cine ştie în ce luptă cavalerească, în onoarea vreunei frumoase din specia sa...

Iar după ce egoismul nostru gustă această satisfacţie, sufletul ne fu cuprins de durere în faţa rămăşiţelor informe ale nenorocitului negru şi, toţi descoperiţi, îi închinarăm un moment de reculegere.

Odată pericolul trecut, mulţumirea noastră izbucni zgomotoasă. Eram bucuroşi de isprava săvârşită. A ucide un elefant în condiţiile în care am făcut-o noi e ceva de care se pot mândri vânătorii cei mai încercaţi şi norocoşi.

Ne apropiarăm plini de satisfacţie de animalul mort, care căzuse pe o parte. Ţinea picioarele întinse, iar unul din formidabilii săi colţi era înfipt în pământ. Un şuvoi de sânge îi ieşea din ochiul rănit, formând o pată mare pe pământul nisipos. Din gură, de asemenea, i se scurgea un lichid roşiatic. Cu toate că viaţa încetase în pahiderm cu câteva minute mai înainte, corpul său se contracta încă brusc, pe măsură ce nervii săi pierdeau încetul cu încetul ultimele pulsaţii de vitalitate.

Fiecare din aceste amănunte, ce dovedeau forţa acelui animal uriaş, sporea mulţumirea noastră, care se tălmăcea prin strigăte şi râsete, stimulate de glumele lui Borel, adevăratul erou al zilei.

Acei care au suflet de vânător pot aprecia toată intensitatea bucuriei noastre şi a optimismului, care în astfel de momente, ne face să ne credem vrednici de admiraţia universală. Acei care au gustat plăcerea de a fi înlăturat o primejdie grozavă, vor înţelege starea de suflet a celor cinci vânători, când, apropiindu-se de elefantul mort, puseră piciorul pe puternicul său grumaz, în semn de triumf.

Dar veselia noastră continua să fie întunecată de prezenţa cadavrului negrului, – o grămadă informă...

Pe când comentam incidentele luptei şi Borel ne explica, cu obişnuitele lui glume, în ce chip putuse înfige glonţul în ochiul elefantului, negrii împreună cu ghidul se apropiară de rămăşiţele camaradului lor. Înfăţişarea lor emoţionată era ca o imputare mută la veselia noastră. Readus la realitate, arătai inginerilor nevoia de a dovedi că nu eram neomenoşi şi nesimţitori la durerea lor, pricinuită de tragica moarte a nefericitului congolez.

Cum o parte din escortă rămăsese în tabără şi, bineînţeles, nu aflase de nenorocirea întâmplată, călăuza îi chemă pentru a proceda la înmormântare. Ei veniră în fugă. Oamenii aceia, familiarizaţi cu tot felul de primejdii, îşi exprimau durerea pentru moartea tovarăşului lor cu strigăte şi vaiete de adevărate bocitoare.

Totul era pregătit pentru a îngropa cadavrul. Patru negri se apucară să sape în grabă o groapă adâncă, la câţiva paşi de locul tragediei; dar când se pregătiră să puie la fundul ei masa aceea de cărnuri însângerate, se ivi o gravă dificultate. Ceremonia înmormântării unui cadavru cere prezenţa unui *marabut*, preot musulman cu mare autoritate morală în triburi, a căror

credinţă e întreţinută de predicile sale. Nu era uşor de ieşit din impas. Ne aflam departe de orice localitate sau reşedinţă a acestui soi de preoţi.

Fanatismul acelor oameni începu să înfierbânte capetele şi fu nevoie de toată autoritatea pe care o exercită asupra lor călăuzele în timpul călătoriilor – aceştia bucurându-se de un prestigiu enorm şi de o absolută imunitate – pentru a le potoli exaltarea.

Imposibilitatea de a lăsa acele rămăşiţe omeneşti la soare, unde s-ar fi descompus repede, atrăgând în acel loc panterele şi alte animale ca să-şi dispute resturile de carne amestecate cu pământ, sugeră călăuzei ideea de a-şi atribui el, ca şef al expediţiei – în ceea ce-i priveşte pe negri – facultăţile de sacerdot, fără a mai fi nevoie de a recurge la un marahut. El va recita deci versetele din Koran, potrivit împrejurării şi va face toată slujba funebră, pentru ca defunctul să găsească deschise – dacă merită – porţile împărăţiei lui Allah.

Negrii nu primiră cu prea multă voie bună aceasta atribuire de facultăţi, care era potrivnică credinţei lor religioase şi fusei nevoit să le enumăr toate prerogativele conferite căpitanului de vapor – autoritate unică pe bord, în timpul parcursului, care poate chiar să dea validitate civilă unei căsătorii în anumite împrejurări – ca să risipesc ultimele scrupule ale credinţei lor.

Şi într-adevăr, călăuza îşi îndeplini misiunea spre satisfacţia chiar a celor mai pretenţioşi. Oficie un ritual complicat, constând din versete, îngenuncheri, lovituri în pământ şi pe frunte, mătănii şi rugăciuni, recitate cu voce tare, cu privirea aţintită spre răsărit; şi când crezu destul de bine pregătită intrarea nefericitului credincios în împărăţia celor aleşi, porunci ca rămăşiţele lui să fie aşezate în fundul gropii, care fu acoperită cu evlavie de tovarăşii îndureraţi.

După împlinirea acelei triste îndatoriri, negrii se precipitară asupra elefantului. Mulţi se urcară pe corpul animalului şi unii spuseră să-i taie labele ca să le frigă şi să le mănânce, afirmând că sunt o mâncare delicioasă.

Pentru noi însă, carnea acelui pahiderm n-avea nicio valoare. Ceea ce ne interesa erau dinţii lui, mari şi frumoşi; aşa că autorizai pe negri să-l taie, împărţind carnea cât mai echitabil posibil, fără altă condiţie decât aceea de a îngriji ca dinţii să rămâie intacţi. În acelaşi timp, anunţai personalul escortei că vor fi gratificaţi după cum se cuvenea, fără a uita, bineînţeles, nici familia nenorocitului, pe care-l îngropasem.

Înarmându-ne cu uneltele necesare, procedarăm la greaua sarcină de a extrage colţii elefantului – chiar odontologii[5] nu ne-ar fi putut fi de folos.

[5] *Odontologie* = ramură a anatomiei, care se ocupă de dinţi. (n.r.)

Când fuserăm în posesia lor şi după ce se împărţi carnea, ne retraserăm în tabără, dornici să găsim în odihnă repararea forţelor istovite de luptă cu acei primejdioşi inamici.

Şi cum adevăratul scop al expediţiei fusese de a dovedi dacă doctorul Wertey avea sau nu dreptate – lucru destul de bine probat – expusei tuturor părerea mea de a ne întoarce la Matadi, spre îmi comunica verdictul de arbitru. Dar teribilul Borel se indignă până la furie, afirmând că înainte de a fi inginer, se simţea vânător de tot felul de fiare din Africa centrală; şi cum, într-adevăr, merita recunoştinţa noastră – căci el dăduse elefantului lovitura de graţie – ne hotărârăm să mai rămânem câteva zile în acele locuri.

*

— De ce au unii elefanţi colţii rupţi? întrebă Borti în timpul mesei.

Călăuza vru să răspundă, nu numai din dorinţa de a satisface curiozitatea inginerului, dar şi din aceea de a-şi arăta, faţă de consângenii săi şi faţă de europeni, marile sale cunoştinţe despre viaţa locuitorilor pădurii; dar îl întrerupsei, căci ştiam şi eu, asupra acestui subiect, multe amănunte foarte curioase.

— Epoca în care aceste animale sunt în aprinderi – începui eu – e vara; în acest anotimp, masculii caută femelele, care, cuprinse şi ele de călduri, se ascund prin pădure. Căci nu trebuie să se uite că elefantul e animalul cel mai cast din întreaga creaţiune şi că nu există femeie virtuoasă, care să întreacă în modestie pe o jună pahidermă. Când tânărul cavaler întâlneşte pe madona visurilor sale, o doreşte pentru el singur, cu o gelozie intransigentă şi mai agresivă decât a Maurului din Veneţia. Nu se citează niciun caz de infidelitate conjugală. Masculul şi femela îşi consacră unul altuia viaţa în modul cel mai absolut.

— Dar există divorţul? întrebă Marius surâzând.

— Nu, şi această trăinicie a căsniciei între elefanţi prilejuieşte conflicte grave şi provoacă adesea spăimântătoare tragedii. Spre deosebire de ceea ce se întâmplă în specia umană, numărul femelelor e foarte redus şi fiecare dintre ele, când ajunge la epoca nubilă, se vede solicitată de câte trei sau patru pretendenţi. E foarte greu ca aceştia să se mulţumească cu alegerea făcută de ea. Şi atunci, bineînţeles, se iscă lupta, a cărei pradă e întotdeauna mâna delicată a fericitei domnişoare. Şi să nu credeţi că se mulţumesc cu un simulacru de duel, cum se obişnuieşte adesea între oameni; departe de a se menaja, ei se lovesc cu putere, cu sângele înfierbântat de o cumplită duşmănie. Femela asistă la luptă, pentru a recompensa pe loc pe învingător. E firesc ca armele de care, se slujesc să fie colţii şi ca unii din ei să se rupă. Rănitul, după aceea, se făleşte între cei de rasa lui cu urmele acestei mutilări,

ca de o cicatrice glorioasă, întocmai cum fac eroii printre oameni. Să nu gândiţi apoi, că aceste lupte sunt scurte, dimpotrivă, câteodată ţin ceasuri întregi, ba chiar şi zile. Femela, care e de faţă, le pune capăt, fugind cu tânărul care i-a plăcut mai mult şi nu arareori preferă pe învins, dovedind astfel, ca şi în lumea oamenilor civilizaţi, că nu există nimic mai nestatornic, decât inima unei femei cochete.

— O! femeile! exclamă Borel. Aşadar, toţi acei care au un dinte rupt şi-au disputat cu lovituri de colţ amorul dragei lor, nu-i aşa?

— Nici mai mult, nici mai puţin.

— Încă un amănunt – interveni călăuza – şi anume: că cei cu dinţii rupţi sunt adeseori mai feroci, fiindcă-şi aduc aminte de cele suferite şi, dându-şi seama de inferioritatea lor, atacă ei dintâi, spre a avea un avantaj.

— Într-adevăr, zisei eu. De aceea ne-a atacat, fără şovăire, primul pahiderm, acela pe care l-am văzut fugind împreună cu soaţa lui. Celălalt, în schimb, a făcut minuni de curaj, fiindcă era de faţă soţia colegului său...

— Şi sunt credincioase soţiile elefanţilor? întrebă Van Thyft.

— Cine poate pune mâna în foc pentru o femeie? Ai pune-o dumneata chiar pentru cea mai pudică?

— Hm... de!... mormăi belgianul.

— Dar sigur e că masculii rezolvă între ei chestiunile amoroase şi că niciodată femela nu e pedepsită pentru delictul de adulter. Când se iscă vreun conflict, ei se luptă şi chiar se omoară, iar dânsa, imediat, fără a-şi supune preferinţele niciunei norme şi fără alte considerente, decât acele ale inimii sale, urmează pe acela care-i place mai mult.

— Asta-ţi dă poftă să fii femelă de elefant, zise Borel.

După masă zisei inginerilor:

— Vreţi să vă povestesc o istorie interesantă despre elefanţi?

— Dar nu vreo invenţie, hai?... spuse Borel cu un aer bănuitor.

— Am auzit-o povestită, la Matadi, de un funcţionar al guvernului belgian – vânător neobosit, care străbătuse aproape toată Africa centrală – într-o noapte în care furtuna ne silise să stăm închişi în factoreria lui Laffite.

— Ne asiguri, domnule Tican, că e o istorie adevărată? mă întrebă Van Thyft, sceptic ca de obicei.

— Compatriotul dumitale pretindea aşa, îi răspunsei eu şi adăugai: Va fi cel puţin tot atât de adevărată ca cele ce v-am spus despre amorurile şi intimităţile elefanţilor şi pe care le-aţi ascultat cu vădit interes.

— ...şi credulitate, interveni Doumer.

— În sfârşit, spune-ne povestea! ziseră toţi.

— Îl chema Bayer şi în momentul de faţă cred că-şi petrece în Belgia lunile de vacanţă. El organizase adevărate expediţii militare pentru a vâna pahidermi. Când se întâlneau în localitatea unde-şi avea el reşedinţa zece sau doisprezece europeni, le propunea o vânătoare, în termenii cei mai ispititori. Fiecare alb era însoţit de treizeci sau patruzeci de negri, înarmaţi cu lănci, scuturi, cuţite, laţuri, frânghii etc., căci el nu-şi propunea niciodată să omoare elefanţi, ci să-i captureze vii. Nu ne spuse în ce fel proceda ca să-i prindă. Poate că săpa gropi, ca acelea care înconjoară acum tabăra noastră sau, poate, recurgea la alte stratageme, pe care nu ni le-a spus. Sigur e însă – după cum ne spuse – că în numeroase ocazii prinsese exemplare frumoase, pe care fu nevoit să le puie imediat în libertate, fiindcă erau imposibil de domesticit şi nici nu puteau fi transplantate în alte regiuni, deosebite de cele în care fuseseră capturate.

Într-o zi izbuti să prindă un elefant tânăr. Şi de data asta, însă, ca întotdeauna, intenţiile sale de îmblânzitor dădură greş. Atunci hotărî să-l lege puternic cu frânghii groase de câteva din trunchiurile seculare, care serviseră de parapet vânătorilor. Aci Bayer încercă să înceapă opera de domesticire. Şi se entuziasmă atât, încât atribui mamiferului o docilitate, pe pare n-o întâlnise niciodată la cei de speţa lui. Îl ţinuse nemâncat vreo trei zile, după care, arătându-i mâncarea, îl închiseseră într-un ocol special împrejmuit de pari, care la rândul lor erau legaţi cu frânghii de nişte arbori gigantici. Şi, temându-se ca nu cumva să scape şi aşa, belgianul îi încinsese copita cu un inel de fier, de care era prins un lanţ gros; pe acesta-l legă apoi de un trunchi enorm, situat în mijlocul incintei. Animalul nu se supunea sclaviei, dar convins că, fără îndoială, răzvrătirea sa era nefolositoare, se resemna filosoficeşte, ceea ce făcu pe vânător să creadă c-a sosit momentul potrivit spre a începe să-l cultive inteligenţa.

Pentru a-l obişnui cu prezenţa oamenilor, Bayer şi oamenii săi îl înconjurară, fără ca el să dea semne de cea mai mică iritaţie sau furie. Nici nu se mişca; nu-i lua în serios. Şi nu se arăta deloc nerăbdător, când mâinile temnicerilor săi îndrăzniră să-l mângâie. Fură momente chiar când începu să se joace, adică să-şi legene trompa, făcând cu ea mişcări care oamenilor acelora li se păreau foarte amuzante.

Erau cu toţii cuprinşi de cel mai mare entuziasm şi se felicitau de a fi obţinut atât de uşor un rezultat atât de minunat.

Bayer era sigur că se va putea înapoia la Matadi pe spinarea unui elefant. Astfel avea să distrugă legenda după care elefanţii africani sunt imposibil de domesticit şi nu se supun niciodată omului, ca elefanţii asiatici.

Belgianul, optimist, nu voia să se despartă niciun moment de viitorul său sclav şi, spre a-i inspira mai multă încredere şi a-l deprinde cu prezenţa sa,

puse să i se servească masa chiar în incintă. Se gândi chiar să-şi aşeze şi cortul în acel loc; totuşi n-o făcu.

Faptele sprijineau entuziasmul lui Bayer. Niciun incident nu tulbura excelentele raporturi ce existau între dânsul şi pahidermul său; Bayer începuse să-i privească pe tovarăşii săi cu un aer de superioritate, care ajungea câteodată să fie supărător.

Trei zile ţinu acea situaţie măgulitoare. Toţi se bucurau, deja, molipsindu-se de încrederea lui Bayer, când acesta, spunând că-şi isprăvise tutunul, ceru tovarăşilor săi să-i dea din al lor. Tabachera pe care i-o întinseră era de argint, foarte strălucitor. Animalul, la vederea ei, se arătă grozav de impresionat. Cu o atitudine foarte puţin liniştitoare, se apropie cât îi fu cu putinţă de cel care ţinea tabachera şi care, văzând trompa pahidermului atât de aproape de mâna sa, azvârli lui Bayer obiectul ce cauzase ciudata excitaţie.

— Nu cumva elefantul era fumător? întrebă Borel.

— Nimeni nu încercă atunci să lămurească acest lucru. Dar nu fură puţin surprinşi, văzând că înainte ca belgianul să fi ridicat tabachera, elefantul se grăbi să puie laba pe ea şi că toate sforţările şi stratagemele nu izbutiră să-l facă să se mişte. Recurseră la toate mijloacele pentru a scoate tabachera, nu pentru valoarea sa intrinsecă şi nici chiar pentru pofta pe care o simţeau toţi să-şi umple pipele, ci pentru a studia cazul extrem de ciudat, ce li se prezenta. Elefantul se încăpăţâna să ţie piciorul lipit de pământ, cu toate că nu sta locului; căci înfuriat de repetatele încercări ale vânătorilor de a-i lua ceea ce-i atrăsese atât de mult atenţia, se întorcea cu repeziciune, în mişcări circulare, dar cu piciorul fixat în acel loc. Această tenacitate intriga din ce în ce mai mult pe oamenii aceia, care se hotărâră să puie mâna pe tabacheră cu orice preţ. Spre a-l sili să se depărteze, îi puseră mâncarea cât de departe le permitea suprafaţa incintei. Îl înţepară în coaste cu cuţitele lor. Elefantul se înfuria şi mugea ameninţător, agitând trompa; îndură cu bravură chinurile foamei, hotărât să nu-şi lase prada.

— E într-adevăr ciudat, zise Van Thyft.

— Şi cum s-a terminat? întrebă Doumer.

— În felul cel mai supărător pentru Bayer. Trecură patru zile, fără ca animalul să mişte piciorul. Tovarăşii belgianului, care-şi isprăviseră şi ei provizia de tutun şi simţeau cu toată intensitatea setea fumătorului, acea dorinţă de a introduce în plămân fumul saturat de nicotină, preferat celor mai gustoase mâncăruri, propuseră să ucidă animalul. Dar Bayer se opuse cu energie. Camarazii săi nu-şi dădeau seama de zădărnicia sacrificiului, căci cadavrul ar fi căzut peste tabacheră, care şi aşa era desigur turtită, iar tutunul amestecat cu grăunţe de ovăz, aşa că tot n-ar fi izbutit să-şi

potolească setea de fumat. Pahidermul fu deci pus în libertate şi cu faţa spre pădure. Dar nici atunci nu consimţi să-şi părăsească prada, iar când oamenii se depărtară, văzură pe animal răscolind pământul şi puţin după aceea, ridicând orgolios trompa la extremitatea căreia strălucea, ca trofeu al triumfului său, obiectul lucitor, aproape intact.

— Uimitor! exclamă Borel – dar, dragă prietene, trebuia să ne fi povestit acest episod înainte de lupta noastră cu elefanţii.

— Pentru ce?

— Pentru că am fi putut să adunăm toate obiectele lucitoare la un loc şi să le azvârlim pahidermilor, care astfel ar fi rămas nemişcaţi, şi cine ştie dacă nefericitul negru n-ar mânca acum porţia lui de muşchi de elefant – care nu trebuie să fie de dispreţuit, de vreme ce călăuza şi negrii din escortă îl mănâncă cu atâta poftă.

— Ascultă, domnule Tican – mă interpelă prietenul belgo-olandez, arătând un viu interes – sunt deosebiri aşa de mari între elefantul african şi cel asiatic?

— Da, sunt, într-adevăr. Şi nu numai în ce priveşte temperamentul, care la cel african e mai violent, mai agresiv, mai intratabil, dar chiar şi în ceea ce priveşte unele conformaţii fizice. Astfel, elefantul african e mai mare, atingând înălţimea de 3 metri şi jumătate, are fruntea mai teşită decât a elefantului indian şi urechile mult mai mari. Colţii sunt de asemeni mai mari decât la elefantul indian, atât la masculi cât şi la femelă (la femela indiană, colţii abia răsar dintre buze).

În general, colţii elefantului african au, la masculi, lungimea de 2-2½ metri, cântărind între 70-75 kilograme unul, iar la masculii bătrâni, în mod excepţional, lungimea merge până la 4 metri, iar greutatea până la 117 kilograme. Datorită acestui fapt, elefantul african este căutat mai cu seamă pentru fildeşul colţilor săi.

Ca temperament, deosebirile sunt şi mai mari, cel african este mult mai violent şi de o ferocitate cumplită. Foarte rareori poate fi domesticit. De aceea, ei sunt vânaţi mai mult pentru valoarea colţilor.

În schimb, elefantul asiatic – şi prin excelentă cei indian – este mai docil şi mai puţin agresiv decât elefantul african. El poate fi capturat şi domesticit mult mai uşor. În regiunile muntoase ale Indiei, Pachistanului, Indochinei şi Siamului sunt crescătorii de elefanţi, cu personal anume format pentru vânătoarea şi domesticirea elefanţilor sălbatici. Oamenii aceştia moştenesc din tată în fiu acest meşteşug şi sunt mândri de îndeletnicirea lor.

Arta dresajului merge până acolo, încât izbutesc să facă din elefanţii domestici cei mai buni vânători de elefanţi sălbatici. Ei pleacă la vânătoare cu un grup de elefanţi anume dresaţi, însoţiţi de hăitaşii respectivi şi de

grupul vânătorilor. Sosiţi în punctele cunoscute ca fiind populate de elefanţi sălbatici, ei încep desfăşurarea operaţiunilor. Hăitaşii, cu ajutorul elefanţilor dresaţi, atrag şi adună elefanţii sălbatici risipiţi prin pădurile munţilor, mânându-i la şes, încadraţi de elefanţii dresaţi. Aci sunt închişi în lagăre speciale, solid îngrădite, priponiţi de stâlpi de fier, cu picioarele din faţă legate cu lanţuri grele de cele dinapoi.

În aceste lagăre încep primele încercări de domesticire: deprinderea cu oamenii, scurte plimbări prin manejul lagărului, pe rând, cu fiecare nou captiv, flancat de câte doi elefanţi educatori.

De aci sunt trecuţi în alte lagăre, unde li se desăvârşeşte educaţia şi începe specializarea în anumite munci, potrivit aptitudinilor şi serviciilor unde vor fi întrebuinţaţi.

Paza şi disciplina în lagăr cad tot în sarcina elefanţilor dresaţi – bineînţeles, alegerea făcându-se printre cei mai puternici şi mai experimentaţi. Aceştia aplică şi pedeapsa celor dovediţi scandalagii sau recalcitranţi. Când se iscă o tulburare, elefantul însărcinat cu ordinea, caută să identifice mai întâi pe vinovat; odată descoperit acesta, îi aplică zdravene împunsături de colţi. Pentru a mări rezistenţa colţilor de elefanţi şi a da mai multă eficacitate loviturilor în caz de nevoie, crescătorii obişnuiesc să le îmbrace capetele într-o cuirasă de bronz.

Crescătorii furnizează guvernului indian majoritatea pensionarilor lor, spre a fi întrebuinţaţi în serviciile de transport şi diverse exploatări.

Nu demult un prieten englez, care a trăit mulţi ani prin părţile sud-asiatice, îmi povestea că în Siam a lucrat la o exploatare de păduri, unde aproape toată munca se făcea numai de către elefanţi. Pe lângă transportul trunchiurilor şi buştenilor, aceştia erau întrebuinţaţi şi la scoaterea din pământ a copacilor, cu ajutorul trompelor – în pădurile mai tinere, firește.

Interesant de reţinut este mai ales spiritul de ordine şi disciplină cu care se efectua munca elefanţilor în această exploatare. La semnalul pentru începerea lucrului, elefanţii se încolonau şi porneau singuri la locurile lor de muncă; iar când se da semnalul de masă, toţi părăseau automat lucrul şi, încolonaţi, veneau în aceeaşi rânduială, fiecare la locul său, ca să-şi ia porţia de nutreţ cuvenită.

— Dacă aţi citit *Cărţile Junglei* de Kipling – interveni Doumer – vă amintiţi, desigur, de capitolul închinat dansului elefanţilor. Este o povestire fascinantă despre dansul elefanţilor indieni din munţii păduroşi Gora.

La anumite intervale de timp, ei sunt cuprinşi de o agitaţie frenetică, nestăpânită, de care se simt contaminaţi chiar şi elefanţii captivi domesticiţi. Un muget profund, halucinant şi irezistibil ca o chemare de sirenă este dus de unda vânturilor până la depărtări de sute de leghe, stârnind impulsuri

irezistibile de joc şi de hoinăreală chiar şi în rândurile elefanţilor din lagăre. Aceştia devin din ce în ce mai agitaţi, se leagănă ritmic pe picioare, stăpâniţi de pornirea de a evada şi a răspunde chemării, al cărei ecou numai ei îl aud.

Preveniţi de această agitaţie, a cărei cauză n-o cunosc decât unii din indigenii ce-şi au sălaşurile în munţi, paznicii lagărelor iau măsuri de siguranţă, întărind pripoanele şi dublând lanţurile. Odată cu căderea nopţii, ecourile chemării devin mai tulburătoare. Cei mai puternici, izbutind să rupă lanţurile de fier sau să smulgă ţăruşii din pământ, o pornesc pe cărările pădurii, spre cel mai înalt vârf al munţilor Gora, unde, într-o poiană imensă, se întâlnesc cu sutele de elefanţi sălbatici, fraţii lor. Aci, cap la cap, încep dansul colectiv, ridicând picioarele unul după altul şi lovind cu ele pământul ca nişte baroase de potcovărie. Când şi când se plimbă doi câte doi în largul luminişului, jocul lor îmbrăcând aspectul unui gigantic cadril pahidermic.

Şi frământarea ritmică se desfăşoară ore întregi, până când, dincolo de culmea munţilor, apar primele semne ale revărsatului de ziuă.

Când se aprinde în depărtări prima rază de soare, danţul nocturn se opreşte ca la o comandă şi dănţuitorii, extenuaţi, părăsesc locul de întâlnire şi de joc, îndreptându-se spre sălaşurile lor.

Ce ziceţi de această originală demonstraţie coregrafică şi cum îi explicaţi tâlcul?...

— Eu cred – îşi dădu cu părerea marsiliezul – că aşa zisul dans al elefanţilor descris de Kipling nu este decât manifestarea instinctului erotic, care anunţă apropierea epocii de reproducţie.

— Cu alte cuvinte – interveni belgo-olandezul – vrei să spui că dansul colectiv al elefanţilor pe culmea munţilor Gora este preambulul celebrării actului himenal... Dar după câte îmi amintesc, Kipling nu pomeneşte nimic despre acest lucru, deşi, după tine, el constituie un element esenţial, ca substrat al faptului în sine şi ca tâlc al povestirii.

— Cred că vă înşelaţi, spusei eu. Uitaţi maniera de lucru a lui Kipling. Şi în această povestire, ca în mai toate celelalte cuprinse în *Cărţile Junglei*, el nu face decât să folosească o veche legendă indiană, imprimându-i suflul realităţii şi transpunând-o în actualitate. Nu este mai puţin adevărat că talentul autorului de a îmbina fantasticul cu realitatea izbuteşte să imprime povestirii aspectele verosimilităţii.

În cele din urmă au căzut cu toţii de acord asupra tălmăcirii faptului în sensul arătat de mine.

Iarăşi elefanţii

Cei patru ingineri nu se gândeau deloc la serioasa primejdie prin care trecuseră. Erau îmbătaţi de mulţumirea care cuprinde pe toţi vânătorii, când văd întinsă la picioarele lor prada în a cărei capturare şi-au pus toată ambiţia... Înfrângerea elefanţilor îi entuziasmase atât, încât nici nu se mai gândeau la oribila moarte a nefericitului negru. După masă începură să facă planuri îndrăzneţe, combinând alte expediţii împotriva unor monştri din aceeaşi speţă şi până şi Van Thyft, membru în consiliul de administraţie al unei societăţi pentru protecţia animalelor, desfăşura instincte de vânător neînfricat. Acea paradă de vorbe nu-i împiedica însă pe câteşipatru să recunoască cu toţii că sistemul gropilor întrebuinţat de indigeni era mult mai prudent şi preferabil oricărui altuia, spre a te apăra de atacurile elefanţilor, a căror exterminare o hotărâseră – nici mai mult, nici mai puţin. Astfel se făcu că însărcinară pe călăuză cu săparea acelor gropi, modificându-le în sensul că porunciră să se suprime parii ascuţiţi din fundul lor şi să le sape mult mai adânci, pentru ca odată căzut într-una din ele, animalul să rămâie definitiv prins.

Nu mă putui opri de a zâmbi, gândindu-mă că probabil povestea lui Bayer, pe care le-o spusesem, le sugerase dorinţa de a încerca domesticirea elefanţilor africani – de a căror ferocitate aveau atâtea dovezi – pentru a se putea făli că au izbutit ceea ce nu putuse face un vânător cu renume universal.

Îmi exprimai părerea contrarie unei astfel de intenţii, asigurându-i că ar fi fost timpul să ne înapoiem la Orkmor şi de acolo la Matadi, unde mi-aş fi continuat vacanţa întreruptă, căci mă simţeam obosit după atâtea luni de viaţă rătăcitoare. Dar fui nevoit să renunţ, căci cei patru ingineri se declarară ferm hotărâţi să continue întreprinderea şi nu puteam să-i părăsesc.

Când poruncirăm călăuzei să modifice construcţia capcanelor, acesta se scandalizâ, asigurându-ne că era imposibil să se suprime parii din fundul lor, deoarece strămoşii săi nu făcuseră niciodată aşa ceva...

Mă convinsei în acelaşi timp că nu există oameni mai încăpăţânaţi decât inginerii, când e vorba de modificarea unei lucrări şi cum vedeam că se va isca un conflict intercontinental, mă hotărâi să conving călăuza să se conformeze indicaţiilor tovarăşilor mei, declarându-l degajat de răspunderea oricărei nenorociri ce ar putea rezulta de pe urma inovaţiei. Dar toate încercările mele au rămas zadarnice.

Îmi fu apoi tot atât de greu să conving pe negri să se apropie din nou de malurile lacului. Înspăimântaţi de cele întâmplate tovarăşului lor, se împotriveau cu încăpăţânare.

Atunci m-am adresat tovarăşilor mei de vânătoare, invitându-i să se înarmeze cu târnăcoape şi lopeţi şi astfel echipaţi o pornirăm spre lac. Nu făcurăm nici cinci paşi şi văzurăm pe negri venind într-un suflet după noi şi luându-ne din mâini, stingheriţi, uneltele, ca şi când niciunul nu şi-ar fi amintit de cele întâmplate tovarăşului lor.

Şi astfel ne duserăm cu toţii în apropierea lacului. Negrii pentru a săpa, pe când noi cu armele la braţ le insuflam curaj, făcându-i să se creadă apăraţi împotriva unui eventual atac al pahidermelor.

După câteva ore de muncă, trecute fără niciun incident, erau gata săpate patru gropi enorme, de o adâncime de peste trei metri şi cu modificarea introdusă de către ingineri, adică fără a se înfige în fundul lor niciun par ascuţit. După ce gropile fură acoperite în modul deja arătat, ochiul cel mai expert chiar n-ar fi putut descoperi trapa, care era destul de rezistentă pentru a susţine doi sau trei oameni, dar care trebuia să se scufunde sub greutatea unui elefant.

Sosise momentul să alegem un loc bun pentru a sta la pândă. Trebuia să ne permită să stăm absolut ascunşi şi în acelaşi timp să fie destul de aproape de locul unde se aflau gropile, pentru a putea alerga într-acolo în momentul în care animalul ar fi căzut într-una din ele. Dar nu era aşa de uşor. Lacul se formase în centrul unei vaste câmpii nisipoase şi grupul de arbori cel mai apropiat se găsea la o distanţă de vreo cinci sute de metri.

Era totuşi imposibil să rămânem în câmp deschis, căci ne expuneam unui atac al elefanţilor, sau dimpotrivă, se putea întâmpla ca văzându-ne, să fugă speriaţi şi astfel să cadă baltă toate veleităţile noastre vânătoreşti. Pe de altă parte, soarele ardea deasupra noastră cu o furie cu adevărat africană şi era neapărată nevoie să ne adăpostim într-un loc umbrit, ferindu-ne de razele sale arzătoare

— Dacă am construi o colibă, întrebă Doumer.

— Faimos sistem pentru a fi azvârlit în aer cu ea cu tot, zise Borel.

Şi avea dreptate. Elefanţii sunt animale de o mare inteligenţă şi pătrundere şi desigur imediat şi-ar fi dat seama de schimbarea ivită în peisaj. Şi apoi, între apariţia lor şi atac, ar fi trecut un timp foarte scurt şi ne-am fi văzut înconjuraţi de ferocele animale, care ar fi izbutit să facă acum ceea ce încercaseră de dimineaţă. Ideea lui Doumer fu deci respinsă în unanimitate.

Călăuza ne dădu soluţia:

— Singurul lucru pe care-l putem face – zise el – e să ne urcăm în arborii cu trunchiurile mai groase şi să aşteptăm acolo sosirea elefanţilor.

— Dar dacă înconjoară arborele, cum ne mai dăm jos dintr-însul? întrebă Borel.

— N-ar fi rău, zisei eu. Dacă s-ar întâmpla aşa ceva, am putea trage în ei fără teamă şi n-ar fi de mirare să izbutim să repetăm isprava de azi dimineaţă a prietenului Borel.

Acesta se umflă în pene, privindu-ne îngâmfat.

Propunerea mea fu primită. Ne îndreptarăm în grabă spre grupul de arbori cel mai apropiat şi aleserăm vreo zece-doisprezece, cu trunchiuri gigantice. Aceştia se găseau la marginea câmpiei, astfel că orizontul nostru era absolut liber şi aveam putinţa să descoperim la mare distanţă dacă elefanţii se prezentau, observându-le toate mişcările şi, prin deducţie, toate intenţiile şi să ne repezim la acela care ar fi căzut în groapă.

O greutate se prezenta însă, când voirăm să ne suim în arborii aleşi pentru a sta la pândă. Mai întâi nu hotărâsem dacă noi, cei cinci cu arme de foc, ne vom urca în acelaşi arbore, sau ne vom împărţi pentru a lărgi sectorul tragerii noastre. Călăuza fu de părere să formăm grupuri, împărţindu-ne astfel: Van Thyft şi Cronville cu mine ne vom urca în acelaşi arbore, iar Borel şi Doumer în celălalt.

— Şi de ce adică noi să fim numai doi? întrebă marsiliezul.

— Pentru că sunteţi cei mai graşi, zise Van Thyft. Şi apoi fiindcă nu ştim cum s-ar putea împărţi cinci fiinţe – unităţi vii – în două părţi egale?

Doi negri izbutiră să se caţere pe arbori, pe când ceilalţi fabricau pentru noi scări de frânghii şi mulţumită acestora, urcarea fu destul de uşoară.

Totuşi, ascunzătoarea nu era tocmai comodă. Pentru a ne păstra echilibrul, trebuia să ne încordăm atenţia şi să facem adevărate minuni de agilitate.

— Cine ar vrea să fie maimuţă? exclamă Borel.

— De ce nu gorilă? întrebă Van Thyft.

— Ba chiar şi urangutan, zise Doumer.

Cum în fiecare arbore se urcaseră şi negrii – călăuza era cu noi – aceştia se apucară să împletească din ramuri un fel de platformă, care ne permise să ne mişcăm destul de în voie.

Şi după ce fură tăiate crăcile, care ne împiedicau să vedem câmpia, ne simţirăm destul de bine în acele observatoare, în care aveam loc chiar şi pentru dormit.

Nu lipsiră nici glumele schimbate de la un arbore la altul şi astfel trecură câteva ceasuri, până la asfinţitul soarelui, fără să fi zărit nici umbră de elefanţi; dar cum ne simţeam obosiţi de atâta pândă, renunţarăm la orice observaţie în timpul nopţii, ceea ce de altminteri ar fi fost fără folos, luna fiind la primul pătrar.

— Mâine, la aceeaşi oră ca azi, vor veni să bea apă, zise călăuza.
— Iar noi vom căuta să ocupăm aceste posturi mai devreme.
— Bineînţeles.
Ne duserăm deci să ne odihnim.

*

Călăuza ne deşteptă înainte de a se lumina şi abia ne urcaserăm în arbori, când ajunse la urechile noastre zgomotul zbieretelor şi al şuierăturilor, cu care se anunţă totdeauna aceste animale.
— Nimeni să nu se mişte, zise călăuza.
— Să-i lăsăm să ajungă la lac, adăugai eu.
— Mi se pare că vin înspre noi, ne vesti Borel.
Tăcurăm cu toţii, în timp ce zgomotul devenea din ce în ce mai puternic; uneori era atât de asurzitor, încât ne văzurăm nevoiţi să ne astupăm urechile cu palmele.
Deodată năvăliră în câmpie şase elefanţi adulţi şi doi mici, care se îndreptară cu hotărâre spre arborii în care ne ascundeam noi şi ai căror ramuri aproape le atinseră spinarea, când trecură pe sub el.
Trebui să facem apel la toată energia noastră de vânători, spre a rămâne inactivi. Şi acum mi-amintesc sforţările ce făcui, ca să nu trag. O clipă, văzând acele enorme animale la câţiva paşi sub picioarele mele, strânsei cu furie carabina, care părea că simte nerăbdarea mea ca şi când ar fi fost însufleţită. Inactivitatea la care mă vedeam osândit mă făcu să reflectez.
— Ce păcat de timpul pierdut cu săparea acelor gropi, îmi zisei eu. Am fi putut vâna foarte uşor şi de aci şi chiar fără cea mai mică primejdie; pe când acum, pentru a nu aţâţa pe negri, trebuie să aşteptăm cu braţele încrucişate ca aceste animale să cadă din întâmplare în vreo groapă. Dacă congolezii ar vedea că dispreţuim sistemul strămoşilor lor, ar fi în stare să ne asasineze. Nu e nobil deloc procedeul acesta. Firea mea de vânător se revoltă şi e dornică să înfrunte pericolul în toată goliciunea lui.
Ajunşi în câmpie, elefanţii alergară spre apă. Fu o clipă de aşteptare, care desigur trezi şi în ceilalţi un gând asemenea celui ce-mi trecea prin minte. Toţi se întrebau ca şi mine: va cădea vreun pahiderm în gropi?.
Deodată vocea călăuzei ne făcu să ne îndoim atenţia.
— Femela cu cei doi pui, strigă el, se apropie de una din tranşee. Uitaţi-vă! Uitaţi-vă!
Într-adevăr, cei trei se îndreptau cu un pas sigur spre terenul muiat. Vânătoarea intră într-o fază plină de interes; supărătoare pentru noi era însă distanţa la care ne aflam de locul unde avea să se desfăşoare emoţionantul episod. Căci pentru toţi era vădit că femela şi cei doi pui aveau

să dispară dintr-un moment într-altul – învăluiţi în grămezi de ramuri şi de pământ – în fundul uneia din gropile înşelătoare.

O decepţie. Eroismul şi inteligenţa elefanţilor

După cum am mai spus, gura gropilor fusese atât de bine acoperită cu ramuri şi pământ, încât, chiar de la o mică distanţă, ar fi fost imposibil să se precizeze adevărata lor poziţie. Totuşi, aceea care probabil avea să înghită în curând pe cele trei animale era uşor de descoperit pentru noi, căci fusese făcută în faţa unui arbust, ce se vedea foarte lămurit. Acest amănunt ne dădu siguranţa că, dacă groapa fusese bine construită, dintr-un moment într-altul îi vom vedea pe elefanţi scufundându-se în ea.

Fu o clipă de veşnicie aceea ce se scurse din momentul în care călăuza ne atrase atenţia şi până ce se produse căderea. Căzu mai întâi mama, iar cei doi pui după dânsa.

Totuşi, ne surprinse un fapt ciudat şi imposibil de lămurit. Adâncimea gropii trecea de trei metri şi totuşi de la observatorul nostru vedeam nu numai pe femelă, dar şi puii săi, care se mişcau cu multă uşurinţă într-un loc atât de strâmt, pe când ea trăgea în jos cu trompa toate ramurile care acoperiseră capcana.

— Ce înseamnă asta? întrebai eu pe călăuză.

— Nu ştiu, nu înţeleg.

Toţi admiserăm posibilitatea ca, dată fiind poziţia ridicată a observatorului nostru, să fi putut vedea spinarea animalului celui mai înalt, dar nu şi pe a celorlalţi, a căror înălţime nu trecea de un metru şi jumătate; cu toate astea, noi îi vedeam pe câteşitrei pe acelaşi plan.

Abia se produse scufundarea şi se auziră zbierete şi şuierături mai intense decât cele dintâi; elefanţii se îndreptară spre apă, pe malul căruia se opriră o clipă. Apoi alergară spre tovarăşii lor captivi. Avurăm norocul ca niciunul să nu treacă peste vreuna din gropi.

Nu cred ca vreunuia din noi să-i fi venit în momentul acela imprudenta idee de a coborî din arbori. Tot ce puteam face era să aşteptăm ca pahidermii, convinşi că nu-şi puteau salva tovarăşii, să-i lase în voia soartei.

Totuşi nu dădeau semne c-ar avea de gând să se depărteze, dimpotrivă; după câteva minute, în timpul cărora toţi se învârteau în jurul gropii, mi se păru că aveau intenţia să facă ceva pentru a veni în ajutorul captivilor.

Distanţa era prea mare, ca să înţelegem în toate amănuntele încercările lor de salvare. Ne convinserăm totuşi că cheltuiau o remarcabilă bunăvoinţă şi inteligenţă. Poate că-şi ascuţeau mintea, fiindcă era vorba de o femelă. Probabil că dacă un mascul s-ar fi găsit într-o asemenea situaţie, tovarăşii săi l-ar fi lăsat în voia soartei, căci până şi între pahiderme se practică galanteria şi femelele sunt considerate ca sex slab, deşi în cazul acela o

lovitură de trompă a plăpândei doamne ar fi fost de ajuns ca să dărâme un turn.

*

Unul din elefanţii mai corpolenţi, după ce examină cu minuţiozitate terenul, alese, după cât se pare, un loc mai solid şi mai potrivit pentru gândul ce nutrea. Întinse trompa şi înlănţuind-o pe aceea a femelei care şi-o încolăcise în formă de inel, trase cu o vădită sforţare, dându-se un pas înapoi de la margine. Dar trebui să renunţe. Prizoniera care, se vede, nu putea suferi durerea acelei tracţiuni a nasului, îşi desfăcu trompa şi se lăsă în jos, ca şi când s-ar fi coborât de pe vreun piedestal, care nu exista în groapă.

Tentativa se repetă de mai multe ori şi cu toate că animalul izbutise să scoată aproape tot capul din groapă, îl văzurăm dându-şi drumul, ca şi când enorma greutate a corpului său ar fi desfăcut malul de care se ţinea tovarăşul lui.

Ce-i drept, manejul acela ne amuza şi am fi vrut să fim mai aproape, ca să nu pierdem niciun amănunt al acelei lupte titanice. Era foarte interesantă sforţarea masculului de a scoate din urâta situaţie pe aceea care într-o zi fusese, poate, pricina ce-l împinsese la încăierare cu un frate.

Convins, fără îndoială, că era imposibil să salveze pe mamă, elefantul se gândi să ajute pe copii. Întreprinderea era mult mai uşoară. La prima încercare, scoase din groapă pe unul din pui. Salvarea celui de al doilea fu de asemenea un lucru foarte uşor.

— Ce păcat! exclamă Van Thyft.

— De ce?

— Fiindcă am pierdut cele mai bune exemplare, cu care am fi putut încerca să demonstrăm că Bayer era un neîndemânatic în arta domesticirii.

Probabil că istorisirea pe care o spusesem inginerilor trezise într-adevăr într-înşii, cum presupusesem, nobila dorinţă de a domestici pahiderme. Poate că Van Thyft, în calitatea sa de membru al unei societăţi pentru protecţia animalelor, considera ca o misiune umanitară reabilitarea reputaţiei elefantului african, atât de renumit pentru ferocitatea sa, demonstrând că pentru a-l captura, nu e totdeauna nevoie să-i iei viaţa.

Gândurile mele erau mult mai puţin altruiste. Regretam din suflet că mă urcasem în arbore, ca să fiu osândit la o completă inactivitate, căci se vedea bine că elefanţii nu se decideau să părăsească pe nenorociţii captivi şi a ne scoborî în momentul acela, pentru a încerca vreo acţiune contra lor, ar fi fost o adevărată nebunie; căci dacă odată scăpasem cu viaţa dintr-o situaţie gravă, norocul nu ajută întotdeauna pe îndrăzneţi. Prima dată ne favorizase surprinderea pe care le-o pricinuise prezenţa noastră; dar acum erau

preveniţi şi ştiau nu numai că ne aveau la îndemână, dar şi că nutream împotriva lor intenţii foarte puţin liniştitoare.

Exploratorul german Franz Wolf spunea că elefantul are o memorie surprinzătoare. Îşi aminteşte totdeauna locul în care a fost atacat sau unde a fost nevoit să lupte cu omul. Aşa se face că se reîntoarce adesea, prin acele locuri şi se aşteaptă cu îngrijorare să fie iarăşi atacat de duşmanul de altădată. Şi fiara se pregăteşte, îşi ia precauţiunile, îşi combină strategiile mai dinainte. Niciodată nu se lasă să fie surprins de două ori de vânător, în acelaşi loc; se teme întotdeauna că-l va ataca, dar când nu-l întâlneşte, se duce în căutarea lui.

Cu toate că eu nu atribuiam pahidermelor atâta agerime de minte, îmi dădeam totuşi seama că toţi cei ce înconjurau groapa în care căzuseră femela şi cei doi pui, priveau îngrijoraţi în toate părţile, căutând parcă un duşman apropiat, a cărui existenţă le fusese trădată chiar de acea capcană, construită fără îndoială de oameni. Ne căutau cu dorinţa vădită de a-şi lua o teribilă revanşă.

Atitudinea acestor animale era cu totul deosebită de aceea a celor din ziua anterioară. Aveau mişcări brusce şi nervoase; observam furia cu care ridicau trompele, insistenţa cu care cercetau câmpia din jur.

— Aşa de înfuriaţi cum sunt acum monştrii – zisei eu călăuzei – sunt în stare să se arunce asupra arborilor ăştia.

Dar negrul, oare de sigur nu-l citise pe Franz Wolf, nu împărtăşea temerile mele. Îmi răspunse că nu era posibil să ne atace, pentru că toată greutatea superbelor exemplare, pe care le avem în faţa noastră, laolaltă, n-ar fi fost de ajuns ca să doboare acele imense trunchiuri; apoi nu trebuie să uităm că arborele pe care ne aflam era atât de înalt, încât trompa elefantului n-ar fi ajuns nici până la ramurile inferioare. După dânsul, toată atenţia elefanţilor era concentrată în nobila intenţie de a salva pe femelă şi nu i se păreau deloc dispuşi să părăsească locul, deşi la urma urmelor, după ce-şi vor fi epuizat toate resursele şi după ce toate sforţările lor vor fi dat greş, cu siguranţă că aveau să renunţe.

Adevărul era că spectacolul prezenta pentru noi şi un alt interes: acela de a ne permite să sperăm că vom putea vâna unul din acele frumoase exemplare.

O clipă destul de lungă pahidermele rămaseră nehotărâte.

Eroul întreprinderii, acela care salvase pe cei doi pui, părea că se odihnise de osteneala pricinuită de repetatele încercări de a salva şi pe mamă şi se pregătea acum să reînceapă sforţările.

Se apropie din nou de marginea gropii şi, de două sau de trei ori, enormul cap al femelei ieşi afară; dar trompele încolăcite se desfăceau mereu şi animalul recădea la fund.

— N-o va scoate, afirmă călăuza.

— Nu, zisei eu. Trompa generosului animal nu poate susţine enorma greutate a unui animal matur.

— Vor sfârşi prin a renunţa, proroci călăuza, căci se apropie noaptea şi elefanţii n-o petrec niciodată pe câmp deschis.

— Caută totdeauna, pentru a-şi petrece noaptea, locuri cât mai ascunse, în desişurile pădurii, confirmai eu.

În momentul acela, salvatorul îşi apropiase capul în aşa fel, încât femela, din fundul gropii, putu să-i înconjoare gâtul cu trompa. Şi astfel o văzurăm ieşind afară cu aproape toată partea anterioară a corpului. Dar şi această încercare dădu greş; căci după această extraordinară sforţare, nici cel de afară nu putu ajuta pe captivă, cu o mişcare înapoi şi nici aceasta nu găsi în trompă forţa suficientă pentru a se menţine şi a ieşi deasupra.

Asistarăm atunci la un spectacol uimitor. Ceilalţi elefanţi îşi dădură seama de zădărnicia acelei supreme încercări şi doi din ei, încolăcindu-şi trompele de picioarele dinapoi ale colegului lor, îl traseră înspre ei. Succesul părea sigur. Forţele contopite ale celor trei ciclopi desigur aveau să înfrângă rezistenţa opusă de greutatea acelui corp enorm. Dar imediat văzurăm desfăcându-se grupul şi neobositul salvator fu târât în fundul gropii. Neizbânda ne asigura capturarea femelei.

Era să propun amicilor mei să ne coborâm din arbori, atât eram de sigur că sosise momentul să culegem fructele muncii noastre sau mai bine-zis a acelora care săpaseră gropile. Dar rămăsei încremenit în faţa noului aspect al impresionantului episod. Fu ceva uimitor, straniu, de necrezut. Auzirăm un zgomot puternic în clipa când se rostogoli pahidermul şi în acelaşi timp, văzurăm pe femelă ieşind fără niciun ajutor pe marginea gropii; ea se apropie de puii ei pe care-i mângâie, drăgăstoasă, cu trompa, şi, fără să se intereseze câtuşi de puţin de cele ce se petreceau în jurul său, porni înspre pădure, urmată de cei doi pui, şi primind, ca lucrul cel mai firesc din lume, ca soţul său să fie acum în locul ei.

— O! Recunoştinţa femeilor! exclamă Borel.

— Dracu s-o ia pe cea mai bună din ele! zise Van Thyft... sau cel puţin pe aceea care-şi lasă bărbatul sau amantul într-o asemenea situaţie, ca ea să se ducă să petreacă!...

Niciunul nu înţelegeam ce se întâmplase. Distanţa la care ne aflam de groapă nu ne permitea să ştim în mod precis pentru ce căderea masculului înlesnise imediata eliberare a femelei.

De la început chiar fusesem intrigaţi, văzând la aceeaşi înălţime spinarea celor trei animale, cu toate că mama era mult mai voluminoasă şi mai înaltă decât puii.

Elefanţii – după cât se părea – îşi dăduseră exact seama de cele petrecute şi crezându-se scutiţi de obligaţia de a da camaradului lor acelaşi ajutor ca presupusei soţii, sau viitoarei iubite, se depărtară în grabă, îndreptându-se spre lac.

— Să ne pregătim să coborâm, zise Van Thyft.

— Trebuie să-i aşteptăm să plece, obiectă cu prudenţă călăuza.

Pahidermii, fără a intra în apă, băură cu lăcomie, că şi cum, după sforţările făcute, ar fi simţit nevoia să-şi răcorească din plin sufletul. Şi ştiam că odată satisfăcută această necesitate fiziologică, se vor înapoia în pădure, moment pe care-l aşteptam cu nerăbdare, spre a ne repezi la captiv, pe care-l vedeam agitându-se în zadar ca să iasă. Dar era scris că vom trece din surpriză în surpriză. Când eram mai siguri că acele animale se vor îndepărta spre pădure, le văzurăm apropiindu-se din nou de groapă.

— Se duc să-şi ia adio de la nenorocitul prizonier, zise Van Thyft.

— Sau să se convingă că nu va mai ieşi de acolo, ca să nu poată cere femelei galante recompensa pentru osteneala ce şi-a dat ca s-o salveze... fu de părere Borel. Dar niciunul nu ghicise.

Cu o uimire de nedescris, văzurăm că toţi elefanţii, înşirându-şi trompele pe marginea gropii, vărsau în ea toată apa pe care o înghiţiseră.

Faptul acesta fu pentru noi o revelaţie.

— Trebuie să fie apă în fundul acelei găuri, zise Borel.

— Incontestabil, adăugă Doumer. Şi suntem de neiertat că nu ne-am dat mai dinainte seama de asta. Ştiam că ceea ce Tican numeşte cu atâta pompă „lac" nu e altceva decât o baltă puţin adâncă. Groapa e săpată la o foarte mică distanţă de mal şi fundul ei e mult mai jos decât acela al apei. Terenul aici e nisipos; din pricina acestei permeabilităţi s-a produs o abundentă infiltraţie şi aceasta explică fenomenul de a fi văzut la acelaşi nivel spinarea a trei animale de mărimi atât de diferite. Căzând în ceea ce am putea numi acum rezervor, enormul pahiderm a deplasat un mare volum de apă, ridicând nivelul suprafeţei ei până la marginea gropii. În asemenea condiţii, pentru femelă a fost o jucărie să iasă liniştită din baie...

— ...Şi să lase în urmă pe generosul său bărbat, întrerupse Van Thyft, a cărui lipsă de simpatie pentru sexul frumos începuse să ne fie, destul de cunoscută.

— Ingratitudinea nu e un defect numai omenesc. Instinctul animalelor iraţionale o întemeiază în mod extraordinar.

— Şi ce fac acum dobitoacele astea? întrebă Borel.

— Umplu groapa cu apă, pentru ca prizonierul să poată ieşi fără cea mai mică greutate.

Într-adevăr elefanţii, cu o neobişnuită activitate, făcură de mai multe ori drumul de la lac la groapă şi de la groapă la lac, absorbind cu trompele cât mai mult lichid posibil, pe care-l vărsau imediat în rezervor şi după o oră de muncă neîntreruptă, când nivelul apei se ridicase, desigur, până la marginea gropii, văzurăm pe enormul pahiderm ieşind liniştit din baie şi îndreptându-se spre pădure, urmat de tovarăşii săi.

Atunci, fără să părăsim refugiul nostru aerian, constatarăm, cu ajutorul ocheanelor, că groapa era într-adevăr plină de apă. Şi ne gândirăm că dacă acea cavitate n-ar fi fost inundată de infiltraţiile lacului, le-ar fi fost imposibil pahidermelor s-o umple, cu toată capacitatea stomacurilor lor.

Avea deci dreptate Wolf, susţinând că elefanţii sunt înzestraţi cu o mare inteligenţă, la care ar fi trebuit să mai adauge: şi cu o mare cultură... căci cunoşteau până şi principiul lui Arhimede.

Călăuza apăra cu energie eficacitatea sistemului strămoşilor săi, atribuind neizbânda numai modificării aduse de ingineri, care lipsiseră tranşeele de elementul lor cel mai eficace. Şi aveau dreptate, căci dacă în fundul acelei cavităţi s-ar fi înfipt nişte pari ascuţiţi, femela, căzând, ar fi rămas prinsă ca în nişte ţepi, înfigându-se din ce în ce mai mult din pricina greutăţii propriului său corp, iar noi am fi avut acum o nouă pereche de colţi admirabili, ceea ce în fond constituia principala noastră ţintă în vânătoarea de elefanţi.

*

În asemenea cazuri se ivesc totdeauna diferenţe de idei şi de opinii şi de data aceasta, cu destulă dreptate, căci pe de o parte uneam sforţările noastre zadarnice, iar pe de alta, înţelegeam cât de nefundate erau aşteptările noastre. Era neîndoios că elefanţii nu se vor mai deda la noi acrobaţii şi odată salvate toate victimele —se vor depărta cu toţii pe drumul pe care veniseră, fără să ne facă măcar cinstea de a ne privi.

Călăuza continua să susţină cu insistenţă că neizbânda vânătoarei se datora absolut numai modificării introdusă de către ingineri în construirea capcanelor şi ne făcea astfel răspunzători numai pe noi de insuccesul care ne indispunea atât.

Fu imposibil să-l convingem că apa, care se infiltrase în cavitate, era singură de vină şi, chiar dacă am fi înfipt zeci de lăncii în fundul fiecărei gropi, rezultatul ar fi putut să fie acelaşi. Lichidul, care o transforma într-o adevărată baie, ar fi menţinut pe animale deasupra, înlesnindu-le salvarea.

Bineînţeles că în discuţia care se încinse, inginerii şi călăuza îşi atribuiau unul altuia cea mai mare vină; astfel că imputările schimbate între ingineri şi călăuză luară, la un moment dat, o formă destul de serioasă. Spectacolul era într-adevăr caraghios. Discuţia se făcea prin strigăte de la un pom la altul, la distanţe de nu mai puţin de o sută de metri şi polemiştii ajunseră la ameninţări, gesticulând iritaţi şi invitându-se reciproc cu pumnii strânşi la un furios pugilat.

Intrau în discuţie două elemente inconciliabile: orgoliul profesional al inginerilor, care nu voiau să admită că o eroare a lor ar fi provocat neizbânda – şi fanatismul negrului, respectul său pentru tradiţiile rasei sale, care nu se împacă cu nimic, ce ar putea fi contrariu intangibilităţii procedeelor strămoşeşti.

La început luai în serios discuţia, căutând chiar să stabilesc dreptatea unora şi a altora, dar în curând, în faţa grotescului acelor interpelări, azvârlite de la un arbore la altul ca proiectilele unei artilerii grele, începui să râd cu poftă, găsind scena foarte caraghioasă.

Dar discuţia luă repede o întorsătură primejdioasă. Ca şi cum inginerii ar fi fost dispuşi să câştige procesul cu ajutorul pumnilor, Van Thyft, prudentul şi liniştitul belgian, strigă:

— Să ne coborâm.

— Eşti nebun, îi strigai eu.

— Nu – interveni Borel – Van Thyft are dreptate. N-am venit aici ca să stăm cocoţaţi ca nişte berze, pe când dobitoacele astea îşi râd de noi.

— Nu voi consimţi niciodată la o asemenea imprudenţă.

— Dacă elefanţii ne văd – insistă marsiliezul – tot vom avea timp să ne întoarcem iute la ascunzătoarea noastră. E de ajuns să lăsăm scările atârnate de ramuri.

Cronville, mai prudent zise:

— Eu rămân aci.

Păreau că uitaseră incidentul anterior.

— Nu veţi avea timp să vă urcaţi iar în arbori, dacă vă atacă elefanţii, le zise călăuza. Animalele astea sunt de o agilitate uimitoare şi nu-ţi dau timpul să faci nicio mişcare.

Şi avea dreptate. La primejdia unei asemenea întreprinderi aventuroase se mai adăuga şi aceea că nu aveam decât câte-o scară de fiecare arbore, ceea ce era insuficient pentru ca toţi cei coborâţi să ne întoarcem în ascunzătorile noastre.

Pe de altă parte, eu personal consideram că ar fi fost o nebunie, mai imprudentă chiar decât faimoasa întreprindere a *Cavalerului bravilor* să ne

ducem să căutăm pe elefanţi, să-i provocăm şi să-i hărţuim, când avusesem dovezi atât de puternice de ferocitatea lor, cu o zi înainte chiar.

Şi mă uimea mai ales faptul că tocmai Van Thyft, cumpănitul, prudentul şi sobrul Van Thyft, de a cărui înţelepciune şi seriozitate avusesem prilejul să ne convingem în diferite rânduri, să fie acela care să propuie o asemenea nebunie. Apoi mi se părea şi mai ciudat că Marius, totdeauna în dezacord cu belgianul, să-l secondeze în această ocazie, tocmai atunci când ar fi fost mai la locul ei una din acele fraze lapidare ale marsiliezului, care aveau darul să facă să amuţească ceasuri întregi pe discretul belgian.

Dar se vede că acesta se agăţase de ideea lui şi, surd la toate rugăminţile şi sfaturile noastre, răspunse:

— Destulă vorbă! să ne coborâm.

— Coboară-te singur, îi strigai eu iritat, văzând absurda-i încăpăţânare. Noi n-avem poftă să ne sinucidem. În acelaşi timp, poruncii călăuzei să scutească pe negrii care se aflau în celălalt arbore de obligaţia de a se supune acelor smintiţi, lăsându-le astfel împreună cu răspunderea acelei imprudente îndrăzneli şi riscurile ce decurgeau din ea.

Călăuza se adresă oamenilor din escortă în dialectul lor, oprindu-i de a urma pe albi în acea nesocotită întreprindere şi – de prisos să mai spun – ei primiră cu multă bucurie, promiţând că niciunul nu se va da jos din pom.

Încercai iar să-i fac să înţeleagă nebunia intenţiei lor, dar totul fu în zadar. Marsiliezul şi belgianul, mai încăpăţânaţi decât nişte gasconi, nu vrură să asculte nimic.

În faţa unei asemenea încăpăţânări, Cronville, care era lângă mine, îmi zise:

— Il sont fous!... laissez-les faire![6]

Tăcui deci, dar în gând blestemam acea stare de suflet, ce ne descoperea un nou aspect moral al lui Van Thyft, omul care până atunci ni se înfăţişase ca prototipul normalităţii.

*

Se vede că vânătoarea de fiare îmbată pe vânător, producând asupră-i un efect asemănător cu acela pe care-l simte novicele ce învaţă să conducă un automobil. E un fenomen foarte cunoscut: când se simte în stare să conducă o maşină, unicul său gând e să-i dea o viteză nebună. Simte ameţeala iuţelii, întocmai ca acela care, găsindu-se la o înălţime, simte dorinţa de a se arunca în abis. Cumpătarea, care la început îl face să se mulţumească cu satisfacţia de a regla mecanismul, supunându-se docil acţiunii volanului, se transformă

[6] Sunt nebuni! Lasă-i în pace! (n.r.)

curând în dorinţa de a devora spaţiul şi această ispită devine din ce în ce mai puternică, fiind stimulată de însăşi primejdia ce se iveşte la fiece pas sub forma curbei repezi şi primejdioase, a arborelui, care pare că atrage în mod irezistibili maşina, a gropilor şi râpelor, care-l cheamă mereu...

Cu vânătorul de fiare se întâmplă acelaşi lucru. La primele întâlniri ia precauţiuni, adoptă măsurile pe care experienţa, instinctul prudenţei şi teama le dictează în faţa primejdiilor. Nu le caută; ceva mai mult, are o deosebită grijă să le ocolească. Pune în acţiunile şi mişcările sale toată atenţia şi preferă să-i scape o pradă, decât să ajungă la o luptă corp la corp. Dar după ce a primit botezul vânătoarei, după ce, trecut prin clipe grele, se vede teafăr şi învingător, fără cea mai mică rană, cu toate că s-a luptat eroic, cu monstrul; când vede întins la picioarele sale animalul, atât de fioros, atât de puternic şi atât de viclean, înfrânt de dânsul cu o relativă uşurinţă – atunci se trezeşte în sufletul său ceva semeţ, provocător şi nesocotit; orice teamă, orice frică se risipeşte; devine îndrăzneţ; iubeşte pericolul şi-l sfidează şi se lasă târât de nebunesca ameţeală, pe care o produce cea mai tulburătoare, poate, dintre toate beţiile ce pot întuneca mintea omenească.

Van Thyft se afla în această stare de spirit. Cum prima sa întâlnire cu fiarele fusese norocoasă, se lăsase ameţit de succes şi voia cu orice preţ să obţie un altul. Nu era dispus să lase să-i scape ocazia atât de prielnică; de aici invitaţia la coborât şi necazul său în faţa iminentei retrageri a elefanţilor, care ar fi constituit – după dânsul – o batjocorire a prestigiului său de vânător de pe acum expert. Cu orice chip ziua aceea trebuia să se sfârşească în armonie cu veleităţile sale de campion – căci asta se credea acum omul acela atât de serios şi de grav. Lăsă deci cu mult în urmă pe şoferul neofit, care se avântă orbeşte în cursa nebună, fără nicio atenţie, fără respect pentru viaţa trecătorilor, fără teamă de curba prea repede, care poate să-l ducă la catastrofă. Era ca soldatul ce se întoarce de pe front, obosit, cu nervii frânţi de violenţa emoţiilor, de care, departe de uraganul bătăliei din care întâmplarea l-a scăpat neatins – dă puţină importanţă grozăviilor tragediei şi caută să se convingă că-n primejdiile luptei e multă imaginaţie...

Bunul simţ învinse totuşi şi belgianul renunţă la nebunescul său proiect, scutindu-ne astfel de durerosul spectacol al unui prânz de elefanţi, la care unicul fel de mâncare l-ar fi constituit un inginer belgian, încăpăţânat şi temerar.

Cine a tras? Elefanţii ne asediază

Era scris că în ziua aceea ne vom înşela în toate privinţele. Văzând pe elefanţi îndreptându-se spre pădure, le atribuirăm intenţia de a se depărta. Dar nu fu aşa. După câţiva paşi se opriră, priviră în toate părţile, ca cineva care ştie că există în apropiere ceva vrednic de atenţia sa.

Când ne aşteptam mai puţin, o detunătură seacă răsună în aer. Cineva trăsese din arborele ocupat de Borel şi de Van Thyft.

— Care din voi doi a tras? îi întrebai vădit iritat.

Fusese o imprudenţă. Vedeam bine că elefanţii căutau cu îndârjire pe inamicii lor, pe oamenii care săpaseră groapa înşelătoare, pe acei care ziua trecută omorâseră pe unul de-ai lor, pe noi în sfârşit. Era vădit că nu voiau să plece fără să-şi ia o revanşă teribilă pentru toate ofensele ce suferiseră. Pentru ei, singura ţintă era acum să ne pedepsească cumplit.

Nimeni nu răspunse la întrebarea mea. Şi la ce bun? Cea mai puternică voce ar fi fost acoperită de zgomotul oribil al zbieretelor şi şuierăturilor, pe care le scoteau animalele acelea, ca înnebunite la auzul neaşteptatei detunături. Zgomotul era infernal.

Timp de câteva secunde rămaseră nemişcaţi, cu privirile aţintite spre punctul de unde pornise agresiunea, adică spre grupul de arbori care ne serveau de refugiu. Desigur, distingeau ceva printre frunze, cu toate că aveam toată grija să ne ascundem căci deodată, cu o mişcare simultană, ca şi când ar fi ascultat de o comandă, se îndreptară în fugă spre noi şi în mai puţin de două minute, cu toate că distanţa nu era mică, fură dedesubtul nostru, şuierând continuu ca nişte sirene de fabrică.

Erau şase, toţi foarte mari de statură. Ca şi cum ar fi fost mai îndârjiţi împotriva celor ce ocupau arborele de unde pornise detunătura, patru se apropiară de acesta, pe când numai doi aleseră copacul nostru drept ţintă a furiei lor. Cu toate că eram obişnuiţi cu pericolul, cred că toţi simţiră, ca şi mine, un fior de teamă, văzând ridicate spre noi trompele acelea impunătoare, o reală ameninţare pentru vieţile noastre, dacă aveam nenorocirea să le cădem la îndemână.

Călăuza ne asigurase că ne aflam în siguranţă şi că puteam fără nicio grijă să desfăşurăm toată activitatea împotriva elefanţilor – şi avea într-adevăr dreptate.

Pahidermii, ca şi când ar fi urmat un plan mai înainte conceput, înfăşurară cu trompele trunchiul arborelui în care mă găseam, cu intenţia vădită de a-l dezrădăcina. Fu prima lor înfrângere. Nu izbutiră nici măcar să-l zguduie. Dar nu renunţau. Ura lor împotriva agresorilor era atât de

îndârjită, se vede, încât erau decişi să recurgă la toate mijloacele spre a se răzbuna.

Neizbânda primei încercări le sugeră alt mijloc. Izbindu-se cu violenţă de arbore, pentru a face să apese asupra lui toată enorma lor greutate, nu izbutiră totuşi să-l mişte din loc. Şi, ca şi când prin aceasta şi-ar fi exteriorizat curajul, de fiecare dată şuierăturile lor deveneau mai ascuţite şi zbieretele mai stridente.

Cu toate că cele două eşecuri ar fi trebuit să ne întărească încrederea că vom ieşi nevătămaţi din această situaţie grozavă, mărturisesc că nu ne simţeam tocmai siguri, aşa cum am fi fost în faţa cuştii de lei dintr-o grădină zoologică. Mă gândeam – şi desigur tot aşa şi inginerii, deşi niciunul n-o mărturisea – că dacă cei doi elefanţi izbuteau să aplece câtuşi de puţin trunchiul atunci am fi fost cu desăvârşire pierduţi.

Acea stare de aşteptare, de profundă emoţie la vederea pericolului, ne paralizează pentru un moment facultăţile şi ne mulţumirăm să aşteptăm, spre a ne da seama exact că monştrii nu-şi puteau realiza intenţia. E adevărat că toate încercările lor nu duseseră la niciun rezultat pozitiv. Şi pe buzele noastre se ivi un zâmbet de încredere. Dar nici cu braţele încrucişate nu puteam rămâne la nesfârşit. De aceea ne gândirăm că sosise momentul să tragem în furioşii pahidermi, care se zbăteau cu violenţă dedesubtul nostru, distrugând tot ce întâlneau în calea apendicelui lor nazal.

De data asta, trăsei eu cel dintâi şi inginerii mă imitară imediat. La aceste detunături, elefanţii răspunseră cu şuierăturile cele mai stridente. Şi în curând se încinse o luptă grozavă, cu minuni de activitate de o parte şi de alta. Noi înteţeam mereu focurile, ţintind mai mult capetele; dar era foarte greu să le înfigi un proiectil în ochi, în ureche sau în gură, dată fiind poziţia noastră dezavantajoasă şi e ştiut că gloanţele, care se opresc în spinarea acestor animale, le supără foarte puţin, căci abia izbutesc să le străbată pielea groasă; stratul de grăsime, care le acoperă muşchii, are o grosime de 15-20 cm.

Întâmplător unul fu rănit în partea superioară a trompei şi, înnebunit de durere, se aruncă cu o formidabilă impetuozitate asupra trunchiului arborelui în care ne adăposteam şi care, de data asta, se clătină ca şi când ar fi fost zguduit de un cutremur.

Borel, căruia animalul îi prezenta capul în profil, trase de mai multe ori asupra lui. Probabil că-l răni din nou, căci animalul, din ce în ce mai furios, se izbi cu violenţă de trunchiul arborelui nostru. Violenţa izbiturii îl făcu să cadă şi să rămâie o clipă ameţit. Când se putu scula, se îndreptă spre trunchiul care susţinea pe belgian şi pe marsiliez şi, încolăcindu-şi în juru-i

trompa rănită, încercă cu desperare să-l zguduie, când trăgând de el, când împingându-l cu capul şi cu pieptul, cu o furie indescriptibilă.

Borel nu făcea economie de muniţii şi gloanţele sale se îndreptau spre trompa pahidermului, când acesta trăgea de trunchi, şi spre ochi, când împingea într-însul; după câteva minute de luptă zadarnică cu trunchiul care rămânea neclintit, observarăm că sângele curgea şiroi din trompa şi din gura elefantului. Încetul cu încetul, atacurile sale deveniră mai puţin impetuoase şi din când în când scutura capul cu putere, ca şi când ar fi vrut să gonească ceva supărător.

Înţeleserăm imediat că acea clătinare continuă a capului nu era altceva decât ameţeala, care cuprinde pe orice animal când simte că-i scapă viaţa.

Animalul rănit era unul din cele mai mari exemplare, dar n-avea decât un colţ şi acela rupt, aşa că era mai puţin interesant pentru noi ca vânat.

Acesta nu era însă unicul episod emoţionant al aventurii. Între cei şase monştri era unul, înzestrat cu doi dinţi enormi şi intacţi, care, pe când ceilalţi continuau lupta împotriva noastră, începu un joc ciudat; se depărta la vreo cincisprezece metri de arbore şi, cu toată iuţeala ce o putea desfăşura pe acest spaţiu, se arunca asupra lui, înfigându-şi colţii în trunchi, care avea un diametru de un metru şi mai bine. Nu era deci uşor să-l distrugă cu sistemul acela. Totuşi, teama să nu izbutească ne sfătui să-l împiedicăm cu orice preţ. Şi, fără a pierde din vedere pe ceilalţi, îl luarăm drept ţintă a gloanţelor noastre, cu toată părerea contrarie a călăuzei. Omul acela pretindea că elefantul când se va convinge de zădărnicia sforţărilor sale, va renunţa, de teamă să nu-şi rupă frumoşii dinţi de care părea că e atât de mândru. Bineînţeles, nu-l ascultarăm, căci dacă izbuteam să-l omorâm, dinţii lui ar fi fost ai noştri şi am fi curmat imediat acest joc primejdios pentru noi, fără a mai pune la socoteală c-am fi împiedicat sfărâmarea acelor două superbe bucăţi de ivoriu. Îndreptarăm asupră-i o ploaie de gloanţe, fără a izbuti să-l facem să renunţe la smintita lui încăpăţânare.

Unul din atacuri fu atât de teribil, încât clătină brusc arborele. Îl înfierbânta desigur durerea provocată de răni. La producerea ciocnirii auzirăm un zgomot sec, o trosnitură puternică. Privirăm miraţi în jos. Unul din colţi se sfărâmase în bucăţele. Afară de asta, elefantul, neputând opri – cu toată energia sa – avântul imprimat enormului său corp de furiosul atac, îşi pierdu echilibrul şi se rostogoli la pământ. Înteţirăm atunci focurile noastre şi văzându-l nemişcat, ne închipuirăm că fusese rănit mortal; dar ridicându-se din nou, înfuriat şi hotărât, se puse lângă trunchi şi cu forţa sa extraordinară, începu o serie de lovituri de berbece, înfigându-şi mereu în lemn unicul colţ care-i mai rămăsese şi scoţând de fiecare dată o şuierătură teribilă.

E imposibil de imaginat de câte ori reînnoi atacurile acelea grozave asupra obiectului furiei sale. Mi-amintesc însă, ca şi când s-ar fi întâmplat ieri, că îndată se produse un al doilea zgomot, identic cu primul, ca o vibraţie metalică şi că, privind pe elefant, văzurăm că-şi pierduse şi celălalt dinte, care se sfărâmase în mii de bucăţele. În acelaşi timp, observarăm un fenomen care ne surprinse. Fruntea fiarei, a cărei faţă era însângerată, sta lipită de trunchiul pe care voise să-l distrugă.

Traserăm câteşicinci asupra lui, fără ca animalul să facă cea mai mică mişcare. Murise în timpul ultimei sale încercări.

*

Elefantul rănit la trompă de Borel, pe care îşi propusese să-l ucidă, simţind desigur că nu mai poate continua lupta, se depărtă încet de câmpul de bătaie, intrând în pădure. Mai rămâneau deci în faţa noastră patru elefanţi; dar aceştia, mai puţin impetuoşi decât tovarăşii lor, dădură dovadă de prudenţă şi se depărtară de locul care fusese atât de funest pentru doi dintre ei, iar la vreo câţiva metri se opriră, aşteptându-ne liniştiţi. Nu erau afară de bătaia puştilor noastre, dar ne convinserăm de la primele focuri că nu le făceam niciun rău. Şi cum, pe de altă parte, muniţiunile noastre se epuizau, căci cheltuisem o enormă cantitate de cartuşe de carabină, dacă am fi continuat împuşcăturile, nu ne-ar mai fi rămas decât vreo câteva sute de capse de revolver, cu alte cuvinte, ne-am fi găsit fără mijloace de apărare într-o regiune în care pericolele furnicau. Afară de aceasta, eram obosiţi atât fiziceşte, cât şi moraliceşte. Când ne convinserăm deci că elefanţii ne propuneau un armistiţiu, îl primirăm fără niciun scrupul, în dorinţa de a ne odihni puţin.

Mamiferele stătură mai bine de o oră la pândă. Niciunul nu se mişcase din loc, ca şi când ar fi fost convinşi că ne vom petrece tot restul vieţii cocoţaţi în acele cuiburi de barză. Tenacitatea aceea agresivă era destul de îngrijorătoare. Dar călăuza, care totdeauna opina conform speranţelor sale, ne asigură că îndată ce va sosi noaptea – care era foarte aproape – se vor retrage în pădure şi atunci vom profita de acele clipe ca să ne coborâm din arbori şi să ne refugiem în tabăra atât de bine întărită.

Nu acceptarăm însă teoria sa; dimpotrivă, convinşi de faptul – foarte probabil – că inamicii nu vor comite naivitatea să părăsească o pradă pe care o considerau sigură şi că în timpul nopţii orice apărare devine mult mai grea, hotărârăm să pregătim de pe acum, cât era încă ziuă, ceea ce era necesar pentru salvarea noastră.

Dar cum să procedăm? Cum să depărtăm de acolo pe elefanţi, care nu păreau dispuşi să renunţe la înfrângerea noastră?

— Eu știu ce vom face, zise călăuza.

— Ce? întrebarăm toți cu grabă.

— Un negru va trece în arborele vecin, de acolo în altul şi iar în altul. Avem destule frânghii. Cel care va face această călătorie, va tăia mai întâi ramuri din arborele nostru, iar noi vom tăia de asemenea cât vom putea mai multe, ca să le dăm lui şi el să le arunce cât mai aproape de elefanţi.

— Dar ce naiba de joc mai e şi ăsta? Explică-te. Nu înţelegem niciun cuvânt.

— Veți vedea numaidecât, domnule...

Planul călăuzei. Salvarea noastră

Trecură zece minute, în timpul cărora călăuza dădu oamenilor săi, în jargonul în care se înţelegea cu ei, instrucţiuni complete pentru executarea planului. După ce termină lungul său discurs, din care nu înţeleserăm niciun cuvânt, negrul luă un cuţit. Imediat fură adunate toate frânghiile de care dispuneam, inclusiv scara de care ne servisem noi pentru a escalada arborele, precum şi aceea care se găsea la ceilalţi. Legându-se una de alta aceste bucăţi, se obţinu o frânghie lungă, la extremitatea căruia negrii făcură un laţ strâns. Cu o deosebită măiestrie, unul din congolezi o azvârli în arborele vecin, unde se prinse solid de unghiul format de două ramuri groase. Indigenul se apucă cu amândouă mâinile de cealaltă extremitate şi dându-şi drumul în spaţiu, îşi făcu vânt, izbutind să treacă fără niciun incident în refugiul camarazilor noştri, Borel şi Van Thyft, care îl primiră cu multă cordialitate.

Între timp cei câţiva negri, care erau cu noi, se apucară să taie ramuri din arborele care ne adăpostea, în special din partea dinspre elefanţi şi din arborii vecini, operaţie pe care o făceau în acelaşi timp cei de pe celălalt arbore, în urma indicaţiilor negrului acrobat.

În acelaşi mod sări apoi în alt pom, mai departe de punctul de plecare, menţinându-se totuşi în comunicaţie relativ uşoară, cu ajutorul frânghiilor întinse de la un pom la altul. Atunci i se dădură toate ramurile care fuseseră tăiate; observarăm că negrii alegeau pe cele mai uscate. Întrebarăm pe călăuză ce înseamnă toate astea, dar nu obţinurăm alt răspuns decât câteva monosilabe. Părea concentrat în peripeţiile planului său, întocmai ca un general pe câmpul de luptă.

Cu toate silinţele noastre de a pătrunde gândurile acelui om, care era desigur isteţ ca toţi din rasa lui, nu înţelegeam unde voia să ajungă.

Provizia aceea de ramuri nu ne spunea nimic, nici frânghiile acelea, întinse de la un pom la altul.

Negrul care executa planul, trecu cu o agilitate de maimuţă la unul din arborii cei mai depărtaţi, situat chiar în dreptul elefanţilor care ne atacaseră. Înainte de a se despărţi de şeful său, acesta îi dăduse o cutie cu chibrituri.

— Nu cumva vrea să aprindă un foc? întrebai pe călăuză.

— Ba da, domnule; numai aşa vom face să plece blestematele astea de animale.

Zâmbii cu neîncredere. Nu puteam crede în eficacitatea acestei stratageme. Un foc aprins la o asemenea înălţime n-ar fi fost luat în serios de pahidermii întârâtaţi. Altfel ar fi fost – după părerea mea – dacă negrul s-ar fi putut scoborî pe pământ, spre a aprinde focul.

Văzui atunci limpede planul călăuzei. Omul acela trebuia să aprindă o ramură şi s-o lase să cadă; apoi să arunce mereu altele peste ea, mai ales dintre cele mai uscate. Dar dacă focul nu se stingea de la sine imediat, elefanţii s-ar fi însărcinat ei să-l împrăştie, după cum făcuseră cu tot ce găsiseră dedesubtul nostru, chiar şi cu arbuştii şi plantele mai mici.

Nu e deci de mirare că încrederea mea în procedeul întrebuinţat de călăuză fu aproape nulă şi că priveam cu absolută indiferenţă surprinzătoarele acrobaţii ale neobositului negru.

Dar când prima ramură căzu aprinsă la pământ, văzui cu uimire că elefanţii, care nu dovediseră nicio teamă în faţa armelor noastre, dădeau semne de vie surprindere. Câteva clipe scurte priviră focul, care, alimentat de alte ramuri şi frunze uscate, luase repede proporţii neaşteptate şi imediat – cu o vădită îngrijorare – porniră spre câmpie între lac şi crângul în care ne adăposteam noi. Şi aci se opriră iarăşi. Nu izbutisem deci să facem nimic. Pahidermii, în noua lor poziţie, ne închideau acum şi drumul înspre tabără, căci, spre a ne duce la locul fortificat, era neapărat nevoie să trecem prin câmpia nisipoasă.

Intensitatea focului sporea mereu şi faptul că ramurile care îl alimentau erau verzi, făcea să se ridice un nor gros de fum, pe care un vântişor ce se iscase tocmai atunci îl împingea înspre noi.

Până şi elefanţii, care se opriseră la o distanţă destul de mare, erau incomodaţi de fumul acela nesuferit şi mulţumită lui, se depărtară tot mai mult, ajungând până la malul lacului.

Dar veni un moment când ne fu imposibil să mai stăm în arbori, unde eram expuşi să murim asfixiaţi. Umiditatea atmosferei făcea să staţioneze în jurul nostru norii aceia, care ne înăbuşeau.

— Aici o să murim cu toţii, zise Borel.

— Ce ne mai rămâne altceva de făcut? răspunse Doumer.

— Să coborâm, spusei eu cu un ton hotărât. Jos, pericolul, deşi mare, e mai-uşor de ocolit. Adăpostindu-ne îndărătul focului, e mai mult ca sigur că elefanţii nu vor îndrăzni să năvălească asupra noastră.

Evidenţa unei primejdii imediate şi pe care n-o puteam evita făcu pe toţi, până şi pe călăuză, să accepte planul meu, foarte îndrăzneţ, foarte primejdios, dar singurul pe care-l puteam adopta în asemenea condiţii. Ne coborârăm deci cu toată graba, adică cu graba ce ne-o permitea nevoia de a reface scările de frânghii şi nu furăm câtuşi de puţin supăraţi de pahidermi, care erau opriţi de teama focului.

— Şi o să stăm aici până ce dobitoacele alea vor binevoi să plece? întrebă marsiliezul, când furăm toţi jos.

— Ce putem face altceva! răspunsei cu un ton răstit.

— Te înşeli, amice – interveni Van Thyft, omul ideilor oportune... Eu cred că ne putem duce liniştiţi şi în toată siguranţa la corturile noastre.

— Cum asta?

— Pur şi simplu, protejându-ne cu un foc portativ. Elefanţii ne vor respecta de teama flăcărilor ca şi acum. Ce credeţi?

În disperare de cauză, acceptarăm aproape cu entuziasm propunerea belgianului, deşi recunoscurăm imediat că era irealizabilă. Cum să transporţi un foc? Aveam de străbătut mai bine de un kilometru, până să ajungem la corturi. Totuşi ne convinserăm că acela era singurul mijloc ce ni se oferea pentru salvarea noastră.

Se expuseră cele mai diverse sisteme de focuri ambulante, unele atât de extravagante, încât, cu toată gravitatea situaţiei, ne făceau să izbucnim în hohote de râs. În sfârşit acceptarăm pe acela propus de un congelez din escortă. Era vorba de un fel de targă, pe care urma să aşezăm ramurile incendiate. Două pârghii destul de lungi, ridicate pe umeri de câte doi dintre noi şi dispuse în formă de targă, aveau să suporte încărcătura incendiată, iar un negru, mergând alături, avea să alimenteze încontinuu focul.

În câteva minute tărgile şi focurile fură gata. Eu am fost desemnat să fac parte din prima echipă de brancardieri.

Acţiunea fumului însă operase o transformare neaşteptată în aspectul nostru. Albeaţa hainelor noastre devenise cenuşie, iar mâinile şi feţele nu se deosebeau întru nimic de acelea ale oricărui om din escortă.

Elefanţii, cu o răbdare demnă de o intenţie mai bună, nu se mişcaseră de pe malul lacului; dar văzând că focurile – pricina fricii lor – începeau să înainteze, fugiră în direcţia în care dispăruseră mai demult femela şi puii săi. Fără îndoială că fenomenul acela al focului ambulant li se părea ceva foarte primejdios şi găsiră într-o fugă prudentă mijlocul de a scăpa dintr-o catastrofă.

Văzând depărtându-se pahidermii, optimismul meu reveni şi cum vântul continua să împingă fumul înspre mine, invitai pe călăuză, care era tovarăşul meu, să azvârle parii şi cu ei ramurile incendiate. Dar prudenţa acelui etern contrazicător se alarmă. Îmi aminti primejdia la care am fi expuşi, dacă pahidermii, schimbându-şi părerea, s-ar întoarce spre noi şi ne-ar surprinde lipsiţi de scuturile combustibile... Fusei deci nevoit să mă resemnez şi să sufăr greutatea poverii, şi fumul acela nesuferit.

Dar totul ajunge la un sfârşit în viaţă. Veni şi momentul în care ne văzurăm în corturi, scăpaţi de primejdii şi de griji. Şi odată în incinta întărită, siguri că nicio surpriză neplăcută nu va mai veni să ne tulbure liniştea sufletului, ne uitarăm unul la altul şi izbucnirăm cu toţii într-un

hohot de râs, care nu ne dete răgaz să ne mai adresăm nici obişnuitele glume. Până şi Borel, de data aceasta, fu discret.

*

— Mâine de dimineaţă plecăm, zisei camarazilor mei, îndată ce ne aşezarăm să mâncăm, pentru prima oară în ziua aceea. Probabil că tonul meu fu atât de energic, încât nimeni nu cuteză să facă vreo obiecţie. Astfel că, fără nicio discuţie, rămase stabilit că vom porni a doua zi înapoi. Eu unul n-aş fi admis altă soluţie. În momentul acela nu eram explorator, ci arbitru. Consimţisem să întreprind expediţia numai spre a dovedi, după cum pretindea Dr. Wertey, că existau elefanţi în regiunea aceea. Nu mai aveam deci nimic de făcut în pădure. Afară de asta, după atâtea luni de viaţă rătăcitoare şi plină de primejdii, voiam să mă odihnesc câtva timp la Matadi, alături de amicul meu, Laffite, aşteptând ca acesta să se decidă să întreprindă o nouă expediţie interesantă.

Călăuza transmise oamenilor din escortă ordinul de a fi gata de pornire în zorii zilei şi, plăcut impresionaţi de gândul că vom scăpa în curând din acele locuri, unde trecusem prin clipe atât de grele, ne duserăm cu toţii să ne odihnim, nu fără a fi schimbat mai întâi acest scurt dialog:

— Vasăzică nu ne continuăm drumul spre Poust? întrebă Borel, vizibil contrariat.

— Imposibil, răspunsei eu.

— E foarte neplăcută această modificare a programului.

— Ce să vă fac? Mâine ne vom înapoia la Orkmor, unde vor rămâne oamenii din escortă, iar noi, după ce vom trece râul cu pluta, pe care ne-au legănat-o atât caimanii de rândul trecut, ne vom întoarce cu automobilul la Matadi.

— Numai pentru atâta lucru, nu merita să mai plecăm...

— Afară de asta – interveni Van Thyft – deşi expediţia e oarecum condusă de domnul Tican, nu l-am recunoscut încă ca şeful nostru şi putem foarte bine să ne despărţim de dânsul, dacă se încăpăţânează să ne lase.

— Bineînţeles că mă încăpăţânez, zisei eu cu toată energia. Trebuie să mă întorc mâine la Matadi, fiindcă aştept o prietenă din Europa, care trebuie să sosească zilele acestea. E prin urmare un caz de forţă majoră. Nu pierdeţi nimic, renunţând acum la o întreprindere care nu vă mai poate oferi nimic nou. Episoadele de ieri şi de astăzi prezintă destule elemente de emotivitate, pentru ca să ne simţim cu toţii destul de despăgubiţi de neplăcerile călătoriei. Afară de aceasta, domnilor, dumneavoastră veţi mai rămâne câtăva vreme în Congo şi nu vă vor lipsi ocaziile de a întreprinde expediţii

mai emoţionante chiar decât aceasta, căci veţi avea prilejul să vânaţi fiare de toate speţele.

— Aceasta nu ne îndreptăţeşte să renunţăm acum la plăcerea expediţiei acesteia, zise Doumer.

— În sfârşit, domnilor, nu ştiu ce să vă mai spun... Va veni o zi în care, ca şi mine acum, veţi simţi nevoia de a vă odihni şi atunci nimeni nu vă va putea sili să întreprindeţi călătorii ingrate ca cea de faţă.

— Şi dacă nu te-am lăsa să pleci? întrebă belgianul pe un ton cam aspru.

— Pădurea reprezintă mult mai multe obstacole decât intransigenţa a patru ingineri încăpăţânaţi şi am ştiut întotdeauna să-mi deschid cale printre încercatele ei labirinte, pe care le apărau fiare respectabile.

Nu mai vorbirăm despre asta, dar înţelesei că toată discuţia aceea n-avea nicio importanţă şi nu modificai întru nimic ordinele de plecare, pe care le dădusem mai înainte călăuzei.

O presupusă mare nenorocire. Dreptate à la Sancho

E ceva foarte frecvent, ba chiar obişnuit, ca neprevăzutul să împiedice executarea unui lucru, stabilit şi combinat pentru ziua următoare.

În timpul lungilor şi deselor mele voiajuri prin centrul Africei, am fost de multe ori victima neprevăzutului. Era de ajuns să spun: *Mâine voi face cutare lucru*, pentru ca o complicaţie neaşteptată să-l facă imposibil. De aceea deveni pentru mine o obişnuinţă să ţin seama totdeauna de ceea ce se putea ivi şi să adaug hotărârilor mele cele mai ferme: *Afară de un caz neprevăzut.*

În seara aceea, susţinând cu atâta tărie în faţa inginerilor hotărârea mea de a porni a doua zi înapoi, nu mă gândii deloc la neprevăzut. Era atât de mare dorinţa mea de a mă revedea lângă prietenul meu Laffite, pentru a-mi relua odihna întreruptă, încât nu admiteam că s-ar putea ivi un motiv destul de puternic, care să-mi zădărnicească această legitimă şi înţeleaptă aspiraţie.

Şi totuşi, din păcate, motivul se ivi pe neaşteptate şi într-o formă aproape tragică.

Una din cele mai importante preocupări, care trebuie să prezideze la formarea oricărei tabere de vânători – să mi se permită precizarea – e de a se stabili locul rezervat necesităţilor fiziologice, funcţiuni tot atât de importante ca şi acelea ale alimentării. Arta de a forma bivuacurile dă reguli concrete asupra acestui punct esenţial şi recomandă – deoarece nu e cu putinţă să se instaleze un water-closet în mijlocul deşertului sau al pădurii – să se stabilească în mod precis direcţia vânturilor, dacă în mod providenţial nu se găseşte cumva prin apropiere un curs de apă, care să ducă departe materiile fecale. Dar nu s-a stabilit şi procedeul prin care să se înlăture necesitatea excursiilor mai mult sau mai puţin frecvente spre locul semnalat.

În noaptea aceea, se părea că negrii fuseseră apucaţi de o infirmitate acută, deoarece la fiece moment – înainte de a ne retrage în corturi – vedeam strecurându-se tiptil şi în aceeaşi direcţie diferite perechi de negri; căci prudenţa cea mai elementară cerea ca niciun om să nu se aventureze singur în misterul desişurilor pădurii, unde ar fi putut fi surprins de vreo fiară, din acelea care dau totdeauna târcoale taberelor.

Nimeni nu da atenţie acelui du-te-vino continuu. Gândul la plecarea apropiată părea să fie unica preocupare a negrilor şi a noastră. Călăuza vestise pe oamenii escortei, care făceau preparativele cu o vădită satisfacţie.

Focurile, ca de obicei, fuseseră aprinse. Noaptea în taberele africane nu se poate sta nicio oră măcar fără a primi supărătoarea şi primejdioasa vizită a

vreunei fiare, dacă locul nu e înconjurat de un brâu de foc. Totuşi negrii, în vederea apropiatei întoarceri la Orkmor, se crezură dispensaţi de obligaţia de a se mai afunda în pădure, pentru a completa proviziile de combustibil şi profitară de faptul că aveau la îndemână ramurile şi trunchiurile din jurul taberei. Mi se păru imprudentă această distrugere a întăririlor, dar cum aceasta era de resortul călăuzei, nu mă gândii să-i atrag atenţia.

Animaţia taberei era în noaptea aceea extrem de neobişnuită. Negrii se duceau şi veneau, transportând lemne fără ca nimeni să-i întrebe de unde proveneau, deşi îmi trecu prin minte că lăsam poate tabăra fără nicio apărare. Se prea putea ca acele trunchiuri să provină de la barieră şi mă mirai, văzând că ghidul nu se gândeşte să cerceteze un lucru atât de important. Totuşi mă abţinui de a-l vesti, considerând că focurile alcătuiau o apărare suficientă.

Inginerii păstrau o atitudine rece. Erau probabil supăraţi pe mine, din pricina energiei cu care apărasem hotărârea mea de a porni a doua zi înapoi. Până şi călăuza era atât de cufundată în gânduri, încât uită să interzică negrilor de a se atinge de gropile care ne apărau de eventualele atacuri ale elefanţilor.

*

Mişcarea congolezilor, care se îndreptau, perechi, spre un anumit punct al taberii, sau, mai bine-zis, spre un loc destul de departe de ea, continua fără răgaz. Câteodată excursioniştii erau câte trei şi mai mulţi chiar, aceasta după gradul de curaj al fiecăruia.

Majoritatea acelor oameni se întorseseră în corturi. Numai cei însărcinaţi să alimenteze focurile se mişcau de colo, colo, strângând combustibil. Santinelele fuseseră aşezate la posturile lor, iar după ce dădusem ultimele instrucţiuni călăuzei, ne pregătirăm să ne retragem spre a ne odihni.

Doi negri trecură grăbiţi prin faţa noastră, îndreptându-se spre sectorul igienic – să-l numim aşa – fără ca nimeni să dea vreo atenţie faptului.

Trecu mai bine de un sfert de ceas şi presupuneam că nimeni nu mai lipsea din tabără, când tăcerea nopţii fu întreruptă de strigăte de spaimă şi de glasuri care cereau ajutor.

Neaşteptata întâmplare ne alarmă pe toţi, iar eu mă gândii imediat la neprevăzutul, care vine de obicei să zădărnicească executarea unui proiect. Mă cuprinse o puternică indispoziţie la gândul că nu-mi voi putea împlini dorinţa de a mă reîntoarce la Matadi, când voiam eu; totuşi aceasta nu mă opri de a mă repezi, cu puşca în mână, spre locul de unde veneau acele strigăte.

— I-o fi atacat vreo fiară? întrebai eu, alarmat, pe călăuză.

— Se prea poate, răspunse el.

Cei patru ingineri mă urmară şi ei în grabă şi cu toţii, având de avangardă pe călăuză, ieşirăm din tabără.

— O fi vreun elefant? întrebă Cronville.

— N-ar fi avut victima timpul să strige, zise Borel, amintindu-şi desigur de repeziciunea cu care pahidermul asasin din ajun răpise viaţa bietului congolez.

Călăuza se opri nehotărâtă. Strigătele nu se mai auzeau, ca şi când aceia care le scoseseră ar fi încetat de a mai exista.

Momentul era cu adevărat dramatic; în puterea nopţii, în mijlocul unei păduri de o desime de nepătruns, populată de spectre pe care le făureau în fundul ei flăcările tremurătoare ale focurilor, în tăcerea aceea plină de sunete stranii, care caracterizează noaptea africană, părea să se desfăşoare una din acele întâmplări înspăimântătoare, în care voracitatea monştrilor găseşte prilejul de a se sătura, mulţumită temerităţii nesocotite a unor oameni fără apărare...

După ce ascultă câteva minute în liniştea copleşitoare din jur, călăuza exclamă:

— De nu s-ar mai fi întâmplat o altă nenorocire!

— De acolo veneau glasurile, zise Borel, arătând într-o direcţie şi porniram într-acolo.

Ochii de pisică ai călăuzei păreau că au darul de a lumina întunericul. Deodată se opri şi ridică braţele pentru a ne opri de a mai înainta.

— Atenţie! zise el, e una din tranşee. Să înaintăm cu precauţie.

La cuvintele călăuzei răspunse un îndoit strigăt, care părea că iese din fundul pământului. Ne uitarăm toţi în jur şi, în umbră, descoperirăm o pată mai neagră, ca gura unui puţ. Şi într-adevăr, asta era. Una din gropile săpate pentru a prinde elefanţii fusese curăţată de ramurile şi frunzele cu care era acoperită şi din fundul ei veneau acele strigăte de spaimă. Ce se întâmplase? Cum se făcuse că cei doi oameni căzuseră în groapă, când ştiam cu toţii foarte bine că era imposibil ca platforma care o acoperea să se cufunde sub greutatea lor?

Cu toate că situaţia era destul de gravă şi nicidecum prielnică cercetării cauzelor care determinaseră accidentul, spiritul nostru, înclinat spre analiză, nu se putu sustrage ispitei de a descoperi cum se produsese căderea; presupuserăm imediat că ea se datora poate imprudenţei cuiva, care luase ramurile cele mai groase, ca să alimenteze focurile. Şi odată satisfăcută nesăţioasa noastră curiozitate, ne gândirăm că era neapărată nevoie să venim cât mai curând în ajutorul acelor nenorociţi, care n-ar fi putut ieşi singuri dintr-o gaură a cărei adâncime trecea de trei metri. Bineînţeles că

fiind doi, le-ar fi fost uşor să se ajute reciproc: unul punând picioarele pe umerii tovarăşului său ca să iasă şi după aceea întinzând braţele la rândul său, pentru ca să-l scoată şi pe celălalt. Dar fără îndoială că întunericul şi spaima din primul moment îi zăpăcise şi i-ar fi făcut să stea acolo ceasuri întregi, dacă nu le venea nimeni în ajutor.

La un moment dat însă, un gând încolţi în mintea noastră: dacă cumva parii înfipţi în fundul gropii vor fi rănit pe unul din negri sau pe amândoi chiar?

Călăuza aprinse un chibrit şi cu ajutorul frunzelor uscate, care se găseau totdeauna la îndemână în pădure, făcu destulă lumină, ca să vedem pe cele două victime ale accidentului în fundul gropii. Constatarăm atunci că majoritatea ţepelor erau înfipte în mijlocul gropii, astfel că, de vreme ce negrii călcaseră în gol, ei trebuia să fi căzut frecându-se de peretele interior al gropii, încât, după toate probabilităţile, niciuna din ţepe nu-i rănise prea grav. Pricina ţipetelor lor fusese deci numai frica, spaima provocată de căderea în groapa aceea, pe care desigur că-n groaza lor o luaseră drept vestibulul infernului... Ne felicitarăm totuşi că lucrurile se petrecuseră astfel; mai ales eu, care mă gândeam mereu că se ivise obligatorul neprevăzut, care să-mi zădărnicească proiectele. Fără a pierde o clipă, călăuza procedă la salvare. Nu era o operaţie prea complicată, nici adâncimea nu era prea mare şi nici cine ştie ce leziuni grave nu veneau să complice lucrurile. Călăuza se întinse deci cu faţa în jos pe marginea tranşeii, în aşa mod, încât partea superioară a corpului să fie cât mai mult deasupra gropii. Apoi, întinzând braţele cât putu, porunci unuia din prizonieri să se agaţe cu putere de mâinile sale. Aceştia nu se lăsară mult rugaţi. Şi ridicau braţele, ca într-o supremă rugă către cer, fără să izbutească să atingă cu vârful degetelor mâinile salvatoare. O nouă sforţare a călăuzei îi permise să apuce pe unul din captivi şi, trăgând de el cu o vigoare de titan, îl scoase cu braţele aproape întinse. Datorită forţei formidabile cu care natura a înzestrat pe aceşti oameni, aproape primitivi, salvarea celui de al doilea se făcu cu ajutorul primului liberat, care se întinse alături de călăuză şi la un strigăt al acestuia, unindu-şi forţele cu ale sale, trase afară pe tovarăşul său de nenorocire.

*

Ne întoarserăm cu toţii în tabără, unde o fantezie exaltată făcuse să se răspândească zvonul că cei doi negri fuseseră atacaţi de fiare. Printre oamenii noştri domnea cea mai vie îngrijorare. Moartea unui camarad în ziua precedentă, urmată de presupusa tragedie din seara aceasta, aţâţa în sufletul fanaticilor musulmani cele mai fantastice temeri. Dar când văzură întorcându-se teferi pe acei pe care îi crezuseră în sânul lui Alah, izbucni cea

mai zgomotoasă bucurie şi puţin lipsi să nu celebreze fericitul eveniment, executând unul din acele dansuri fantastice, care în triburile africane servesc pentru exprimarea celor mai deosebite manifestări sufleteşti. Spre a potoli acea izbucnire de veselie generoasă, fu nevoie ca ghidul să le amintească de trebuinţa de a se odihni câteva ceasuri, de vreme ce aveam să plecăm a doua zi în zori; cum drumul era destul de lung, nu l-ar fi putut face, dacă n-ar fi fost destul de odihniţi.

Prima mea grijă, îndată ce mă văzui iarăşi în tabără, fu să cercetez pe cei doi negri la lumina flăcărilor. Mă temeam, cu toată afirmaţia lor că nu simţeau nimic, să nu-şi fi făcut în cădere vreo leziune mai gravă. Unul din ei era absolut neatins, iar celălalt avea numai câteva zgârieturi superficiale la un şold. Un suspin de uşurare îmi umflă pieptul. Repetai călăuzei ordinele pentru a doua zi de dimineaţă şi mă retrăsei în cortul meu, gândindu-mă totuşi că aş fi avut mare noroc, dacă nu s-ar mai fi întâmplat, în cursul acelei nopţi, nimic care să întoarcă mersul evenimentelor, ce cutezasem să-l stabilesc mai dinainte, fără să ţiu seama cât e de temerar să iei decizii absolute în pădurea africană.

Cu toate că accidentul nu avusese nicio urmare gravă, călăuza vru cu orice preţ să afle cauzele lui reale şi să descopere pe imprudentul care le provocase. El nu putea admite ca acoperişul unei capcane să fi cedat sub greutatea a doi oameni. Trebuia neapărat să dezlege enigma. O cerea aceasta prestigiul strămoşilor săi, care se folosiseră întotdeauna de acest mijloc în vânătorile de fiare şi mai ales de elefanţi; el nu putea admite ca un sistem infailibil să fie astfel discreditat.

Îndată bănui că cineva scosese din groapă lemnele cele mai groase, pentru a se scuti desigur de osteneala de a mai aduce altele din pădure. Şi o astfel de imprudenţă, deşi din fericire nu provocase o nenorocire mai mare, nu putea rămâne fără o pedeapsă exemplară, care să servească de lecţie pentru alte cazuri analoage.

Întrebă deci pe santinele şi descoperi cele întâmplate. Paznicii de noapte erau cei însărcinaţi cu întreţinerea focurilor în jurul taberii. Lipsa lemnelor de rezervă, pricinuită de neglijenţa de care se făcuseră vinovaţi negrii, aflând de apropiata plecare, sili pe cei din pază să ia pe cele ce le aveau la îndemână şi nu găsiseră nimic mai bun decât trunchiurile şi ramurile ce acopereau tranşeea cea mai apropiată. Vinovăţii erau doi, fiecare azvârlea răspunderea pe celălalt.

Călăuza nu putu deci stabili în mod sigur care anume era autorul imprudenţei. E puţin probabil, firește, ca şeful echipei negrilor noştri să fi citit pe *Don Quijote* şi să fi avut cea mai mică idee despre purtarea lui Sancho Panza, ca guvernator al insulei sale. Totuşi, cum delictul nu putea

rămâne nepedepsit, el recurse la un procedeu pe care nu l-ar fi dispreţuit personajul lui Cervantes. Cu băţul său, transformat ocazional în simbol şi instrument ai autorităţii, aplică o lovitură pe capul fiecăruia din cei doi. În modul acesta el credea că vinovatul nu va rămâne nepedepsit, cu toate că încasa pedeapsa şi cel inocent şi asta împotriva oricărei justiţii; dar, făcând acel gest, demn de Solomon, el nu se gândise câtuşi de puţin că va descoperi cumva pe autorul imprudenţei...

Cei doi negri se retraseră îmbufnaţi şi când fură la câţiva paşi de noi, începu între ei un duel de imputări şi de ameninţări, care era pe punctul să degenereze în bătaie.

Acela, care nu luase parte la fapt, striga camaradului său:

— Tu trebuie să spui călăuzei, că tu ai luat trunchiurile. Eu am primit lovitura pentru vina ta şi ai să plăteşti cu sângele tău pedeapsa.

Cum vorbea în dialect, nu înţeleserăm ce spunea, până ce călăuza nu ne tălmăci, adăugând:

— Nu, cele întâmplate nu mai au nicio importanţă, dar pentru ca altădată să nu se mai comită aşa ceva, care poate avea consecinţe atât de grave, te rog să pedepseşti pe omul acesta, excluzându-l de la gratificaţia cu care vrei să recompensezi buna purtare a escortei. Astfel îşi va aduce totdeauna aminte şi la Orkmor se va găsi totdeauna cineva să-i reproşeze că din vina sa erau să-şi piardă viaţa doi oameni din trib.

— Se va face cum zici, răspunsei călăuzei, convins de înaltul sentiment de prevedere care-i dictase intervenţia.

Încheind astfel incidentul, ce ar fi putut fi tragic, ne îndreptarăm spre corturi şi puţin după aceea, tabăra fu cufundată într-o absolută linişte şi tăcere, fără alt semn al vieţii decât pasul tărăgănat al santinelelor, care cercetau întunericul şi aţâţau mereu focurile, fără ca augusta majestate a nopţii să fie tulburată de alt zgomot decât de trosniturile focului, unicul sunet care întrerupea monotonul şi impresionantul repaus al firii...

Când mă trezi zgomotul taberei, era ziuă şi negrii veniră să ne roage să ieşim din corturi, ca să le poată strânge, căci asta era tot ce mai aveau de făcut înainte de a porni la drum.

Ieşind din cort, răsuflai uşurat, cu gândul la odihna care mă aştepta la locuinţa prietenului Laffite, la Matadi.

Întoarcerea

Aşadar pornirăm la drum, în zori, înainte ca soarele să se fi înălţat deasupra orizontului. Din sufletul inginerilor dispăruse orice urmă de contrarietate şi nici ei, nici eu, nu păream să ne mai amintim neplăcuta scenă, ai cărei actori fusesem în ajun.

Călăuza – ca o dovadă de prudenţă pe care toţi o aplaudarăm – ne puse să facem un mare ocol, ca să luăm direcţia opusă celei pe unde trecusem mai înainte, spre a evita primejdia de a ne mai întâlni cu elefanţii, căci – după cum se ştie – în zilele anterioare îi văzusem venind pe drumul care ducea spre lac.

Fără niciun incident ajunserăm în amurg la locul unde maimuţele ne făcuseră să petrecem o noapte atât de rea. Toţi ne aminteam de acel episod şi, ca să nu fim iarăşi deranjaţi de maimuţe şi-n noaptea aceea, prevenirăm pe santinele să nu mai dea alarmă, dacă vor auzi zgomote ca acelea.

— Numai dacă – le porunci călăuza – auziţi ceva deosebit de demn de atenţie.

Indispoziţia lui Borel, din pricina hotărârii mele de a ne întoarce la Matadi, se schimbase în cea mai sinceră veselie. Marsiliezul nu era om care să ţie pismă şi nici nu putea să stea multă vreme serios. Spiritul său meridional, nobil şi deschis, înlătura repede orice motiv de supărare. Şi aceea pe care i-o provocase renunţarea la noi episoade de vânătoare fusese desigur prea puţin adâncă, de vreme ce profită de cel dintâi pretext ca să revie la glumele lui obişnuite. Aceasta, mulţumită viei sale inteligenţe, care-l făcea să vadă latura ridicolă a lucrurilor, cu o uimitoare uşurinţă; transforma orice împrejurare în motiv de glumă şi de petrecere, chiar şi când era vorba de ceva foarte serios.

Intrând în cortul în care dormeam amândoi, îmi zise pe un ton foarte grav:

— Noaptea asta va trebui să dormim cu revolverul în mână şi nu la brâu...

— Pentru ce? întrebai eu mirat.

— Pentru că santinelele cred că ordinele ce le-a dat călăuza corespund dorinţei noastre de a nu fi deşteptaţi şi, ca să merite laudele noastre, sunt în stare să nu sufle, chiar dacă ar vedea înăuntrul taberei întreaga faună africană. E vădit că dacă se întâmplă aşa ceva, cum ei vor fi mâncaţi mai întâi, probabil că le va scăpa vreun strigăt, care ne va vesti de pericol. Dar, pentru orice eventualitate, e mai bine ca primejdia să ne găsească pregătiţi.

Nu-mi putui opri un hohot de râs şi, de la o glumă la alta, ne prinse somnul, ce doborî repede pe glumeţul inginer, din al cărui gâtlej ieşi cel mai copios sforăit care a tulburat vreodată liniştea nocturnă a pădurii africane.

Eu însă fusei mai puţin norocos. Cu toate că eram convins că marsiliezul vorbise în glumă, mă cuprinse teama că congolezii, ca să nu-i luăm drept fricoşi, ar fi fost în stare să tacă chitic, imaginându-şi că orice zgomot ar ajunge până la ei e asemenea aceluia pe care-l făceau maimuţele, rupând ramurile.

Mă învinse în sfârşit somnul şi n-avui niciun vis urât. Nu visai nici măcar că Borel era răpit de un elefant care, luându-l delicat cu trompa, îl punea pe spinare, ca să-l plimbe prin pădure, ca trofeu al unei victorii obţinute de pahidermi în lupta cu noi.

*

Mă deşteptară a doua zi de dimineaţă strigătele călăuzei, care ordona oamenilor din escortă să pregătească toate pentru formarea caravanei. Nu se întâmplase deci nimic în timpul nopţii. Şi când aruncai o privire spre hamacul bunului marsiliez, văzui că dormea liniştit, visând poate că oferea Grădinei Zoologice din Marsilia un superb pahiderm, cu unul din colţi rupt.

Drumul ce-l aveam de străbătut în ziua aceea nu era lung, şi înainte de a se înnopta, sosirăm la Orkmor, unde lăsasem automobilul nostru, şi unde puteam zice că se terminau toate primejdiile. Adică nu, nu, ne mai rămăsese încă un hop: trecerea râului Congo pe pluta aceea primitivă, care fusese cât pe-aci să se răstoarne în timpul luptei noastre cu caimanii.

Puţin timp după amiază, sub un soare care ne topea creierul, zărirăm satul Orkmor, iar o jumătate de oră mai târziu, ne făceam intrarea pe piaţa în care se ridica coliba şefului tribului. Acesta ne primi cu cea mai mare cordialitate, bătând în cinstea noastră în talgerul care servea de clopot.

După saluturile şi închinăciunile de rigoare, călăuza comunică şefului tristul accident întâmplat unuia din administraţii săi, spunându-i în acelaşi timp că pentru a despăgubi familia, hotărâsem să oferim văduvei unul din dinţii elefantului omorât de noi în ziua precedentă şi care era singurul cu dinţii intacţi. Celălalt dinte avea să fie împărţit între oamenii care ne însoţiseră, ca o gratificaţie independentă de plata stabilită pentru serviciile lor.

Şeful chemă pe o tânără femeie dintr-un grup adunat în apropierea casei, format de soţiile oamenilor din escortă şi, comunicându-i trista întâmplare, îi oferi dintele. Era văduva nenorocitului, care se vede că nu mai avea alte soţii şi nici vreun copil. Femeia aceea, care era de o frumuseţe relativă, ascultă trista veste într-o tăcere absolută, fără ca vreo lacrimă să se ivească în ochii ei. A rămas numai foarte încurcată când şeful îi puse în mână enorma bucată de fildeş, care, pentru ea, echivala cu o avere şi care avea, poate, să-i servească de zestre, spre a se căsători a doua oară. Într-adevăr,

după terminarea ceremoniei, şeful ne asigură că mulţumită acelei comori, se va căsători foarte curând cu un bărbat bogat.

Celălalt dinte rămase în mâna şefului, care avea să procedeze la vânzarea lui, la cea dintâi ocazie favorabilă şi să împartă apoi suma ce-i va da vreun comerciant alb între oamenii care ne însoţiseră. În acest mod fură lichidate datoriile noastre fată de acei oameni buni şi ospitalieri, care ne primiseră cu o deosebită prietenie, dovedind faţă de noi, pe care desigur n-aveau să ne mai vadă niciodată, nenumărate atenţii.

Ne luarăm deci automobilul. Van Thyft se aşeză la volan şi în mijlocul unei mişcătoare dovezi de simpatie, exteriorizată prin strigăte şi urale, ne depărtarăm de acel loc, după ce oferirăm şefului, ca amintire, câteva bagatele care i se părură daruri princiare.

*

Traversarea râului se făcu fără cel mai mic incident.

Adevărul e că înainte ca pluta să se depărteze de mal, spusei lui Borel:

— Şi acum, amicul meu, aminteşte-ţi că noi toţi cunoaştem glorioasele dumitale titluri şi că nu e nevoie să ţi le valorifici prin noi exerciţii.

— Ce vrei săi spui, domnule Tican?

— Că titlul dumitale de campion al tirului de porumbei e incontestabil şi că nu mai e deci nevoie să te acreditezi în faţa noastră ca splendid trăgător. Şi mai ales, cum nici unul din camarazii dumitale şi nici eu nu dorim să se mai repete faimosul dans de data trecută, să uităm că între amfibii există şi caimani...

Văzurăm într-adevăr câţiva, înotând liniştiţi; dar cum nimeni nu-i supără, se abţinură de la orice atac: căci animalele acestea nu atacă decât dacă sunt hărţuite, sau dacă simt nevoia să-şi procure hrană. Astfel că priviră cu cea mai mare indiferenţă ciudata construcţie, care luneca sprintenă pe suprafaţa apei. O jumătate de oră după aceea, puserăm piciorul pe uscat.

— Acum – zisei eu – ne lipseşte o pană în mijlocul drumului, sau poate să ni se isprăvească provizia de benzină.

— Ce proroc mai e şi românul ăsta! zise Borel.

— De ce pesimismul ăsta? întrebă Doumer.

— Pentru că e foarte neobişnuit, aproape imposibil, să voiajezi prin Africa centrală şi să nu întâlneşti la fiecare pas întâmplări romantice. Şi amintiţi-vă că, de la lacul elefanţilor, n-am fost nevoiţi să tragem nici măcar un glonţ!

Van Thyft acceleră viteza – pe cât îi permitea starea proastă a motorului şi obstacolele drumului – stimulat fiind de dorinţa de a ajunge cât mai curând la Kerata, la factoreria grecului, posesorul acelei băuturi atât de plăcute gustului său.

De când plecasem de la Orkmor, nu-l auzisem spunând decât aceste cuvinte:

— Ne ducem direct la locuinţa acelui simpatic elen, nu e aşa?

Acesta ne primi cu amabilitatea şi curtenia sa obişnuită, insistând să rămânem la dânsul, ca şi data trecută. Borel şi Van Thyft goliră nenumărate păhărele cu rachiu şi când cina fu terminată, începură să vorbească despre isprăvile lor, arătându-se decişi să se întoarcă înapoi, spre a realiza într-o singură zi exterminarea tuturor pahidermelor existente şi care vor mai exista de atunci încolo...

Înainte de a ne despărţi de grec, acesta ne anunţă că dorea să ne dea câteva comisioane pentru Laffite.

— Dacă n-aţi fi venit dumneavoastră, i-aş fi telegrafiat chiar mâine.

— De unde? întrebai eu surprins.

— Chiar de aci.

— Cum, e vreo staţie aci? Trebuie neapărat ca o telegramă a mea să sosească astă seară la Laffite. E posibil?

— Scrieţi-o şi înainte de o jumătate de oră va fi în mâinile sale.

Am simţit rareori o emoţie ca aceea ce mă cuprinse scriind telegrama. Mi se părea extrem de ciudat ca până-n inima Continentului Negru să fi ajuns unele ramificaţii ale civilizaţiei noastre.

Iată telegrama pe care o trimisei lui Laffite:

„Sosim mâine după amiază. Pregătiţi banchetul conform învoielii cu două mii de franci ai celui care a pierdut. Salutări.

Tican”

Când, a doua zi după amiază, sosirăm la Matadi, sau mai bine zis, când zărirăm de departe factoreria lui Laffite, care se ridica în mijlocul satului ca un turn al Europei civilizate, văzurăm în marginea drumului un grup de persoane, care fluturau nervos batistele albe. Erau polemiştii, care pariaseră asupra existenţei lacului şi a elefanţilor în regiunea aceea şi care ne aşteptau cu vădită nerăbdare.

— Cine a câştigat? întrebă de departe comerciantul, care contrazisese toate afirmaţiile doctorului.

Dar noi ne învoisem să păstrăm cea mai desăvârşită rezervă. Niciun cuvânt nimănui, până ce, la desert, eu voi face cunoscut rezultatul expediţiei. Când se convinseră că nu le vom spune nimic, se năpustiră asupra bietului ghid, pe care-l copleşiră cu întrebări. Dar acesta primise ordin să tacă, aşa că se mărgini să spuie:

— Mois pas servir! Moi pas vu! Pas compris![7]

[7] Nu pot să vă servesc! N-am văzut! N-am înţeles! (într-o franţuzească incorectă). (n.r.)

Când ajunserăm la factorerie văzurăm pe Laffite, care ne aştepta cu telegrama în mână, gesticulând cu un aer supărat:

— Bine, mă nătărăule! mă înhăţă el. Pentru ce nu mi-ai spus cine a câştigat pariul?

— Ai pregătit banchetul pe cheltuiala celui care a pierdut? îl întrebai eu.

— Bine, dar cine pierde, în sfârşit?

Atunci interveni Borel:

— Tican face foarte bine că e discret. Rezerva sa e foarte meritorie şi chiar umanitară. Dacă ar călca învoiala pe care am făcut-o, hotărându-ne să nu spunem niciun cuvânt, înainte de momentul stabilit, ar expune pe unul dintre comeseni la primejdiile unei indigestii. Nu e nicio plăcere să ştii că toate bunătăţile, pe care le înghit câţiva domni flămânzi, trebuie să le plăteşti cu sudoarea propriei tale frunţi, deci nicio vorbă. Vom tăcea până la desert, pentru ca să nu ne stricăm petrecerea.

*

Fu o adevărată risipă de veselie, de mâncare şi de vin. Toţi ne asediau cu întrebările, apelând la mijloacele cele mai ingenioase, ca, prin surprindere, să ne facă să spunem ceva care să le permită să deducă adevărul. Dar în zadar.

Borel se aşeză lângă comerciant şi cu fraze cu două înţelesuri şi glume ingenioase, îl făcu să creadă că el era câştigătorul. Bunul om se arătă atât de îngâmfat de succesul său, încât, cu o cupă de şampanie în mână, se sculă – congestionat de bucurie – şi promise că cei două mii de franci ai săi vor fi cheltuiţi pentru un al doilea banchet, în cazul când – cum era şi firesc – banchetul de faţă fusese dat pe spezele medicului.

Doctorul Wertey, ca să nu fie mai prejos, se ridică la rândul său şi făcu aceeaşi declaraţie.

Toţi aplaudară generozitatea ambilor adversari, nu pentru ea în sine, ci pentru că le promitea perspectiva unei alte petreceri.

În timpul acesta, noi ceilalţi, ca să nu lăsăm să transpire nimic din adevăr, ne abţinurăm de a lua parte la aceste manifestări, iar Van Thyft zâmbea şiret, ca şi când ar fi gustat mai dinainte plăcerea ce avea să-i facă decepţia comerciantului şi a partizanilor săi, când vor descoperi adevărul.

Efectul vinului asupra capetelor avu darul să sporească nerăbdarea şi adversarul medicului întrebă cu o voce de stentor:

— Dar, în sfârşit, putem şti odată cine e acela care a câştigat?

— La sfârşitul celuilalt banchet veţi afla, spusei eu.

— Nu, nu! Acum! strigară toţi.

Atunci Laffite, care găsea totdeauna cuvântul potrivit, vorbi astfel:

— N-ai dreptul să prelungeşti tensiunea nervoasă în care se găsesc toţi. Dacă o faci din pricina lăcomiei, ca să-ţi asiguri un al doilea praznic, îţi amintesc că amândoi adversarii s-au angajat să nu cheltuiască o centimă din banii puşi ca miză; aşa că e inutil să mai ascunzi rezultatul investigaţiilor tale.

— Cine e? Cine a câştigat? insistară toţi, strigând.

Borel, cu un ton declamator, zise:

— Domnilor! Prieteni! Cei două mii de franci pe care-i vom cheltui la viitorul banchet, aparţin... domnului Wertey!

— Cum? Cum? Dar ăştia?... întrebă comerciantul, cu furioasă uimire.

— Sunt ai dumitale!

— Puşlama!